

Tisdagen den 18 maj

Kl. 13.00–15.53
18.00–21.29

---

§ 1 Justering av protokoll

Protokollen för den 20–23 och 27 april justerades.

§ 2 Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade att *Marta Obminska* (M) avsagt sig uppdraget som ledamot i konstitutionsutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 3 Meddelande om frågestund

Andre vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 20 maj kl. 14.00*.

§ 4 Meddelande om återrapportering från Europeiska rådets möte den 25 maj

Andre vice talmannen meddelade att *torsdagen den 27 maj kl. 13.00* skulle återrapportering från Europeiska rådets möte den 25 maj äga rum.

§ 5 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2020/21:686

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:686 Regelförenklingarna
av Lars Hjalmered (M)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 31 maj 2021.

Prot. 2020/21:122
18 maj

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang.
Stockholm den 7 maj 2021
Näringsdepartementet
Ibrahim Baylan (S)
Enligt uppdrag
Annica Sandberg
Expeditionschef

Interpellation 2020/21:693

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:693 Myndighetsföreskrifter och befintlig lagstiftning

av Marlène Lund Kopparklint (M)

Interpellationen kommer att besvaras gemensamt med interpellation 694 fredagen den 4 juni. Statsrådet har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 12 maj 2021

Miljödepartementet

Per Bolund (MP)

Enligt uppdrag

Egon Abresparr

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:694

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:694 Naturvårdsverkets implementering av vattendirektivet

av Sten Bergheden (M)

Interpellationen kommer att besvaras gemensamt med interpellation 693 fredagen den 4 juni. Statsrådet har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 12 maj 2021

Miljödepartementet

Per Bolund (MP)

Enligt uppdrag

Egon Abresparr

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:700

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:700 Regeringens ekonomiska politik
av Dennis Dioukarev (SD)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 7 juni 2021.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 10 maj 2021
Finansdepartementet
Magdalena Andersson (S)
Enligt uppdrag
Johan Ndure
Departementsråd

Prot. 2020/21:122
18 maj

Interpellation 2020/21:703

Till riksdagen
Interpellation 2020/21:703 Överskattning av skatteintäkter
av Johnny Skalin (SD)
Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 31 maj 2021.
Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 10 maj 2021
Finansdepartementet
Magdalena Andersson (S)
Enligt uppdrag
Johan Ndure
Departementsråd

Interpellation 2020/21:706

Till riksdagen
Interpellation 2020/21:706 Inbetalning av skatter man fått anstånd med
av Jan Ericson (M)
Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 31 maj 2021.
Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 7 maj 2021
Finansdepartementet
Magdalena Andersson (S)
Enligt uppdrag
Johan Ndure
Departementsråd

Interpellation 2020/21:708

Till riksdagen
Interpellation 2020/21:708 Massprotester i Colombia
av Håkan Svenneling (V)
Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 7 juni 2021.
Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokat engagemang.
Stockholm den 7 maj 2021
Utrikesdepartementet
Ann Linde (S)
Enligt uppdrag
Anna Hammargren
Expeditionschef

Interpellation 2020/21:709

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:709 Problem på Samhall och behovet av en
rymligare arbetsmarknad

av Ali Esbati (V)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 4 juni 2021.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 7 maj 2021

Arbetsmarknadsdepartementet

Eva Nordmark (S)

Enligt uppdrag

Charlotte Kugelberg

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:710

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:710 Samhall

av Saila Quicklund (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 4 juni 2021.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 7 maj 2021

Arbetsmarknadsdepartementet

Eva Nordmark (S)

Enligt uppdrag

Charlotte Kugelberg

Expeditionschef

§ 6 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Motioner

2020/21:4036, 4039, 4043 och 4048 till miljö- och jordbruksutskottet

2020/21:4008, 4040, 4044 och 4049 till näringsutskottet

§ 7 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Konstitutionsutskottets betänkande

2020/21:KU31 Tidsbegränsad lösning för att säkerställa tillgång till skol-
information

Finansutskottets betänkande

2020/21:FiU17 Riksrevisionens rapport om riktade statsbidrag för socio-
ekonomiskt utsatta områden

Skatteutskottets betänkanden
2020/21:SkU11 Säkrare samordningsnummer och bättre förutsättningar för korrekta uppgifter i folkbokföringen
2020/21:SkU24 Slopad nedsättning av energiskatt på bränslen i vissa sektorer
2020/21:SkU25 Utökad befrielse från energiskatt för egenproducerad el
2020/21:SkU26 En heltäckande tobaksbeskattning – för ökad tydlighet och enhetlighet

Trafikutskottets betänkande
2020/21:TU13 Utbyte av körkort som utfärdats i Färöarna eller Förenade kungariket

Utbildningsutskottets betänkande
2020/21:UbU18 Möjlighet för regeringen att tillfälligt frångå huvudregeln för fördelning av platser vid urval till högskolan vid extraordinära händelser i fredstid

Socialförsäkringsutskottets betänkanden
2020/21:SfU23 Ökad säkerhet för vissa identitets- och uppehållshandlingar – anpassning av svensk rätt till en ny EU-förordning
2020/21:SfU24 Vissa identitetsfrågor inom utlänningsrätten
2020/21:SfU19 Ytterligare förstärkt nedsättning av arbetsgivaravgifter för personer som arbetar med forskning eller utveckling
2020/21:SfU22 Tillfällig nedsättning av arbetsgivaravgifter för upp till två anställda
2020/21:SfU26 En utvidgad bidragsbrottslag

§ 8 Svar på interpellationerna 2020/21:477 och 491 om munskydd mot smittspridning

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Björn Söder och Markus Wiechel har ställt en rad frågor till mig om munskydd. Bland annat undrar de vilka grunder regeringen har för att inte besluta om att införa munskyddskrav, om internationella bedömningar av munskydd och hur jag avser att agera framöver i frågan. Därtill har Markus Wiechel även ställt frågor om hur jag ser på myndigheters kommunikation kring munskydd, smittspridning och statligt stöd till allmänheten för inköp av mun- eller andningskydd.

Precis som jag tidigare svarat på ett flertal riksdagsfrågor från frågeställarna och deras partikollegor samt andra riksdagsledamöter är införandet av en rekommendation eller ett krav om användning av munskydd inte en politisk fråga.

Folkhälsomyndigheten är den expertmyndighet som i Sverige ansvarar för åtgärder mot olika typer av hälsohot, däribland det virus som orsakar sjukdomen covid-19. Myndighetens råd och rekommendationer utgår från aktuellt kunskapsläge. Regeringen har stort förtroende för myndighetens expertis och håller en kontinuerlig dialog med myndigheten för att inhämta expertkunskap och utlåtanden.

Sedan den 7 januari 2021 rekommenderar Folkhälsomyndigheten att munskydd används i kollektivtrafiken under rusningstrafik. Därutöver finns det numera flera exempel på regionala åtgärder som utökar rekommendationerna kring munskydd. Det är individens ansvar att se till att ha med sig munskydd. Folkhälsomyndigheten rekommenderar dock kollektivtrafikens företag att tillhandahålla munskydd till de resenärer som saknar eget medhavt munskydd.

Genom den tillfälliga covid-19-lagen finns det möjlighet att införa krav på vissa smittskyddsåtgärder. En sådan föreskrift som kan meddelas med stöd av lagen kan exempelvis innebära krav på munskydd på en viss plats. De åtgärder som vidtas baseras på kunskap och beprövad erfarenhet. Eventuella rekommendationer eller krav på munskyddsanvändning i samhället bör således utfärdas efter bedömning av Folkhälsomyndigheten och de regionala smittskyddsmyndigheterna.

När det gäller WHO:s syn på munskydd och andra länders införande av sådana regler kan jag endast konstatera att man gjort olika bedömningar – olika bedömningar om vilka smittskyddsåtgärder som är mest effektiva för att minska smittspridningen inom det egna landet.

Med det sagt vill jag understryka att såväl WHO som Europeiska smittskyddsmyndigheten ECDC betonar att munskydd ska ses som ett komplement till de effektivaste och grundläggande smittskyddsåtgärderna: att stanna hemma vid minsta förkylningssymtom, tvätta händerna noga och ofta, hålla avstånd till andra människor, umgås endast med den närmaste kretsen, arbeta hemifrån om möjligt och undvika platser där trängsel kan uppstå.

Anf. 2 MARKUS WIECHEL (SD):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för ett något sent men ändå ett svar på interpellationen.

Ministern konstaterar i sitt svar att införandet av en rekommendation eller krav på användning av munskydd inte är en politisk fråga. Redan här kan jag konstatera att ministern fallerar. Det är i allra högsta grad en politisk fråga, lika politisk som när vi diskuterar aborträtt, kärnkraft, ordningsomdömen eller betyg i skolan. Det är också i stort avseende politiska frågor.

Det är därför väldigt sorgligt att ministern och regeringen är så osäkra att de konsekvent lägger ansvaret på en myndighet som hittills knappt har haft rätt i fråga om någonting.

Det hävdas att det är en slump att Sverige skulle ha skyhöga dödstal som vi ser, att kanske hundratusentals svenskar lider av långtidscovid eller att vi för närvarande har Europas värsta smittspridning. Detta är ingen slump. Det handlar kort och gott om ren och skär inkompetens.

Om ministern inte har intresse, kapacitet eller lust att agera när det går riktigt dåligt undrar jag faktiskt varför hon är minister. Om regeringen inte agerar undrar jag varför den sitter kvar vid makten. Det är än märkligare om det är så att ministern eller regeringen över huvud taget inte ser hur illa ställt det är i Sverige i dag. Vidare säger ministern i sitt svar att Folkhälsomyndigheten utgår från aktuellt kunskapsläge.

I den prestigefyllda medicintidskriften The Lancet presenterades redan sommaren 2020 en rad publikationer och en sammanställning som klart och tydligt visar på vikten av att använda munskydd. Faktum är att det är

denna sammanställning som Europeiska smittskyddsmyndigheten bland annat utgår från när de säger att det finns tydligt ökade bevis för att munskydd kan vara en extremt viktig del i att bekämpa pandemin. Och det är inte bara den, utan det finns en lång rad forskningspublikationer som visar detta. Jag har här en sådan från den välkända vetenskapliga tidskriften PNAS. Det är en av de senaste, och den är från slutet av april.

Det hävdas att detta är ett nytt och ganska okänt virus. Det är korrekt. Det är förhållandevis nytt. Men det är inte särskilt okänt längre. Kunskapsläget är inte heller längre så svagt. Vad har man sysslat med under året om man påstår en sådan sak?

Coronavirus är ingen ny företeelse. Det har funnits tidigare. Redan för ett år sedan visste man tillräckligt om just detta coronavirus för att kunna vidta ett flertal basala skyddsåtgärder. Till exempel krav på munskydd har fortfarande inte införts. Det som man har gjort är att man har infört några vaga rekommendationer om att folk bör använda munskydd vissa timmar vissa dagar i veckan i kollektivtrafiken. Detta räcker inte. Det är inte tydligt, och det är inte träffsäkert.

Vidare vet man, som sagt, otroligt mycket om viruset i dag jämfört med för ett år sedan. Men ändå ser det ut som det gör. Man påstår sig följa rådande vetenskap. Detta skulle jag vilja påstå, fru talman, är en ren lögn.

Folkhälsomyndigheten tycks återkommande förkasta internationellt erkända forskningsresultat samtidigt som de aldrig uppvisar vilken påstådd vetenskap som ligger bakom deras egna slutsatser.

Man går helt enkelt emot expertisen – den sanna expertisen.

Jag har återkommande önskat svar på vilket vetenskapligt stöd som ligger till grund för olika bedömningar, hittills tyvärr utan resultat. Jag har återkommande önskat svar på vad det är som socialministern menar pekar på att Folkhälsomyndigheten är välfungerande, hittills utan resultat.

Anf. 3 BJÖRN SÖDER (SD):

Fru talman! Jag tackar socialministern för svaret som givetvis lämnar en del i övrigt att önska. Socialministern hänvisar i sedvanlig ordning till sin expertmyndighet, samma myndighet som för övrigt för ett år sedan deklarerade att coronaviruset inte kommer att spridas till Sverige.

Under hela pandemin har socialministern kontinuerligt hänvisat till sin myndighet i stället för att på något som helst sätt ta politiskt ansvar. Jag får tyvärr säga, fru talman, att hela det svenska systemet är designat för att någon ska slippa ställas till svars för vad som händer. Statsråden bara hänvisar till sina myndigheter – och myndigheterna? Ja, när det går riktigt illa får kanske en generaldirektör gå. Men av erfarenhet vet vi att dessa ofta sparkas snett uppåt i systemet och får ett nytt toppjobb vid en annan myndighet med antingen bibehållen eller högre lön. Den senaste fadäsen vid MSB vittnar åter om detta. Något tjänstemannaansvar har regeringen nämligen inte återinfört, trots riksdagens tillkännagivande för tre år sedan.

Fru talman! Man behöver inte vara raketforskare – bara man inte är statsråd i den svenska regeringen – för att förstå att spridningen av en smitta som sprids genom hostningar och nysningar försvåras mellan två människor om de bär munskydd. Det finns en anledning till att vårdpersonal och kirurger som opererar har burit munskydd i decennier. Socialministerns så kallade expertmyndighet har påstått att covid-19 är en droppsmitta.

Detta påstående kom myndigheten med redan innan den egentligen visste. Nu vet vi att smittan sprids via luften, genom aerosoler.

Hade statsrådet haft minsta lilla självinsikt och heder hade hon bett svenska folket om ursäkt för den katastrofala hantering som regeringen har stått bakom, packat sina flyttlådor på Rosenbad och avgått. I stället kallar hon dem som ifrågasätter hennes hantering dumskallar, enligt den artikel från Expressen som jag här håller upp och där det refereras till Aftonbladet. Hon kallar dem som ifrågasätter hennes hantering dumskallar. En mer verklighetsfrånvärd syn eller ett mer arrogant beteende från någon som har ansvaret för att över 12 500 människor i vårt land bekräftats ha dött i covid-19 får man nog söka länge efter, fru talman. Men det är symtomatiskt för den här regeringen i allmänhet och för det socialdemokratiska partiet i synnerhet: Makten framför allt, kosta vad det kosta vill! Och det har verkligen kostat – många människoliv.

Fru talman! Jag ställde en rad frågor till socialministern med anledning av att Sverige har gått sin egen väg. Man har struntat i WHO:s olika rekommendationer. Jag hänvisade också till att Sverige och krigshärjade länder som Somalia, Sudan, Eritrea, Jemen, Syrien och diktaturen Belarus samt några önationer i Mikronesien är de enda länder som inte har något krav om munskydd.

Socialministern väljer som vanligt att hänvisa till sin expertmyndighet, som påstår att det vetenskapliga stödet för att användning av munskydd i samhället skulle dämpa smittspridning av covid-19 är sammantaget svagt. Detta är ju direkt felaktigt och ett tydligt tecken på att myndigheten helt har negligerat WHO:s tydliga rekommendationer från juni 2020 samt den mycket omfattande vetenskap om munskyddets effekter som fanns att tillgå så tidigt som våren 2020. Myndighetens vilseledande påstående är därmed direkt skadligt för folkhälsan.

När det gäller WHO:s syn på munskydd och andra länders införande av sådana regler säger socialministern att hon endast kan konstatera att man har gjort olika bedömningar. Ja, fru talman, det må jag säga: Sverige har verkligen gjort en annan bedömning, som har kostat många tusentals liv i onödan.

Anf. 4 ANDRE VICE TALMANNEN:

Innan jag ger ordet till socialministern vill jag påminna ledamöterna om att helst undvika att använda olika former av rekvisita i talarstolen, såsom att visa upp artiklar och så vidare. Det går självklart bra att citera artiklar, men det är det talade ordet som ska gälla i kammaren.

Anf. 5 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Detta känner Björn Söder naturligtvis till, men det gäller ju att ta chansen – inte sant?

Jag kommer inte att vara särskilt långrandig i mina svar; jag har i svar på tolv skriftliga frågor och i två interpellationsdebatter svarat på just frågan om munskydd. Jag konstaterar att Folkhälsomyndigheten är en expertmyndighet när det gäller smittskydd. Jag har förtroende för myndigheten, men det har framgått med all önskvärd tydlighet att Sverigedemokraterna, Markus Wiechel och Björn Söder med flera inte delar det förtroendet.

När det sedan gäller detta med droppsmitta ska jag ge ett svar på den frågan, för jag tycker att det vore olyckligt om ledamöterna fick sprida en

bild av att covid-19 skulle vara en luftburen smitta. Jag citerar från Folkhälsomyndighetens sida, där man svarar på frågor: ”Även om covid-19 inte räknas till de så kallade luftburna smittorna, där partiklar hänger kvar i luften under lång tid och där smittan kan färdas långa sträckor” – detta är alltså definitionen av luftburen smitta – ”kan det i vissa situationer finnas risk för smittspridning trots att man håller avstånd. En sådan situation kan vara vistelse med andra personer i trånga utrymmen med bristande ventilation.”

Jag förstår att det är utifrån detta som ledamoten menar att man har gjort en ny bedömning, men så är det inte. Folkhälsomyndigheten menar att man fick väldigt mycket frågor om detta och att man gjorde förtydligandet för att underlätta besvarandet av dem. Det betyder inte att man har ändrat uppfattning.

Jag har inga andra svar att ge ledamöterna än dem jag har avgivit i detta svar, i tolv andra svar på skriftliga frågor och i ytterligare två interpellationsdebatter. Frågan är inte politisk, även om jag inser att ledamöterna gör allt för att den ska vara politisk.

Vi använder munskydd i Sverige i särskilda situationer. Det är naturligtvis så att vården använder dem på grund av den närhet man har till patienter och på grund av att man är utsatt för inte bara covid-19-virus utan även andra virus. Man har alltid skyddsutrustning utifrån behov. Det är någonting helt annat än att ha munskydd i alla sammanhang oavsett trängsel och oavsett hur stor risken är att man inte kan hålla avstånd och därmed sprida smitta vidare.

Anf. 6 MARKUS WIECHEL (SD):

Fru talman! Återigen kan jag bara beklaga att ministern inte ser detta som en politisk fråga, för jag ser som sagt inte vad hon gör på sin post om detta inte är en politisk fråga – om man inte, när man ser att det finns uppenbara åtgärder som behöver vidtas för att skydda samhället, vill försöka verka för dem.

Precis som Björn Söder tidigare nämnde har synen på munskydd förändrats i Sverige. Bara här i Sveriges riksdag såg vi att det inte fanns någon rekommendation om munskydd ens i plenisalen – inte förrän det var dags för den utrikespolitiska debatten. Det skulle nämligen bli för pinsamt, fru talman, om den internationella kåren fick se svenska ledamöter sitta här utan munskydd. Då infördes krav på munskydd, ett år senare.

Varför ska man då över huvud taget ha munskydd? Ja, det är i första hand en barriär som hindrar en från att smitta andra. Det är av den anledningen som det är så viktigt att många har munskydd. Det handlar om att fånga in mikroorganismer i utandningsluften. Munskydd kan såklart även skydda bäraren, men det är inte lika effektivt på den punkten. Det beror också på andra omständigheter, som kvalitet, hur stort rummet är och så vidare. Av den anledningen borde samtliga – även den som inte känner sig sjuk – bära munskydd inomhus, där andra vistas och i kollektivtrafiken.

Varför? Ja, trots att Folkhälsomyndigheten länge hävdat att asymtomatiska och presymtomatiska personer knappt existerar, alternativt inte är smittsamma, vet vi att så är fallet. Faktum är att dessa personer kan vara de farligaste när det kommer till smittspridningen. En person är nämligen som mest smittsam dagarna innan symtom. Detta vet vi tack vare den forskning som finns. Att hålla avstånd räcker inte om man tillbringar tid

inomhus med en smittad person. Vidare är det enligt den forskning som finns snarare fyra meter, inte två, som krävs om munskydd saknas. När alla bär munskydd blir effekten naturligtvis mycket bättre.

Vidare talade ministern i sitt svar om att detta ska ses som ett komplement till de effektivaste och mest grundläggande smittskyddsåtgärderna, nämligen att stanna hemma vid minsta förkylningssymtom, tvätta händerna noga och ofta och hålla avstånd till andra människor. Och det finns faktiskt en punkt där Folkhälsomyndigheten har varit tydlig under den här pandemin, vilket jag ska ge den kredd för. Det handlar om att människor ska tvätta händerna och hålla en god handhygien. Det är kul att myndigheten för en gångs skull är tydlig och noga med vad som gäller.

Problemet är dock, lite ironiskt, att det inte finns någonting som med säkerhet visar att viruset överförs genom att man berör ytor. Det är nämligen framför allt slemhinnorna i näsan och luftvägarna som har många receptorer för viruset, och det är det som är den normala ingångsvägen för viruset. Det gäller inte bara detta virus utan de flesta virus, så det är ingenting nytt.

Det råder ingen som helst tvekan om att regeringen trots detta och trots de återkommande felen från Folkhälsomyndigheten har stort förtroende för myndigheten och för deras så kallade experter, trots uteblivet vetenskapligt stöd för åtgärder. De har kunnat slänga sig med uttryck som att det skulle invägga människor i en falsk trygghet och att människor skulle röra ansiktet extra mycket. Ingenting av detta stämmer – det finns inga vetenskapliga belägg för det – men det är någonting man har spridit. Man har gått emot den samlade expertisen, och vi ser resultatet i form av alla döda i Sverige.

Anf. 7 BJÖRN SÖDER (SD):

Fru talman! Jag känner till att det är talmannen som bestämmer i kammaren. Jag vill dock ändå påpeka, med anledning av att socialministern var snabb att hugga, att det tidigare har tillåtits att pappersrekvisita visas upp, och detta känner socialministern mycket väl till.

Jag vill kommentera detta med droppsmitta. Återigen hänvisade socialministern till sin expertmyndighet. Låt mig citera den ansedda medicinska tidskriften *The Lancet*, och ursäkta att jag läser upp detta på engelska: ”There is consistent, strong evidence that SARS-CoV-2 spreads by airborne transmission. Although other routes can contribute, we believe that the airborne route is likely to be dominant.”

Jag skulle verkligen vilja veta var socialministern står angående det här med användandet av munskydd. Låt oss klagöra detta för svenska folket en gång för alla. Det verkar som att socialministern vajar hit och dit. Jag tror att de flesta med mig är fullständigt förvirrade av de olika uttalanden som socialministern har gjort och av de olika hänvisningar hon gett. Detta är kanske ett tecken på att vi har ett statsråd som inte tagit sitt ansvar utan endast hänvisat till sin expertmyndighet i tid och otid.

Vid en pressträff den 29 juli 2020 sa socialministern: Vi ser inte i det här läget, med kraftigt avtagande smittspridning, att det skulle vara läge att kräva munskydd i offentliga miljöer. Hon sa vidare: Vi har inte den, om jag får använda uttrycket, traditionen eller kulturen.

I TV4 den 17 november 2020 sa socialministern, med anledning av att WHO ansåg att Sverige borde införa krav på munskydd, att myndigheten dittills inte hade sagt att vi generellt sett skulle ha munskydd. Hennes kommentar till WHO:s uppmaning var följande: Jag tolkar inte riktigt deras kommentar som att Sverige ska utan som att Sverige ska överväga, precis som vi hela tiden gör.

I ett svar på en skriftlig fråga så sent som den 2 december 2020 meddelade socialministern att införande av rekommendationer om användning av munskydd inte är någon politisk fråga och att Folkhälsomyndigheten är den expertmyndighet som i Sverige ansvarar för åtgärder mot olika typer av hälsohot, däribland det virus som orsakar sjukdomen covid-19. Hon meddelade vidare att eventuella rekommendationer om munskyddsanvändning i samhället således bör utfärdas efter bedömning av Folkhälsomyndigheten och de regionala smittskyddsmyndigheterna.

Men i SVT:s *Aktuellt* den 24 februari i år hävdade hon helt plötsligt motsatsen, fru talman. I inslaget sa programledaren så här: Flera partier vill, som vi hörde, ha skärpta munskyddskrav, men det blev inget sådant besked i dag heller. Vad säger du om de här kraven från oppositionen?

Då svarade socialministern: Nu hör jag ju två partier som uttalar att de vill ha skärpta krav på munskydd. Jag säger egentligen det som jag, Folkhälsomyndigheten och många andra har sagt sedan den här pandemin började, nämligen att munskydd ska användas och att detta ska behandlas som den skyddsutrustning det är, som faktiskt kan komma att användas och som naturligtvis används i vården och omsorgen och i många andra sammanhang och yrken där man inte kan hålla avståndet – också i kollektivtrafiken. Vi ser också ett antal regioner som utökat användandet när de inte kommit längre med trängselåtgärder och de bedömt att det här kan ha en effekt.

Socialministern ger alltså sken av att hon och myndigheten redan i pandemins inledning hävdade att munskydd ska användas av allmänheten. I den första delen av hennes uttalande framgår detta. I den andra delen kommer hon in på att det redan används inom bland annat vården och omsorgen. Det går inte att tolka uttalandet på annat sätt.

Därför vill jag ställa en fråga till socialministern. Jag har åtskilliga gånger ställt skriftliga frågor om detta och fått svar som lämnat en del övrigt att önska. Min fråga är: Har ministern under 2020, före pressträffen den 18 december, hävdade att munskydd ska användas av allmänheten? När har detta i så fall skett? Det är nog många med mig som ställer sig den frågan.

Anf. 8 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Om ledamöterna säger ”den så kallade expertmyndigheten” fler gånger kommer jag inte att kommentera det ytterligare. Detta är en expertmyndighet. De har ett ansvar i Sverige för smittskyddsåtgärder som inte minst går att härleda till en pandemi, i det här fallet, men det kan också finnas andra smittskyddsåtgärder i olika sammanhang.

Jag hörde att Björn Söder hade googlat och hittat lite olika citat, inte minst lösryckta sådana. Jag tror inte att det är så väldigt många som undrar vilken ståndpunkt undertecknad eller regeringen har när det gäller munskydd. Det handlar ju om att detta inte är en politisk fråga. Vi har inte fattat något politiskt beslut i regeringen, och vi har inte för avsikt att göra det.

Folkhälsomyndigheten som expertmyndighet, med 600 anställda varav 160 är forskarmeriterade, är experter och har detta ansvar.

Sedan kan jag tycka att det är lämpligt att man inte citerar halva meningar. Jag vet inte om ledamoten Söder brukar tala i halva meningar, men jag gör inte det. Det som lästes upp i slutet – jag kommer inte ihåg det ordagrant – om att detta ska användas av allmänheten i de sammanhang där det är anmodat är ett resonemang som hänger ihop. Det ska användas där det påbjuds. I hälso- och sjukvården är det självklart. Det kan finnas andra sammanhang. Det kan finnas verksamheter där man alltid eller i vissa sammanhang har munskydd. Det är detta som är skälet till att munskydd används i vissa regioner när de har en stor smittspridning och när de menar att de inte kommer längre.

Det finns ju skäl till att vi har munskydd i den här kammaren. Jag vill säga detta, för Markus Wiechel verkar själv ha glömt bort vad skälet är. Det handlar inte om att skämmas för någon, utan det beror på att Region Stockholm är den region som utfärdar det regelverk som Sveriges riksdag ska följa eftersom riksdagen ligger här. Eftersom man hade beslutat om munskydd i offentliga miljöer gäller detta också Sveriges riksdag. Svårare än så är inte denna fråga.

Anf. 9 MARKUS WIECHEL (SD):

Fru talman! Vi har ju kunnat se, inte minst genom en gedigen granskning som publicerades i tidningen Expressen, var de främsta experterna finns när det gäller coronadebattörer. Det var inte de som hörde till kretsen kring ministrarnas expertmyndighet.

Att använda munskydd och ansiktsmask är en enkel, billig och effektiv åtgärd som ska ses som en förebyggande åtgärd – inte som en sista åtgärd. Detta är någonting som bland annat Världshälsoorganisationen och många forskarinstitutioner ser som en av fyra fundamentala åtgärder för att verkningfullt trycka tillbaka kurvan.

Fru talman! Att trycka tillbaka kurvan är inte samma sak som att pressa tillbaka kurvan. Att trycka tillbaka kurvan handlar om att göra allt man kan för att så få som möjligt ska bli smittade. Det handlar om reserestriktioner, strikt nedstängning, testning och användning av ansiktsmask. Jag kan inte påstå att regeringen har gjort särskilt mycket på någon av dessa punkter.

Ministern talar ofta om att andra har gjort andra bedömningar. Det stämmer – 95 procent av världens befolkning lever i dag i länder där regeringen har gjort en helt annan bedömning. Det finns hur många organisationer som helst – till exempel WHO, ECDC och CDC, och jag skulle kunna fortsätta – som arbetar med detta och som har gjort en helt annan bedömning än den svenska regeringens expertmyndighet. Det handlar om världens största och främsta organisationer.

Ringer det inte några klockor hos regeringen? Är det inte förvånande att det samtidigt visar sig att Sverige har värst smittspridning just nu och är ett av de länder som har drabbats absolut hårdast?

Om munskydd kunde rädda ett enda liv, skulle ministern då se det som ett alternativ?

Anf. 10 BJÖRN SÖDER (SD):

Fru talman! Socialministern hävdar att det är lösryckta citat. Det var inte lösryckta citat; jag läste upp sammanhanget och inslaget.

Men detta är symtomatiskt, för under hela denna pandemi har man ändrat än hit, än dit. Det är uppenbart att regeringen över huvud taget inte har haft en strategi – som med så mycket annat har man saknat en strategi här. Allt har handlat om att rädda sitt eget skinn och komma undan det politiska ansvaret genom att hela tiden hänvisa till sin så kallade expertmyndighet.

Det bör ju vara en expertmyndighet, men det har visat sig under pandemin att myndigheten inte håller måttet. Detta har inte fått några konsekvenser över huvud taget från regeringens sida. Man har en generaldirektör som sa att coronasmittan inte skulle komma att drabba Sverige eller komma hit. Under hela resans gång har det visat sig att man kontinuerligt har gjort felaktiga bedömningar.

Man lever inte ens upp till sina egna rekommendationer. Vi har sett både generaldirektören och statsepidemiologen vistas ute i samhället och inte alls följa de rekommendationer som ges till svenska folket, och detta har inte fått några som helst konsekvenser från regeringens sida.

Det är som jag sa tidigare: Det svenska systemet är designat för att alla ska komma undan sitt ansvar. Statsrådet hänvisar bara till sin expertmyndighet; det är myndighetsstyrning om hon skulle lägga sig i för mycket. Vi har heller inget tjänstemannaansvar, vilket gör att de ansvariga tjänstemännen går fria eller belönas med nya toppjobb – kanske inom Regeringskansliet.

Jag noterar också, fru talman, att socialministern inte bemötte min avklädning av expertmyndigheternas felaktiga påstående om droppsmitta. Jag refererade ju till den ansedda medicinska tidskriften *The Lancet*, som visar att det är en luftburen smitta med små aerosoler som sprids, och givetvis är det så att där gör munskyddet en stor skillnad.

Anf. 11 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag noterar att Sverigedemokraterna inte tycker som Folkhälsomyndigheten. Det har framgått med all önskvärd tydlighet i det här sammanhanget och i många andra sammanhang. Jag delar inte bilden att man kontinuerligt har gjort felaktiga bedömningar, vilket kanske inte är någon överraskning.

Låt mig avslutningsvis säga, eftersom delar av den här interpellationsdebatten kretsar kring hur åtgärder inte har vidtagits och hur Sverige har kommit ut så illa, att vi fortfarande är i en pandemi, även om utvecklingen just nu ser väldigt mycket bättre ut och trycket på vården minskar. Vi hör ju till de länder som har en väldigt låg dödlighet, tack och lov, sannolikt för att vi började vaccinera i rätt ände. Vi började med sjuka och gamla, de som har den största risken för sjukdom och död.

Låt mig också påminna om att det möjliga enda facit man skulle kunna ha från det första året av pandemin är överdödligheten. Där tycker jag att det vore på sin plats om vi alla beskrev verkligheten så som den ser ut, nämligen att Sverige ur ett europeiskt perspektiv befinner sig på en plats ganska långt ned. Det är inte så att Sverige kommer sämst ut, oavsett munskydd och andra former av åtgärder.

Jag utgår från att forskningen kommer att vara väldigt intresserad av att se vad som skulle kunna tänkas leda till vad. Vi har ju sett hur länder har vidtagit liknande åtgärder med olika resultat eller liknande åtgärder med samma resultat, vilket ju gör att det inte är helt lättläst.

Björn Söder får ursäkta att jag inte kommenterar ett par meningar i en forskningsartikel. Det skrivs ju väldigt mycket, och jag har inte möjlighet att göra en överblick av just den artikeln. Men jag kan konstatera att droppsmitta är det som är huvudgrunden för hur covid-19 sprids. Det betyder inte, som jag beskrev, att det inte finns sådana sammanhang. Det kan vara små ytor där trängsel uppstår, där ventilationsmöjligheterna är små och där droppar faktiskt kan spridas i luften. Det betyder inte att myndigheten ändrat sig, utan det är ett bra svar till många medborgare som hör av sig och frågar hur smittan kan spridas.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2020/21:443 om långtidssjuka i covid-19

Anf. 12 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Lotta Olsson har frågat mig vad jag avser att vidta för åtgärder för att den växande gruppen patienter med komplikationer och långtidssjukdom efter en covid-19-infektion ska få adekvat vård, behandling och rehabilitering.

Det är av stor vikt att öka kunskapen om de långvariga symtom som kan följa av en covid-19-infektion och vilka behandlings- och rehabiliteringsinsatser som bör erbjudas dessa patienter. SBU presenterade den 1 december en systematisk kunskapsöversikt avseende patienter som har långvariga symtom av covid-19.

SBU konstaterade att det finns viss kunskap, men att mer behövs. Därför gav regeringen den 4 mars i år SBU ett nytt uppdrag om att löpande utvärdera och sprida kunskap om det vetenskapliga stödet avseende behandling och rehabilitering av patienter med långvariga effekter av sjukdomen covid-19. I uppdraget ingår att löpande förmedla kunskapen till Socialstyrelsen.

Regeringen har dessutom inom ramen för forsknings- och innovationspropositionen avsatt 100 miljoner kronor årligen för forskning inom virus och pandemier. Därutöver har regeringen avsatt 50 miljoner kronor specifikt för forskning på långvariga symtom till följd av covid-19.

I september förra året fick Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram en processmodell för rehabiliteringsinsatser för patienter med långvariga komplikationer efter covid-19. Därutöver fick Socialstyrelsen den 4 februari i år i uppdrag att utveckla ett stöd för hälso- och sjukvården när det gäller patienter med långvariga symtom till följd av en covid-19-infektion. En första delredovisning kommer att ske den 31 maj och en slutredovisning den 31 oktober i år, 2021.

Uppdraget är ett viktigt steg för att stötta hälso- och sjukvården i hur de ska hantera patientflödena och för att skapa förutsättningar för uppföljning och behandling. Att ta fram nationella riktlinjer är i dagsläget för tidigt, men vi lär oss mer om hur dessa patienter ska behandlas och rehabiliteras.

Stödet som Socialstyrelsen nu tar fram syftar till att stötta hälso- och sjukvården under en period där kunskapsutvecklingen går väldigt fort, så det är inte ändamålsenligt att i nuläget ta fram långsiktiga nationella riktlinjer.

Det finns alltså en rad pågående insatser på detta område och regeringen följer kunskapsläget och utvecklingen på området noggrant.

Prot. 2020/21:122
18 maj

Svar på
interpellationer

Anf. 13 LOTTA OLSSON (M):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret, men jag tycker att det är anmärkningsvärt att det kommer så sent. Det här är en debatt som jag efterfrågade den 10 februari. Vi kan ju se i pressen att det är många som undrar över de här frågorna och som hade önskat den här debatten mycket tidigare. Jag tycker att Lena Hallengren ska gå till sin chef och höra om inte arbetsbelastningen på just det här området är för hög och att hon behöver avlastas i sitt arbete.

Covid-19-pandemin har vänt upp och ned på hela vårt samhälle på många sätt. Hela vår ekonomi och hela vårt sätt att leva och jobba har under pandemin förändrats. Covid-19 uppträder inte som andra influensor; den har sin egen symtombild och sitt eget sjukdomsförlopp. Den har också visat sig ha egenskapen att göra att många blir långtidssjuka.

Det förekommer i pressen nu personer som vittnar om att de upplever sig som friska en period och att de sedan åter insjuknar med diverse symptom. Vården försöker självklart att vara uppdaterad, men när ett nytt sjukdomspanorama uppstår finns det, som Lena Hallengren också beskrev, inga riktlinjer, och det är inte självklart hur man behandlar det. Det ställer till med mycket frustration både för patienter och för vården.

Nu publiceras också forskningsresultat som visar att de som drabbats av covid-19 och som tillfrisknat trots detta har en lägre långtidsöverlevnad än en kontrollgrupp, så det kanske inte bara är fråga om symptom utan är direkt farligt, som det ju ofta är med långtidssjukdomar rent allmänt.

Enligt en amerikansk studie löper personer som drabbats av covid-19 60 procent högre risk att dö inom ett halvår än de som inte har drabbats av covid-19. Sedan finns det naturligtvis många felkällor. Det här är ju en forskningsstudie och ingen absolut sanning, men det är ofta så det ser ut. Oavsett denna studie förtjänar alla de som drabbats av covid-19 och där efter blivit långtidssjuka en uppföljning och respekt för att vi ännu inte till fullo vet hur detta virus verkar.

Vi behöver mer forskning. Därför gläder det mig att man, precis som Lena Hallengren säger, satsar på forskning på det här området nu. Vi behöver mer uppföljning av vad som händer efter sjukdomsförloppet. Vi behöver lära oss mer för att kunna behandla och också för att kunna rehabilitera. Bara genom professionell uppföljning kan vi lära oss mer och utveckla bra behandlings- och rehabiliteringsmetoder.

Vi behöver, precis som när det gäller pandemin i stort, en strategi för hur vi hanterar de stora samhällsproblem som blir. Det här kan ju bli framtidens reumatism eller artros – det vet vi faktiskt inte.

Utifrån att minister Hallengren har tagit fram en del positiva satsningar på forskning och uppföljning skulle jag vilja efterlysa en strategi för hur vi nu hanterar det akuta läget, även om jag, som jag inledde med att säga, förstår att ministerns arbetsbelastning är exceptionell. Jag skulle önska att man omfördelade arbetet i Regeringskansliet, men det är dock inte min uppgift.

Nu har jag lyft lite fler frågor och vill ha lite fler svar. Jag fortsätter sedan.

Anf. 14 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag ska börja med att säga att det inte behövs någon omfördelning av arbetsuppgifter. Men början av min cellgiftsbehandling gjorde det svårt att åka mellan Kalmar och Stockholm tio timmar i bil och dessutom få in väldigt många interpellationsdebatter som skulle planeras med ett antal veckors framförhållning. Nu är de inplanerade. Men det handlar inte om att arbetsbelastningen är för hög utan om att det har varit svårplanerat. Nu kommer det inte att vara så. Därför har jag tio interpellationer som jag ska besvara i dag, sex stycken nästa vecka och sju stycken veckan därefter, så det behöver inte Lotta Olsson bekymra sig över.

Tyvär är frågan dock inte på något sätt överspelad, får vi konstatera. Det är ett faktum att covid-19 drabbar både män och kvinnor, men kvinnor är faktiskt lite överrepresenterade i att drabbas av de långvariga symtomen. Frågan är naturligtvis hur vi ska kunna se till att vi följer kunskapsläget men också att den aktuella kunskapen inte bara når ut till några utan till hela primärvården, för det är ju många gånger dit man söker sig i första hand.

Frågan om hur den specialiserade vården ska organiseras har ju uppmärksamrats en del. Ska det vara multidisciplinärt? Ska man ha det på flera ställen i landet? Här tittar varje region på vad de har för specialistkompetenser och hur de ska organisera sig.

Jag gjorde ett digitalt besök i Norrköping i Östergötland för att se hur de arbetar. Det är de och Karolinska i Stockholm som har varit först ut. Jag tror inte att de kommer att vara ensamma så länge till, men hur man organiserar detta är verkligen en fråga för vården själv.

Man kan välja att göra på lite olika sätt, men jag känner att det är viktigt att forskningen får förutsättningar och möjligheter att ta till sig all den kunskap som dessvärre successivt växer fram, för ju längre pandemin pågår, desto fler människor med långtidssymtom upptäcker vi tyvärr.

Som jag inledde med att säga är det viktigt att primärvården sitter på kompetensen så att vi inte ”bara” fokuserar på specialistvården. Det är ju viktigt att rätt diagnos ställs och att man inte för snabbt, kanske av välvilja, konstaterar långtidscovid och missar att det är något helt annat som kräver annan vård eller behandling.

Jag vill understryka hur viktigt det är att kunskapen sprids och att vi inte är för snabba med att säga att det är precis så här det ser ut utan att vi kan hålla kunskapsläget uppdaterat och så aktuellt som möjligt.

Som jag sa i svaret får vi en första delredovisning den 31 maj, och det blir spännande att se hur långt man har kommit då. Uppdraget slutredovisas alltså inte då, utan detta behöver vi följa. Även om slutredovisningen kommer i höst ser jag inte framför mig att detta uppdrag avslutas, utan vi kommer säkert att behöva fundera över hur fortsättningen ser ut.

Anf. 15 LOTTA OLSSON (M):

Fru talman! Man ska inte följa kvällspressen och tro att det är den absoluta sanningen, men en del reportage visar att människor upplever att de inte har fått det bemötande de förväntat sig och att de inte blivit förstådda.

Precis som Lena Hallengren beskriver finns det säkert stora kunskapsluckor ute i verksamheterna, och vi har ju just lärt oss hur vi effektivt ska vaccinera stora befolkningsgrupper. Det här är något helt nytt, och jag har

all respekt för det. När jag följer vaccineringsen i mitt hemlän blir jag imponerad av hur supereffektiv man är.

Men det behöver ändå initieras en strategi utifrån det som har samlats in och ska presenteras den 31 maj. Det handlar om en strategi för hur primärvården ska tänka och hur man ska följa upp detta så att vi inte riskerar att få många som står hos Försäkringskassan och inte bli hörda och ändå inte orkar gå till jobbet. De beskriver det som att ena dagen funkar allt medan man nästa dag har som en kastrull på huvudet och inget funkar och man är svag.

Om tio år kommer detta säkert att framstå som lätta saker, men vi måste hela tiden ha en framförhållning. Under en pandemi blir det lätt här och nu som gäller, och mycket har varit akut, till exempel hur vi ser till att intensivvården mäktar med och hur vi tar hand om de långa köer som bildats. Men vi måste orka se nästa steg så att vi inte får nya grupper som slås ut från både vanligt liv och arbetsmarknad.

Jag önskar att man efter den 31 maj tar fram en strategi för hur man tittar på långtidscovid och att det kommer rekommendationer. Man kan ha en databasinsamling av hur detta har funkat. Det kan ju slå olika i olika åldersgrupper och beroende på vad man har för bakgrundshälsa och så vidare. Vi behöver lära oss så att vi inte står här med dilemman som hade kunnat lösas tidigare med rätt rehabilitering. Det kan ju krävas tidiga insatser för att man ska komma tillbaka på banan.

Sverige har haft relativt många sjuka samtidigt som andra länder, och därför är det kanske svårt att hitta kunskap utomlands. Hälsoläget i exempelvis USA är ju inte detsamma som i Sverige. Generellt har vi ett bättre hälsoläge, och det ska vi vara glada över. Men frånsett det tror jag att vi kan inhämta mycket kunskap om hälsa och vad man kan göra för att rehabilitera som vi inte vet i dag. Jag tror att det kommer att finnas mycket kunskap.

Jag ser fram emot genomgången i slutet av maj och vad vi strategiskt kan göra så att vi inte står i en högkonjunktur med en massa sjuka personer som inte får hjälp av Försäkringskassan. Vi måste se framåt och se till att alla mår bra.

Anf. 16 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Lotta Olsson har helt rätt i att vi måste göra allt vi kan för att se till att man identifierar dessa symtom. Det betyder dock inte att det alltid är rätt diagnos som ger rätt behandling och rehabilitering – detta säger jag inte till Lotta Olsson utan till dem som lyssnar på debatten och undrar vad som händer nu. Därför är det så viktigt att man gör rätt bedömning från början så att man inte missar något annat.

Det är inte ovanligt att man själv diagnostiserar sig, inte minst under en pandemi då man upplever att man har den typ av symtom som det talas om. Det är viktigt att vi inte kallar det för långtidscovid som att det är en diagnos med vissa symtom, för man kan ha långvariga symtom som kan se väldigt olika ut. Det kan göra det svårt för både en själv och vården att förstå att det handlar om det.

I mitten av april publicerade Socialstyrelsen ett kunskapsstöd om vård för patienter med postcovid, och det var både till beslutsfattare och personal i hälso- och sjukvården. Det vänder sig alltså både till dem som ska fördela resurser och besluta om vårdens innehåll och till dem som möter

patienter på olika nivåer i hälso- och sjukvården, just för att understryka att det gäller såväl primärvården som specialistvården.

Låt mig också säga att redan i december förra året kom SBU tillbaka med en rapport från sitt första uppdrag där de skulle se över just kunskapsläget. Vi har verkligen inte väntat, utan vi insåg ganska tidigt att detta skulle kunna bli ett problem, givetvis för individen men också för samhället. Här behöver vi vara snabba. I allra första början saknades möjlighet att koda symtomen och möjlig diagnos, men nu görs detta och kan ge mer kunskap.

Jag ska också säga något om nationella riktlinjer, för det återkommer ofta. Jag är väl medveten om Lotta Olssons kunskaper och bakgrund i hälso- och sjukvården, men för många andra låter det kanske som att nationella riktlinjer innebär att man gör på ett visst sätt. Men nationella riktlinjer är ett stöd för dem som ska fatta beslut om hur resurserna ska fördelas inom hälso- och sjukvården. Det handlar inte primärt om att göra exakt så eller så när man möter någon med vissa symtom.

Det finns kunskapsstöd, och inom ramen för Sveriges Kommuner och Regioner tittar man på hur man ska sprida denna kunskap och se till att den inte stannar i Kalmar, Örebro eller Stockholm. Det handlar om att få ut den nyaste kunskapen, vilket är mycket betydelsefullt.

Riktlinjerna ger också rekommendationer om vilken åtgärd man kan sätta in vid ett visst tillstånd och hur man ska göra för att diagnostisera eller lösa problem.

De nationella riktlinjerna är alltså ganska omfattande, och med stor sannolikhet kommer detta att inkluderas framöver. Men vi är än så länge ganska tidigt i processen, och vi behöver både mer kött på benen och mer kunskap.

Men den kunskap vi har ska hållas uppdaterad och måste nå ut i hela vården så att man snabbt upptäcker hur det ligger till.

Postcovid kan vara något man har under en längre tid med milda symtom men som går över. Men det finns också de som fortfarande dras med symtom som inte har gått över. Vad man kan förvänta sig är alltså svårt att veta. Då gäller det att ha en dialog, för det är inte minst mentalt och psykiskt otroligt tungt att bära på något som man inte riktigt vet utgången av.

Anf. 17 LOTTA OLSSON (M):

Fru talman! Jag vill tacka för genuina svar. Det känns som att ministern har ett genuint intresse för att vi kan titta på detta långsiktigt och strategiskt.

Jag tror att det finns en rädsla för att man inte ska bli förstörd eftersom det är något nytt och man själv inte vet om man, precis som efter en vanlig förkylning, borde vara frisk, alert och glad och gå till jobbet så fort febern och hostan är borta.

Sedan tror jag att vi alla mer eller mindre känner av att hela samhället har blivit dämpat. Det är väl ingen gång symtomen blir så starka som när människor känner sig socialt isolerade. Dessutom kanske man är rädd för att smitta – gör man det efter lång tid? Det kan vara många olika faktorer i detta.

Jag tror att det är jättebra att man inte detaljreglerar utan tittar bredare på det. Det tråkiga vid sådana här tillfällen är att det är först om tio år som vi kommer att veta exakt vad vi borde ha gjort nu för att vara smarta och duktiga.

Vi bör ha en öppen attityd och inte förbise eller nonchalerara något som människor påtalar, för min erfarenhet är att när man påtalar ett problem så finns det ett problem. Det är väldigt få som vill utnyttja tillfället för att få extra uppmärksamhet eller vad det kan vara. Om man känner att man inte mäktar med måste vi ha en approach där vi är medvetna om det.

På samma sätt som att alla ska testa sig, vaccinera sig, hålla avstånd och, som togs upp i den tidigare debatten, ta på sig munskydd borde vi kanske ha upplysningskampanjer om hur man ska hantera det om man tror att man har fått långtidscovid och hur man ska jobba med det som enskild person.

Anf. 18 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Tack, Lotta Olsson, för en intressant och viktig debatt! Jag hoppas att det är många som lyssnar på den och som känner en förtröstan i den meningen att vi diskuterar frågan här och att det finns en stor samsyn. Detta är något som vi ser, och vi vill hemskt gärna göra allt vi kan för att se till att den kunskap som vården behöver ha ska finnas där.

I takt med att pandemin fortsätter är det dessvärre så att vi får mer kunskap inte bara i Sverige utan globalt. King's College i London är ett av de exempel som jag har tagit del av, men det finns förstås många fler. Här behöver vi samarbeta och samverka för att se till att vi, precis som när det gäller andra sjukdomstillstånd, lär av varandra.

Återigen: Även om vi tycker att pandemin har pågått i en evighet är det fortfarande relativt ny kunskap. Precis som Lotta Olsson säger är det kanske om tio år eller åtminstone om en lång tid som man kommer att veta bättre vad man borde ha gjort.

Jag tror att det viktiga är att våga söka sig till vården. Jag är allmänt bekymrad över att människor tar ett eget ansvar och avstår från att söka vård, oavsett vad det handlar om, och tänker att de inte ska belasta vården. Det är klart att de ska ringa samtalet till 1177 eller sin vårdcentral och se till att vården får göra den bedömningen.

Sedan ska vården ha bästa tänkbara stöd för att lotsa personer som verkligen visar sig ha postcovidsymtom. Om de inte har det är det viktigt att de får annan hjälp, för det ska sägas att vi i dagsläget många gånger har ett otroligt fokus på covidsymtom, akuta eller långvariga. Men det finns förstås andra sjukdomstillstånd som dessa skulle kunna vara ett tecken på i stället, så det är viktigt att man känner att en kontakt med vården leder till att man får den vård, det stöd och den behandling som krävs.

Jag utesluter inte på något sätt att det kommer nationella riktlinjer framöver, men det är lite för tidigt nu då det krävs ett omfattande kunskapsunderlag och kunskap om hur man ska agera innan man utfärdar riktlinjer. Helst ska de inte vara alltför kortsiktiga, utan man ska nog känna att man har landat ganska väl i ett kunskapsunderlag innan man utfärdar riktlinjer.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellationerna 2020/21:444 och 474 om en nationell kampanj för vaccination

Anf. 19 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Elisabeth Björnsdotter Rahm har frågat mig varför inte regeringen och jag har gått ut med en nationell informationskampanj till hela befolkningen om vad som gäller i fråga om självtester och nu vaccination mot covid-19 samt varför regeringens arbete med den nationella kampanjen dröjer.

Därtill har Johan Hultberg frågat mig tre frågor: om jag delar hans uppfattning att regeringen har brutit sin del av avtalet med SKR beträffande informationskampanjen om vaccinering mot covid-19, vad jag avser att göra för att säkerställa att en nationell informationskampanj om vaccinering mot covid-19 snarast kommer på plats och om jag tagit några initiativ för att tillgängliggöra information om vaccinering till dem med språkbrister och funktionsnedsättningar.

Regeringen beslutade i december om ett särskilt informationsuppdrag till Folkhälsomyndigheten, MSB, Läkemedelsverket och Socialstyrelsen. Utifrån uppdraget genomför myndigheterna redan nationella informationsinsatser om vaccination mot covid-19.

Utifrån uppdraget är de nationella informationsinsatserna om vaccination mot covid-19 igång och anpassas för att hela befolkningen ska kunna ta del av dem. Regeringen och regionerna håller fast vid sina delar i överenskommelsen med Sveriges Kommuner och Regioner om genomförande av vaccinering mot covid-19. Regeringen, regioner och ansvariga myndigheter är i nära dialog med varandra om våra respektive informationsinsatser.

Myndigheterna arbetar inom ramen för uppdraget med att informationen om vaccination mot covid-19 finns samlad, är lättillgänglig och uppdateras kontinuerligt.

”Skydda dig och andra” är huvudbudskapet i det nationella informationsarbetet för vaccination mot covid-19, som tagits fram utifrån regeringsuppdraget. Myndigheterna har tagit fram information på ett flertal språk, i olika format, och informationen finns tillgänglig via många olika kanaler för att nå flera olika grupper. Även själva informationen är målgruppsanpassad, i enlighet med regeringsuppdraget. Ju längre vi kommer i vaccinationsprocessen, desto mer omfattande kommer informationsinsatserna till den breda allmänheten att bli.

Svenska folket har en generell hög vaccinationsvilja men har också behov av bra information. Det gäller hela befolkningen. Enligt regeringsuppdraget ska myndigheterna särskilt beakta behovet av riktade informationsinsatser till grupper med lägre vaccinationstäckning och grupper som kan ha svårt att ta till sig information, till exempel på grund av språksvårigheter eller funktionsnedsättning.

De ansvariga nationella myndigheterna ska inom ramen för sitt uppdrag samverka med Sveriges Kommuner och Regioner och länsstyrelserna. Syftet är bland annat att säkerställa att likalydande information om vaccineringen ges över hela landet men även att information anpassas efter lokala förutsättningar när så behövs.

Regionerna svarar för information till den enskilde om hur han eller hon kommer att kallas till vaccination, när vaccination blir aktuellt och var

vaccinationen kommer att ske. Information inför det finns redan upplagd på 1177.se, i den mån informationen finns tillgänglig. Detsamma gäller testning. Folkhälsomyndigheten bistår regionerna med kunskapsunderlag och har också nationella informationsfilmer om testning samt information på sin hemsida.

Prot. 2020/21:122

18 maj

Svar på
interpellationer

Anf. 20 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Även detta är en interpellation som skrevs för flera månader sedan, precis som min kollega Lotta Olsson påpekade tidigare. Givetvis har det hänt mycket sedan den skrevs, men jag är ändå glad att vi kan ha denna interpellationsdebatt.

Som vi konstaterade tidigare har vi i ett drygt år upplevt något som ingen någonsin kunde tänka sig. Jag tror att vi alla blev tagna på sängen när konsekvenserna av covid-19 blev mer och mer tydliga. Många människor blev sjuka, många så sjuka att de avled till följd av covid-19, som då hade omvandlats till en pandemi.

Det var presskonferenser flera gånger dagligen, och alla nyheter fylldes med rapporter om pandemin. Sverige har väl aldrig haft så många som skulle ge sin syn på pandemin och vad och hur vi skulle göra för att hantera den. Anders Tegnell blev covid-19 med svenska folket.

Regeringen överlät ansvaret för stora delar av hanteringen av att stoppa smittspridningen, testningen av medborgare och efter det även vaccineringen till alla regioner, och det är här vi ser de stora skillnaderna. En rad myndigheter fick också uppdrag att samordna information kring pandemin. Alla hade sina egna teorier och riktlinjer. Det som har varit ledordet genom hela denna pandemi är ordet inkonsekvens. Det som kommunicerades ut på morgonen hade ändrats innan kvällen var slut. Det som kommunicerades ut via en myndighets hemsida stämde inte överens med den andra myndighetens hemsida.

Statsrådet vet att jag äger och driver en vårdcentral, så jag har suttit mitt i detta informationsflöde och inte kunnat ge råd till alla personer som har ställt frågor, då det är jättesvårt att hänga med i de förändringar som ständigt skett, varje dag. Till exempel säger Region Stockholm i dag att man ändrar intervallet mellan vaccinationsdos 1 och 2 till sex veckor. Det är något som min hemregion, Region Västerbotten, gjorde redan för sex sju veckor sedan.

Det finns ingen logik och ingen samstämmighet i informationen eller i hanteringen av pandemin.

Min fundering blir: Anser statsrådet verkligen att kommunikationen om pandemin, covid-19, har varit samordnad och likvärdig?

Anf. 21 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Det är ett svar som jag har väntat på ett tag. Jag lämnade in interpellationen för drygt tre månader sedan. Jag kan tyvärr konstatera att interpellationen alltså är aktuell.

Jag hade naturligtvis önskat att vi nu, tre månader efter att jag lämnade in interpellationen, skulle ha kommit dithän att vi skulle se en omfattande informationskampanj från staten med riktade insatser mot särskilda grupper. Det är grupper som vi vet inte vaccinerar sig i särskilt stor utsträckning och som är extra viktiga att nå ut med information till. Men vi ser inte det.

Förseningen av svaret är kanske talande för problemet med statens saktfärdighet när det gäller att få ut information. Den 8 december tecknade regeringen, staten, en överenskommelse med Sveriges Kommuner och Regioner om hur vaccinationsarbetet skulle bedrivas framåt, om vad staten skulle göra och vad regionerna skulle göra. Då åtog sig staten bland annat att ansvara för att ”i nära samråd med regionerna ta fram nationell kommunikation kring vaccinering mot covid-19 och anpassa dessa insatser så att även exempelvis personer med funktionsnedsättningar, eller som ej har svenska som modersmål kan ta till sig informationen”. Staten åtog sig också att ”vidta åtgärder i syfte att åstadkomma en så hög vaccinationstäckning som möjligt i befolkningen”.

Strax efter den överenskommelsen, den 17 december, gav regeringen bland annat Folkhälsomyndigheten ett regeringsuppdrag. Där gjorde man klart att myndigheten hade ett stort ansvar för att ge information riktad till befolkningen i stort men särskilt till exempelvis grupper som inte har svenska som modersmål och andra grupper som vi vet inte vaccinerar sig i lika stor utsträckning som befolkningen i stort. Men sedan hände väldigt lite, fru talman, på tok för lite.

I slutet av januari lade därför vi moderater fram ett förslag till utskottsinitiativ där vi hade ett väldigt enkelt och konkret krav: att en bred informationskampanj om vaccinering omedelbart skulle påbörjas. Ministern och generaldirektören för Folkhälsomyndigheten kom till utskottet och informerade om att man i mitten eller slutet av februari skulle börja trappa upp insatserna.

Det där är bekymmersamt; svaren från ministern och från generaldirektören har varit ganska mycket på temat att ”Vi vill inte gå ut med information för tidigt. Vi vill att vaccinationerna ska komma igång och vill successivt trappa upp informationen”. Jag tror att det har varit ett misstag, fru talman. Det har skapat utrymme för skepticism och för desinformation att slå rot. Jag tror att det hade varit viktigt att gå ut tidigt och brett med information till befolkningen så att också de mer utsatta grupperna verkligen hade varit redo att ta emot vaccinet när det erbjudandet kom. Tyvärr blev vårt initiativ nedröstat.

Fru talman! Jag tycker fortfarande inte att regeringen och staten har tagit sitt ansvar för att bedriva en bred informationskampanj och särskilt inte för att bedriva riktade insatser mot de grupper som är särskilt svåra att nå. Nu ser vi tydligt i de uppföljningar som regionerna och Folkhälsomyndigheten gör att det finns stora bekymmer med att få upp täckningsgraden i vissa grupper när det gäller vaccination. Det riskerar att leda till ökade risker för mutationer och för klusterutbrott. Det riskerar faktiskt att leda till att ytterligare människor dör i onödan.

Frågan är alltså, tre månader efter att jag väckte interpellationen, fortfarande väldigt viktig. Jag hoppas att ministern i dag kan ge besked om att staten snart kommer att ta sitt ansvar för att fullfölja överenskommelsen.

Anf. 22 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag tycker att Johan Hultberg tar i väldigt mycket. Jag delar inte bilden att ingenting har hänt. Jag delar inte heller bilden att det är nationella myndigheter som ska se till att vi når ut i olika områden runt om i landet.

Att underlätta för och stödja regionerna när det handlar om information och att kunna ge det på olika språk är en viktig del. Det gäller också att se till att man kan nå ut brett när det handlar om olika former av informationsinsatser. Till exempel har videon Nu pågår vaccination mot covid-19 visats på *Anslagstavlan*. En annan video, Alla över 18 kommer att erbjudas vaccination, har visats på TV4, på butiks-tv på Ica och Hemköp, på tavlor utomhus, på tunnelbanor, på Expressen-tv och DN-tv, på sociala medier med mera. Det är att nå ut brett. Det har också tagits fram några filmer som ska visas ännu mer i sociala medier.

Men jag vill understryka att om man går ut till alla och säger ”Nu kan du vaccinera dig” kan man få sådana problem som ett par regioner har upplevt bara de senaste dagarna. 1177 kan inte hantera att det läggs ut färre tider än antalet individer i målgruppen. Johan Hultberg hänvisar till mitt och generaldirektör Johan Carlsons besök i socialutskottet och den dialog som vi hade. Det som vi och myndigheten menar är just det; om man går ut väldigt brett, väldigt tidigt kan människor undra och känna ”Vänta, när får jag vaccinera mig?” Alla regioner är nämligen inte synkade hela tiden – vilket vi har kunnat se – på så sätt att exakt samma åldersgrupper vaccineras i varje region. Det ser lite olika ut, även om det inte är diametralt olika. Men i en informationsinsats är det viktigt att man får veta exakt när det är min tur att vaccinera mig i min region.

Myndigheten var också tydlig med att man behöver beakta det faktum att det finns en vaccinskepticism. Det finns helt enkelt ett välgrundat antagande att socioekonomi spelar roll, att olika bakgrunder kan spela roll, att det finns utsatta områden och så vidare, och att man ska ta hänsyn till det. Då fanns det flera, inte minst från interpellanternas parti, som agerade och var väldigt kritiska. De tyckte att man väl inte ska behöva tänka på socioekonomi; nu ska vi väl se till att de som faktiskt jobbar och gör rätt för sig och vill vaccinera sig och ringer och vill ha en tid ska få den först.

Vi vet att man hela tiden, från dag ett, verkligen måste tänka in att alla inte kommer att ringa lika snabbt, att alla inte känner sig lika övertygade och att det finns en vaccinskepticism i olika grupper och i olika områden. Det behöver vi ta på allvar. Och det är där som varje kommun, region och länsstyrelse behöver använda sig av den kunskap de har. De vet hur det ser ut i till exempel mitt hemlän, Kalmar, och i vilka områden man behöver gå in särskilt, vilka föreningar man kan samarbeta med och hur man gör det allra smartast.

Jag tycker inte att jämförelsen med val är så himla dålig. Där samarbetar man kanske ibland med kyrkan, ibland med föreningslivet för att nå ut med information. Vi vet att det inte bara handlar om språk, att det inte bara handlar om att ha en folder eller ett material som man kan göra sig förstådd genom. Det handlar mycket om förtroende. Man kan behöva samtala vid flera tillfällen. Man behöver kanske hjälpa till. Man måste kanske fundera på om själva vaccinationscentralen, tillfället eller möjligheten att vaccinera sig ligger lite för långt bort. Ska vi flytta det närmare området under ett antal veckor för att se till att kunna vaccinera?

Jag vet att regionerna har många sådana planer. Det är viktigt att man sätter dem i verket och att man inte vaccinerar alla som vill och sedan sitter med en ganska tuff utmaning framför sig.

Jag kan berätta om mitt möte med de tre stora regionerna i förra veckan för att samtala om just detta. Kunskapen om hur man ska nå ut i varje kapillär av vårt samhälle sitter inte statliga myndigheter på. Men de kan ge understöd i form av information.

Anf. 23 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Fru talman! Tack, statsrådet! Jag vet inte om jag fick något riktigt svar på min fråga. Men det kan jag kanske få i nästa inlägg.

Något som är positivt med pandemin är att vi har lärt oss att tvätta händerna, att sprita händerna, att använda munskydd och att hålla avstånd. Det har inneburit att vi inte har sett någon influensa, att vi inte har haft någon vinterkräksjuka och att vi inte heller har haft någon större spridning av RS-virus.

Hastigheten i att ta fram vaccin har varit imponerande. Strax före jul 2020 kunde vi börja vaccinera. Det är väldigt imponerande, måste jag säga, och vi har fortsatt i exploderande hastighet sedan dess.

Men det är här jag ser att regeringen har brustit i sin nationella vaccinationskampanj. Informationen till alla skulle ha varit lika, och regionerna skulle ha fått samma regelverk att förhålla sig till. I stället för en strukturerad vaccinering av befolkningen har vi sett 21 olika regionala förhållningssätt, vilket har lett till en vaccinationsturism som ställer till det för alla som ska administrera vaccineringen av befolkningen. Människor ringer runt till alla vårdcentraler och bokar upp sig på tider, och så åker de dit där de får tid snabbast. Det innebär att alla övriga vårdcentraler där personerna bokar in sig står med överblivna doser vid dagens slut. Det blir då en press att ringa in nya personer, eftersom man inte kastar en enda dos vaccin i onödan.

Det är dit jag vill komma. Vi borde ha haft en nationell strategi där alla regioner hade fått samma information och samma uppgifter om hur man ska hantera testning av personer, hur man ska hantera vaccinationen av befolkningen och hur man ska nå ut med information till – som statsrådet nämnde i sitt förra anförande – grupper som är svåra att nå. Nu har länsstyrelserna till exempel fått i uppdrag att titta över hur man på olika sätt ska nå grupper som vanligtvis inte söker sig till sjukvården, exempelvis papperslösa, våra asylsökande och många av våra invandrare som har en kultur där man är skeptisk mot vaccin i stort. Men hade regeringen varit tydlig redan i början av december, då man började med vaccinationen mot covid-19, hade vi inte haft den situation som vi har i dag.

Därför ställer jag återigen frågan: Varför har regeringen agerat så senfärdigt? Vi började vaccinera redan för sex månader sedan. Varför hade vi inte en nationell vaccinationskampanj redo att publiceras redan då? Den kommer nu, sex månader efter att vi börjat vaccinera.

Anf. 24 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Ja, vi har verkligen lärt oss hur man använder handsprit, munskydd och så vidare.

Fru talman! Jag har aldrig sagt att staten ska tala om när alla ska vaccineras. Det måste naturligtvis regionerna göra. Det framgår också tydligt, tycker jag, av den uppgörelse som finns mellan SKR och staten att regionerna ansvarar för genomförandet av själva vaccinationsarbetet. Det är bara

Västra Götalandsregionen som kan erbjuda mig vaccination, eftersom det är där jag bor. Det har man också gjort.

Men staten har i den överenskommelsen åtagit sig ett viktigt uppdrag, nämligen att bedriva en bred informationskampanj ut till svenska folket och att genomföra särskilda riktade insatser mot grupper som är svåra att nå: personer som inte har svenska som modersmål och personer som tillhör grupper som i mindre utsträckning än befolkningen i stort låter sig vaccineras. Jag tycker verkligen, fru talman, att staten inte har tagit sitt ansvar. Jag tycker att det är närmast uppseendeväckande om regeringen och statsrådet inte är självkritiska och tycker att man har misslyckats.

Folkhälsomyndigheten kom i april med en rapport som till exempel visade att vi i gruppen 80 år och äldre nu har nått en vaccinationstäckningsgrad på över 90 procent. Det är jättebra. Men av dem som är födda i Nordafrika är det bara hälften som har låtit sig vaccineras, och av dem som är födda i övriga Afrika är det blott 44 procent. Här har vi en enorm skillnad. Mönstret går igen i andra åldersgrupper. I gruppen 65–79 år var det i slutet av april 41 procent av dem som är födda i Sverige som hade vaccinerats, men bara 17 respektive 16 procent av dem som är födda i Nordafrika eller i övriga Afrika.

Fru talman! Det är alldeles uppenbart att man från samhällets sida inte har lyckats nå ut tillräckligt väl till de här grupperna. Självklart måste regionerna och kommunerna göra riktade insatser, och det gör man. Här i Stockholm har man till exempel telefonlinjer på tio språk. Man har börjat med mobila vaccinationsenheter i de socialt utsatta områdena. Man har särskilda informationskampanjer med personer som är ute och sprider information och möter medborgarna, och man har lyckats få upp täckningsgraden bra. Men staten har inte gjort vad staten har åtagit sig att göra.

Folkhälsomyndighetens riktade insatser handlar framför allt om de videoklipp som ministern nämnde i sitt förra inlägg. Jag gick in på Youtube, där de ligger uppladdade, för att se vad de fått för spridning. Det är, fru talman, inte någon upplyftande läsning. Jag tittade till exempel på klippet *Hur testas vaccin mot covid-19?* på somaliska. Det hade fått 182 visningar. Klippet *Varför vaccinerar vi oss mot covid-19?* på somaliska hade fått 326 visningar.

Varför nämner jag då gruppen somalier? Jo, för att den gruppen tillhör dem som har varit särskilt hårt drabbade av pandemin och som i väldigt liten utsträckning låter sig vaccineras. I dag kom en rapport från Region Stockholm som visar att just gruppen somalier haft en tio gånger högre dödlighet än befolkningen i stort. Det förklaras naturligtvis inte av att de är födda i Somalia, utan det finns andra bakomliggande orsaker. Men en viktig förklaring är naturligtvis att många inte behärskar det svenska språket och inte har kunnat ta till sig informationen. Då måste staten göra mer än att producera några videoklipp som har fått ett par hundra visningar.

Anf. 25 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag ber Elisabeth Björnsdotter Rahm om ursäkt för att jag glömde bort hennes frågor förra gången. Först hörde jag hennes inlägg. Sedan kom Johan Hultberg, och det var hans frågor som fastnade i tanken. Det var inte meningen, men det kan bli så när man har två interpellanter att debattera med. Jag ska försöka svara på Elisabeth Björnsdotter Rahms frågor.

Varför gjordes inte en nationell kampanj i julas? Ja, huvudsakligen av det skäl som jag tidigare beskrev: Om man från början, när man har väldigt lite vacciner, går ut och talar om för alla att det är viktigt att vaccinera sig är risken överhängande att människor då vill vaccinera sig och hör av sig till vården för att fråga när det är deras tur. Det var inte önskvärt precis i början. Då visste vi precis vilka grupper som skulle ha möjlighet att vaccinera sig, nämligen de på särskilda boenden, äldre personer i hemtjänsten och personal därtill, så informationen riktades tydligt dit. Även där finns det personer som har ett annat ursprung och talar ett annat modersmål, så man behövde naturligtvis redan då ta fram information och material på olika språk.

Sedan handlar det om att växla upp detta och vara säker på att det kan synkas med att regionerna är redo att svara på frågor. Den som är tveksam och skeptisk vill ju inte bara se en reklamfilm, få material och titta på reklam på bussen, Hemköp, TV4, Expressen TV eller tunnelbanan – det är inte bara Youtubefilmer, som Johan Hultberg beskrev det som – utan vill naturligtvis kunna få svar på sina frågor. Detta har gjort att det trappats upp under våren.

Jag delar absolut inte bilden – det kanske inte var så Elisabeth Björnsdotter Rahm menade – att kampanjerna nu drar igång efter sex månader, utan det har varit löpande information. Det är inte heller så att vi i grunden har någon vaccinskepticism. I stora delar av landet är det en strykande åtgång. Nu har Region Stockholm nämnts här ett par gånger. Tyvärr har man där ännu inte fått samma efterfrågan och riktigt samma täckning i alla grupper. Man har nu släppt på alla de så kallade faserna, vilket innebär att alla nu kan vaccinera sig. Men det betyder fortfarande inte att alla gör det.

Jag vill återkomma till något som kanske ändå är lite av ett missförstånd. Staten – Folkhälsomyndigheten – kan naturligtvis ta fram informationsmaterial på somaliska. Men hur ska det distribueras? Var ska det sättas upp? Vem ska få det materialet och av vem? Det är ju där regionerna är så viktiga. Det är det som är det delade ansvaret. Det handlar om att bestämma sig – här har vi ett område där vi vet att det bor många personer som kommer från andra länder än de nordiska och näreuropeiska. Vi vet att vaccinationsgraden tyvärr sjunker i takt med att avståndet till Sverige från ursprungslandet ökar.

Då är det klart att man behöver använda sig av den kunskap som regioner och kommuner sitter på. Den säger inte bara att vi i en kommun har hög eller låg täckningsgrad. Det måste vara mycket mer precist än så. Vi talar om bostadsområden. I Stockholm är det en sak. Men där både Johan Hultberg, Elisabeth Björnsdotter Rahm och jag själv bor är det klart att de områdena finns överallt. Det vet de som bor närmast och är ansvariga i sin region eller i sin kommun.

Därför behöver man verkligen göra detta. Det är alldeles utmärkt om det är så att Stockholms arbete med mobila team och så vidare utökas och bär frukt. Det är så man behöver arbeta. Det hjälper inte med bara själva informationen, men man ska ha det som ett stöd. Alla ska inte behöva ta fram en egen film, ett eget material eller en egen folder att sätta i händerna på människor.

Hur gör man då för att verkligen få någon som mycket väl kan förstå i skrift att man ska vaccinera sig att verkligen göra det? Det handlar om det

som de tre regionerna Stockholm, Skåne och Västra Götaland beskrev när vi hade ett möte i förra veckan.

Det handlar om att ha en dialog med föreningslivet för att bygga förtroende. Ibland är det med kyrkan, ibland är det med en idrottsförening, och ibland är det kanske med Röda Korset och så vidare.

Det kan inte bara statliga myndigheter göra på ett enkelt sätt. Utmaningen är inte att vaccinera väldigt många som vill vaccinera sig och bokar tiden så fort de får erbjudandet utan det som tyvärr inte får återstå men som ändå gör det.

Anf. 26 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Det var inte meningen att vara oförskämd och insinuera att statsrådet inte lyssnade på mitt inlägg. Det var inte alls min mening.

Min poäng i hela interpellationen är att det nu har gått så pass lång tid sedan vi började vaccinera att alla regioner har skapat sina egna rutiner. Statsrådet tog tidigare i interpellationsdebatten med min kollega Lotta Olsson upp vikten av primärvården och att den gör sitt arbete, och att den gör ett fantastiskt bra arbete när det gäller att vaccinera.

Men vi har också sett att alla primärvårdsenheter hanterar informationen på olika sätt utifrån att de har olika förutsättningar och olika ålderskategorier. Jag tvekar inte alls om att det finns en vaccinationsskepticism. Jag upplever att alla är väldigt positiva till att bli vaccinerade. Jag har hört dem som säger: Nu ska vi gå ut och köpa bubbel, för nu ska vi fira att vi har fått vår första dos. Det får man se som positivt.

Jag håller med vad min kollega Johan Hultberg sa i sitt tidigare inlägg. Vi har lyckats väldigt bra med att vaccinera våra äldre som bor på särskilda boenden och har förhindrat död och svår sjukdom. Det jag funderar över är att regeringen nu i värsta vaccinationshanteringen har uppdragit till alla myndigheter att samverka med SKR och länsstyrelserna för att säkerställa att liktydlig information om vaccination ges över hela landet. Jag tycker återigen att det är en senfärdighet som leder till inkonsekvens.

Anf. 27 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Överenskommelsen mellan staten och Sveriges Kommuner och Regioner är väldigt tydlig om att det är ett delat ansvar. Alla förstår att ansvaret i den här frågan måste vara delat. Jag menar att staten har en viktig roll enligt avtalet att just bedriva breda informationsinsatser och att ge riktade stödinsatser och informationsinsatser mot särskilda grupper.

Sedan har naturligtvis regionerna ansvaret att lite mer på marken, om man uttrycker sig så, göra informationsinsatser och organisera sin verksamhet på ett sådant sätt att de når så många som möjligt så snabbt som möjligt. Det bidrar till att vi som land uppnår en så hög vaccinationsgrad som möjligt och så snabbt som möjligt kan bromsa den smitta som har tagit alltför många svenskars liv.

När vi tittar på dessa grupper ser vi att dödligheten är väldigt mycket högre. Därför är det bekymmersamt att Folkhälsomyndigheten och staten har misslyckats så med att ge dessa riktade insatser. Det är bara att konstatera.

Prot. 2020/21:122

18 maj

Svar på
interpellationer

Jag har gått igenom den sammanställning som Folkhälsomyndigheten har gjort av vad det är för insatser man har gjort när det gäller att sprida information. Fram till februari var informationsinsatsen från Folkhälsomyndigheten vid sidan av hemsidan just bara att man hade en informationskampanj på SVT:s *Anslagstavlan*.

Det är kanske inte så man når ut till de grupper som är tveksamma till att låta sig vaccineras. Först i mars började man sprida videor på andra språk än svenska. Senare kom Youtubeklippen, som tyvärr bara har fått ett par hundra visningar.

De 60 miljoner som regeringen har anslagit för informationsarbete har inte riktigt levererat. Ansvaret vilar tungt på statsrådet att se till att staten fullföljer sitt ansvar enligt den överenskommelse som finns mellan SKR och staten.

Anf. 28 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag tycker att det var en bra beskrivning som Johan Hultberg gav åtminstone halvvägs. I mars gavs det möjlighet att börja vaccinera betydligt fler än bara dem i särskilt boende och i hemtjänst.

Någonting som har varit återkommande och som jag själv tycker är en trovärdig beskrivning är att när man talar om att vaccinera sig måste man kunna svara på frågor. Man säger: Det är viktigt att vaccinera sig, fast du måste vänta ett antal månader. Tjajningen är inte oväsentlig när man talar om dessa grupper.

Myndigheten har översatt information till 18, 19 språk, eller någonting sådant. Johan Hultberg använde själv uttrycket ”på marken”. Det är väl fångat. Det är lite vad det handlar om. Det räcker inte att ta fram filmer och material.

Till syvende och sist kommer vi till ett läge där det handlar om: Hur ska vi se till att faktainformationen inte bara hamnar i rätt brevlådor utan att det är någon som talar om detta? Det ska göras på ett sådant sätt att människor säger: Jag kanske ändå ska vaccinera mig.

Har man i grunden inställningen att man är lite orolig kanske vaccination inte är en självklarhet utan tvärtom. Då räcker det inte att man får ett informationsblad, att man råkar titta på rätt kanal eller att det är bussreklam.

Vi måste jobba mycket mer medvetet och genomtänkt än så. Det gör man i många sammanhang i hälso- och sjukvården. Man vet att man behöver jobba med barnvaccination och annat. Det är ett långsiktigt arbete. Det är därför det finns med i överenskommelsen.

Vi har hela tiden vetat att det är en utmaning att inte lämna vita fläckar och inte bara vaccinera det som är det enkla. Det handlar såklart om att se till att så många som möjligt får ett så bra skydd som möjligt så fort som möjligt. Det är ett hårt arbete som kommer att krävas framöver.

Myndigheterna ska naturligtvis bidra på alla de sätt de kan. Men de kommer inte att vara på marken eller nå ut till kapillärerna. Behövs det ytterligare stöd tvekar vi inte i det. Men de tre storstadsregioner jag nämnde hade inte några särskilda önskemål om ytterligare insatser när vi möttes.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 29 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Alexandra Anstrell har frågat mig om jag har för avsikt att återkomma till riksdagen med ytterligare lagförslag eller andra åtgärder som snabbare skulle kunna ge önskvärd precision för idrott, och särskilt ridsport, än regeringens tidigare förslag. Hon har också frågat mig om när jag bedömer att regeringen kan ha arbetat fram mer träffsäkra regler för idrott som skulle kunna innebära en nystart för många aktiviteter som går att genomföra smittsäkert. Sofia Westergren har frågat mig vilka åtgärder jag tänker vidta så att ridsporten och andra idrotter som kan hålla ett högt smittskydd kan komma igång med sin tävlingsverksamhet igen.

Låt mig inleda med att säga att vi alla är överens om vikten av barns och ungas idrottande och om vikten av att idrottsverksamhet, även tävlingsverksamhet, så snart det är lämpligt ska kunna återupptas på alla nivåer. Som jag sa i interpellationsdebatten den 5 februari har dialogen i dessa frågor mellan Folkhälsomyndigheten och Riksidrottsförbundet varit särskilt viktig att säkerställa. När det kommer till barns och ungas idrottande är det främst Folkhälsomyndighetens bedömningar och deras föreskrifter och allmänna råd som är styrande.

Folkhälsomyndigheten har successivt öppnat upp för idrottande, och från den 1 juni blir det nu möjligt med mindre cuper eller tävlingar för barn och unga såväl inomhus som utomhus. Detsamma kommer att gälla för tävlingsidrott i mindre skala för vuxna utomhus. Det öppnas också upp för lägerverksamhet i mindre skala.

Den tillfälliga covid-19-lagen ger oss betydligt bättre möjligheter till mer träffsäkra åtgärder, och från den 1 juni gäller nya regler och nivåer för allmänna sammankomster och offentliga tillställningar. Det är efterlängttade och välkomna steg i återstarten av idrottens tävlingsverksamhet och annat samhällsliv. Även här har Folkhälsomyndigheten en viktig roll i att besluta om en närmare reglering utifrån rådande smittläge och läget i världen.

Anf. 30 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Den nya lagen, den tillfälliga covid-19-lagen, är avsedd att möjliggöra träffsäkra åtgärder – sådana som inte i onödan hindrar verksamhet som kan genomföras på ett från smittskyddssynpunkt säkert sätt.

Ministern sa i en tidigare interpellationsdebatt i februari – alltså för tre månader sedan – att pandemilagen nu skulle ge regeringen bättre möjligheter till ett mer träffsäkert regelverk. Frågan är: Vart tog detta vägen? Varför har inte regeringen tagit vara på den möjligheten?

Vidare sa ministern att regeringen då, alltså i februari, tittade på att kunna göra skillnad mellan utomhus- och inomhusverksamheter och att man skulle kunna ta hänsyn till storlek på både anläggning och område där en aktivitet utförs.

Ändå kunde vi ända fram till i förra veckan inte se några som helst förändringar. Vi har alltså under de här månaderna inte sett några förändringar sedan vi stod här förra gången, trots att ministern sa att ni skulle titta på riktlinjer för olika typer av arrangemang och olika idrotter. Vi hade be-

hövt se dem komma på plats tidigare för att på så sätt skapa fler möjligheter för människor att utöva sin sport.

Men jag är glad att ministern inför denna debatt nu ändå har kommit på att det fanns någonting kvar på att göra-listan. Jag är glad att ministern och regeringen nu fattar beslut om att man ska försöka använda sig av den här lagstiftningen, men jag undrar vad det är som har tagit sådan tid att titta på. Jag undrar också varför lagen inte används mer träffsäkert.

Mig veterligen har ridsporten både nu och då alltid haft en häst med i ekipaget liksom brottning både nu och då har handlat om att vara ganska nära sin motståndare. Det är och har varit skillnad på hur smittsäkert man kan utöva sin sport. Enligt min mening är det till exempel stor skillnad mellan att vara utomhus eller inomhus, och det är stor skillnad mellan att ha en hästlängd mellan sig och någon annan eller att den närmaste levande varelsen står precis bredvid en.

Fru talman! Jag håller också på med skytte, men man behöver inte alls göra det för att se att de åtgärder som ministern i februari lovade att titta på, men som nu kom i ett förslag förra veckan, faktiskt inte är speciellt träffsäkra. De är inte pricksäkra alls. Man gör skillnad på inomhus och utomhus, vilket är klokt. Men varför inte göra det mer träffsäkert genom att också skilja mer på olika sporter? Det går liksom inte ihop. Det är inte begripligt.

Jag undrar därför om ministern kan svara alla dem som lyssnar nu: Hur kommer det sig att det blir samma regler för en sport där man är väldigt nära varandra och en sport där man per automatik har smittsäkert avstånd mellan deltagarna?

Anf. 31 SOFIA WESTERGREN (M):

Frau talman! Tack till minister Lind för svaret och för att hon delar vår uppfattning om vikten av barns och ungas idrottande och om vikten av att idrottsverksamhet, även tävlingsverksamhet, så snart det är lämpligt ska kunna återupptas på alla nivåer.

I vår senaste debatt i ämnet sa ministern att hästen är ett stort djur, som behöver ha sin dagliga träning trots pandemin. Jag uppskattar ministerns klarsynthet.

Nu har en viss öppning skett sedan jag skrev interpellationen, och nuvarande regler gäller fram till den 1 juni. Jag hoppas att vi är i pandemins slutfas, och jag tycker att vi ska blicka tillbaka för att se vad som gick bra eller mindre bra – allt för att vara lite bättre förberedda om detta händer igen.

Riktlinjerna har varit ryckiga för hästbranschen liksom för hela Sverige. Det har varit snabba kast, och gränserna har flyttats. Fokus har varit på unga och yrkesverksamma och att de har kunnat fortsätta att tävla. De unga får tävla i närområdet och de yrkesverksamma över hela landet. Det skulle ha varit bättre att ha en tilltro till respektive idrottsförbunds förmåga att bedriva verksamhet med högt smittskydd.

Jag är tacksam för att ridskolorna i Sverige har hanterats bra. De har kunnat fortsätta att bedriva verksamhet, om än i mindre skala och med åtgärder för att stärka smittskyddet. Enligt undersökningar är en ungdom som rider en timme i stallet ytterligare i tre timmar – totalt fyra timmar. Ridskolorna är en form av ungdomsgård. Tyvärr har den biten gått förlorad under pandemin, och vi hoppas att den snart kommer åter.

Konklusionen är att det har fungerat bra med ridskolan men mindre bra för hästsportens tävlingsverksamhet. De som har drabbats värst är vuxna amatörryttare och de som bor norr om Gävle. Där finns det inga tävlingar eftersom det finns färre hästar, så de som bor där och vill tävla har inte kunnat göra det. De känner sig bortglömda.

För en sport där man reser för sig själv hade det varit bra att se över en annan lösning än att endast tävla i närområdet för unga ryttare. I praktiken har halva Sverige fått tävlingsförbud. Den enda möjligheten är att resa utomlands, alltså att göra betydligt längre resor. En lösning kunde vara att de som inte har tävlingar nära kan få dispens till en valfri tävlingsdag. Hela landet ska leva, och då kan inte halva landet glömmas bort. Jag själv kommer från Västra Götaland, och där fungerar det att tävla nära eftersom det är hästtätt. Så är det även i Skåne; där finns det gott om hästar, och det finns tävlingar.

Hästattävlingar kan genomföras med högt smittskydd. Vi är vana att ha en hästlängds avstånd. Avståndet måste finnas för säkerheten, och det uppfyller väl kravet på avståndet för smittskydd. Lägg därtill att oavsett pandemi eller ej reser man med eget fordon till tävling. Man använder inte gemensamma omklädningsrum. De oisolerade hallar som vi kallar inomhus är mer att betrakta som utomhus eftersom en stor luftvolym ständigt cirkulerar.

När pandemin bröt ut var ett särskilt tävlingsreglemente snabbt på plats. Publik var inte längre tillåtet. Kafeterian stängde. Man tillät endast en medhjälpare per ekipage. Anläggningarna där man bedriver tävlingsverksamhet är stora, och avstånd kan hållas och hålls.

Jag tycker att det är vårslöst att inte se skillnad på olika idrotter, och jag tror att det skadar trovärdigheten om inte myndigheter "taktar" med det som folk ser som uppenbart.

Fru talman! Jag vill fråga minister Lind varför inte skillnader har gjorts mellan idrotter.

Anf. 32 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Jag vill återigen börja med att tacka Sofia Westergren och Alexandra Anstrell för att de än en gång lyfter frågan om förutsättningarna för ridsporten och även för idrotten i stort under pandemin.

Vi kan vara helt överens om att idrotten har haft det väldigt tufft under pandemin både när det gäller möjligheten att ta emot publik och när det gäller tävlings- och träningsverksamheten. Jag tror att vi alla kände oss väldigt glada när regeringen äntligen på inrådan av Folkhälsomyndigheten kunde fatta beslut häromveckan om att den 1 juni kunna sätta de nya och mer träffsäkra reglerna för allmänna sammankomster och offentliga tillställningar.

Jag tycker också att vi ska minnas att när vi hade debatten i februari väntade vi fortfarande på besked från Folkhälsomyndigheten om att även de lite äldre barnen, tonåringarna, skulle kunna komma igång med sin träningsverksamhet igen. Även detta var ett efterlängtat besked när det kom.

Vi ska vara stolta över att barns och ungas möjligheter till träning under pandemin har varit prioriterade, både av regeringen och av Folkhälsomyndigheten. När jag pratar med mina kollegor i andra europeiska länder hör jag att möjligheten för barn och unga att hålla på med sin idrott i väldigt många fall har varit väsentligt mindre. Idrotten betyder enormt mycket för

folkhälsan, för barns meningsfulla fritid och även för samhället i stort om man tittar på alla delar av idrotten – från träningsverksamhet för knattarna till tävlingsverksamhet för den satsande junioren eller för den delen för korplaget i fotboll.

Låt mig återkomma till interpellanternas frågeställningar om förutsättningarna för tävlingsverksamhet för ridsporten. Jag vill återigen upprepa det jag förtydligade flera gånger under vår förra debatt: När det gäller riktlinjer och rekommendationer för tävlings- och träningsverksamhet är inte detta något som regeringen beslutar om. Det är Folkhälsomyndigheten som utfärdar dem – efter, vad jag vet, en väldigt nära dialog med Riksidrottsförbundet. Som jag också sa förra gången vi diskuterade detta har det varit viktigt för mig att säkerställa att den dialogen fungerar.

Frågor när det gäller detaljer där är det alltså myndigheten som behöver svara på. Sedan vet jag att myndigheten har sagt – de här frågorna kommer ju från många olika idrotter – att det har varit väldigt svårt för dem att skraddarsy sina riktlinjer och råd till respektive idrott. I stället har man försökt att hitta generella regler.

När det gäller regeringens pandemilag och de mer träffsäkra reglerna blir jag ändå lite bedrövad över Alexandra Anstrells ton i den frågan. Alexandra Anstrell vet mycket väl att för att vi skulle kunna sjösätta dem – och det sa jag även i debatten i februari – krävdes det att smittläget tillät det, och vi har också haft en nära dialog med Folkhälsomyndigheten om när det skulle kunna ske.

Det som hände under våren var att den tredje vågen svepte över landet med väldigt hög smittspridning och väldigt hård belastning på intensivvården. Jag hörde då inga rop från Moderaterna om att det då var läge att sjösätta de nya och mer träffsäkra reglerna.

Vi har följt utvecklingen väldigt noga, diskuterat med Folkhälsomyndigheten och varit beredda att fatta detta beslut så snart som det bara var möjligt. Jag vet att många gläds åt att detta nu äntligen kommer att finnas på plats den 1 juni.

Anf. 33 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Spridningen av covid-19 är fortsatt stor, och situationen i sjukvården är på sina håll mycket ansträngd. Då är det självklart att man ska öppna upp aktiviteter med försiktighet. Man behöver göra det klokt och träffsäkert. Ingen vill ju ha den här smittspridningen.

Det jag försöker berätta för ministern är att det finns skillnader. Det finns all anledning att se över bedömningarna och göra skillnad på vissa arrangemang där det finns förutsättningar att ha en smittsäker verksamhet. Vi uppmanas att jobba hemifrån, och man ska vara ensam. Åker du bil till ett hästevenemang åker du ensam. Det är lite samma sak, men det är inte samma sak som att vara 450 personer på Ica Maxi. Det är skillnad, och det är en skillnad som är obegriplig för många där ute. Det är det jag försöker berätta för ministern: Människor fattar inte det här, för de regler ni sätter upp är obegripliga.

Det är klart att det kanske skulle krävas lite mer arbete, men är det inte viktigt att varendaste unge får komma igång att träna och tävla om det går att göra smittsäkert? Även de som bor i Norrland, som Sofia Westergren var inne på, eller på andra ställen där det blir få eller inga tävlingar alls är viktiga.

Inom ridsporten är det väldigt enkelt att hålla avstånd. Man sitter på en häst och har minst en hästlängds avstånd till nästa ryttare. Att man kan ha tävlingar innebär inte att det måste vara en massa människor där. Det behöver inte bli en folksamling. Det går att arrangera väldigt avskalat, och självklart utan publik.

Regeringen beslutade att gymnasieelever skulle tillbaka till vanlig undervisning per den 1 april. Jag tänker då försöka beskriva två olika händelser.

Den ena är klassen där över 20 elever kommer tillbaka efter att ha haft distansundervisning och sitter i sitt klassrum där undervisningen sker i stort sett som vanligt. De sitter i sina bänkar. De ska försöka hålla avstånd, men jag kan berätta att det faktiskt fungerar lite sisådär. De sitter i sina bänkar och går sedan ut i korridoren för att byta klassrum. De kanske går förbi B-klassen som har rast samtidigt och också ska byta klassrum. De kanske också träffar några från klassen under eller klassen över. De rör sig kring väldigt många hela tiden.

Som händelse nummer två kan vi ta en hästtävling eller en hästräning. Vi tar en dressyrävling med 50 starter på en hel dag. De är alltså utspridda från exempelvis 9 till 17 över en hel dag med max en groom som medföljande. Det kanske är max 15 funktionärer totalt. Man är utomhus och har minst en hästlängds avstånd.

Jag tycker att det är skillnad. De flesta som jag har pratat med håller med: Det är konstigt att det ska vara så väldigt konstiga regler. Det är helt ologiskt. Regeringens olika beslut är obegripliga, och det är framför allt helt obegripligt att regeringen inte har tagit möjligheten att använda pandemilagen mer träffsäkert tidigare.

Därav min fråga: Har ministern för avsikt att återkomma till riksdagen med ytterligare lagförslag eller andra åtgärder som snabbare skulle kunna ge önskvärd precision för idrotten, särskilt ridsporten, än regeringens tidigare förslag?

Jag tänker att om regeringen inte har hittat mer träffsäkra förslag tidigare kanske ni hindras av någonting. Då vill vi ju hjälpa till för att göra detta så bra som möjligt. Eller är det bara så att ministern och regeringen inte orkar med det där lilla extra som krävs för att arbeta fram mer träffsäkra regler?

Anf. 34 SOFIA WESTERGREN (M):

Fru talman! ”De måste höja sina röster för att höras!” Så sjunger Magnus Ugglå i låten *Tjejer* från 1987.

Av terminologin att döma är inte ridsporten utgångspunkt för vad som avses med idrottande under pandemin. En terminologi har använts som stämmer bättre på lagsporter som fotboll och ishockey. Ord som ”match” används sällan inom ridsport.

Fotboll är också den största sporten i Sverige med 600 000 aktiva och beräknas stå för en tredjedel av alla som är aktiva inom någon sport. 1 miljon har ett hästintresse. Omkring 500 000 personer beräknas syssla med hästsport aktivt, varav 90 procent är flickor eller kvinnor.

Fotboll är viktigt, och det är jättekul att så många håller på med det. Men det är en lagidrott där man i utövandet kommer nära varandra. Inom hästsporten görs allt på en hästlängds avstånd.

Jag blir frustrerad av att regler utgår från en sport som är mansdominerad och att det som är kvinnodominerat sedan får hänga på. Detta sker under en tid då regeringen kallar sig feministisk. Hästsporten är stor och ska inte komma bort i skuggan av fotboll och andra lagsporter. Hästsport kan utövas med högt smittskydd.

Jag hoppas att man i framtiden kan göra skillnad och bli mer träffsäker. Att sitta ensam vid ett kafébord på en galleria tror jag har varit en för långtgående restriktion. Sådant stärker inte tilltron till myndigheter.

Fru talman! Jag förstår att Folkhälsomyndigheten inte kan prata med 70 olika idrottsförbund under pågående pandemi, men jag ser det som vårdslöst att inte göra någon skillnad mellan idrotter som genomförs utan kroppskontakt och dem som genomförs nära eller med kroppskontakt.

Fru talman! Jag vill fråga minister Lind om hon vill jobba för differentierade åtgärder och en ökad tillit till förbunden i det fortsatta arbetet. Att utgå från lagidrott är inte rättvist mot orientering, löpning, segling, dykning, motocross, båttrace, simning, skytte – som min kollega Anstrell tog upp –, skidor, hundsport och så vidare.

I detta anförande har jag fokuserat på häst eftersom det är en stor sport med speciella förutsättningar. Dessutom krävs ett djurrättsligt fokus på hästen, som behöver tränas för att må bra.

Anf. 35 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Vi befinner oss i en tid då väldigt många verksamheter i vårt samhälle har varit tvungna att begränsas.

Att barn- och ungdomsidrotten i väldigt stor utsträckning har kunnat fortgå i Sverige har varit viktigt, och jag tycker att det har varit rätt prioritering. Att elitverksamhet där människor är yrkesverksamma har kunnat fortgå har också varit viktigt. Att vi nu har kunnat fatta beslut om ett mer träffsäkert regelverk för publik har varit efterlängtat – det är bra och kommer att vara viktigt när vi nu ska jobba vidare med den successiva återöppningsplanen när det gäller både publik och andra verksamheter som är begränsade.

Det är också väldigt bra att Folkhälsomyndigheten nu har fattat beslut om uppdaterade råd och rekommendationer som innebär att mer tävlingsverksamhet för barn och unga, både inomhus och utomhus, kan dra igång i större utsträckning. Detta gäller också tävlingsverksamhet utomhus för vuxna.

Men jag tycker också att det har varit rätt prioritering att barn och unga har gått före. När det nu finns möjlighet att utifrån smittläget och vaccinationsgraden också lättare ytterligare på restriktioner för idrotten är det naturligtvis oerhört viktigt, inte minst för folkhälsan.

Inom idrotten i Sverige finns en enorm flora av väldigt många olika verksamheter. Att införa en särlagstiftning eller särföreskrifter för enskilda idrotter har Folkhälsomyndigheten konstaterat är svårt. Däremot har Riksidrottsförbundet ett stort ansvar att i dialogen med Folkhälsomyndigheten säkra att de riktlinjer som finns också går att tillämpa. Jag vet att samtliga idrottsförbund i Sverige har gjort ett väldigt viktigt och bra jobb i att överföra de råd och rekommendationer som finns till konkreta råd för verksamheten.

Jag vet att ridsporten är en av de idrotter som faktiskt har haft ganska bra förutsättningar att hålla igång. Man har kunnat träna utomhus, och barn

och unga har kunnat tävla sedan en tid tillbaka. Förutsättningarna kommer bara att bli bättre i takt med att vaccineringen tar fart.

Jag har en fråga till riksdagsledamoten Alexandra Anstrell som verkar tycka att jag ska komma till riksdagen med någon form av lagreglering av tävlingsverksamhet eller idrottsverksamhet. Det tror jag vore väldigt dåligt att göra. Det är Folkhälsomyndigheten som utfärdar råd, rekommendationer och föreskrifter, och jag tycker inte att riksdagen eller regeringen ska ta över det arbetet.

Återigen: Pandemilagen reglerar sammankomster och offentliga tillställningar – publik – och inte exakt hur tävlings- och träningsverksamhet ska gå till. Är det vad Alexandra Anstrell tycker att den ska göra?

Anf. 36 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Tack för svaret, ministern!

Jag står verkligen för att vi ska minska smittspridningen. Det tror jag att vi alla här inne gör. Men jag tycker att det är viktigt att man gör insatserna rätt och att de blir som man har tänkt sig.

Om Folkhälsomyndigheten, som Amanda Lind säger, tycker att det skulle vara svårt att ta differentierade beslut vad gäller olika sporter kanske Folkhälsomyndigheten behöver mer stöd och hjälp. Bara för att något är svårt betyder det inte att man ska låta bli att arbeta med det. Det tycker jag är en dålig undanflykt att använda från ministern Amanda Linds sida.

Min andra fråga till ministern löd: När bedömer ministern att regeringen kan ha arbetat fram mer träffsäkra regler för idrott som skulle kunna innebära en nystart för många aktiviteter som går att genomföra smittsäkert? Det finns alltså aktiviteter som redan i dag, redan i går, i förra veckan och förra året, går att genomföra smittsäkert. Det är just det som vi är ute efter.

Jag tycker att Amanda Lind raljerar och försöker putta över detta till att allting ska vara generellt, men det behöver det alltså inte vara. Om man är ute efter att försöka hjälpa så många som möjligt att hålla fast vid sin idrott och ha en bra psykisk hälsa kan man också göra mer.

Vi har fått reda på att det blir en del regeländringar per den 1 juni, men fortfarande är de väldigt generella. Min fråga är: När kommer arbetet med förslag som skulle vara mer begripliga och som på riktigt skulle vara mer specifika än de generella som ministern har berättat om både här och på presskonferensen i förra veckan? Vad är det som hindrar er, fru minister?

Anf. 37 SOFIA WESTERGREN (M):

Fru talman! Jag vill tacka ministern för att barn och unga har prioriterats och för att vi har gjort det mycket bättre för ridskoleverksamheten och totalt för hästverksamheten genom att vi har kunnat hålla igång träning och annat. Jag kan dra en parallell med till exempel Italien där hästägare har blivit utestängda från att sköta om sina hästar och stallägarna därmed helt enkelt har fått ta hand om hästarna. Den utvecklingen är jag tacksam för att vi inte har haft i Sverige.

Mycket har alltså gjorts bra, och vi skulle kunna göra det ännu lite bättre och ändå ha ett högt smittskydd och en bra folkhälsa.

Jag tycker att det är synd med de här generella reglerna som är anpassade för lagsporter som inte kan hålla ett så högt smittskydd. Det är ett

medskick till ministern och till regeringen att man måste kunna differentiera olika idrotter och reglementen för dem.

Det skulle ha varit bättre att ha en tilltro till respektive idrottsförbunds förmåga att bedriva verksamhet med ett högt smittskydd. Jag tror också att det hade varit en trovärdighetsfråga för folket när det gäller att förstå att man kan göra skillnad.

Jag vill passa på att fråga ministern vad man skulle kunna göra för de unga ryttare som bor norr om Gävle.

Tack, ministern, för debatten!

Anf. 38 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Jag tackar riksdagsledamöterna för en intressant debatt. Det är i grunden väldigt skönt att veta att idrottspolitiska frågor och idrottsrörelsens förutsättningar väcker både intresse och engagemang i riksdagen.

Jag vill också rikta ett stort tack till den svenska idrottsrörelsen för det ansvar som har tagits under pandemin. Svensk idrott har haft det tufft, men det har också funnits möjligheter, särskilt för barn och unga, under pandemin. Träningsverksamheten har kunnat fortgå i stor utsträckning, inte minst när man jämför med övriga länder runt om i Europa. Tävlingsverksamheten kunde komma igång tidigare i år. Nu tas ytterligare ett steg den 1 juni då även tävlingsverksamhet för vuxna i viss omfattning kan komma igång igen. Det är väldigt viktigt.

Jag vill återigen klargöra här i talarstolen, som jag har gjort tidigare, att regeringen inte fattar beslut om rekommendationer och råd riktade till idrotten. Det är Folkhälsomyndigheten som gör detta i nära dialog med Riksidrottsförbundet. Idrottsrörelsen består av lagsporter och individspor- ter med väldigt olika förutsättningar.

Från regeringens och min sida är det prioriterat att vi nu ser till att idrottsrörelsen och idrottsverksamhet för barn och unga men också för alla åldrar kan återstarta. Därför är jag glad att jag i går kunde presentera ytterligare stöd till idrottsrörelsen. Det behövs för att täppa till de hål som har uppstått i och med minskade intäkter och för att man ska kunna planera för en återstart i en takt som pandemin tillåter.

Självklart har det under pandemin funnits situationer då det har kunnat finnas en osäkerhet om de regler som gäller, men jag vill ändå påstå att idrottsrörelsen har gjort sitt yttersta för att förmedla ut i kapilläerna vad det är som gäller och hur vi har jobbat för att i möjligaste mån kunna hålla igång idrotten även under den här pandemin.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2020/21:451 om en likvärdig arbetsmiljö i alla ambulanser

Anf. 39 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Elisabeth Björnsdotter Rahm har frågat mig om jag avser att i syfte att förbättra arbetsmiljön för alla som arbetar med ambulans-

sjukvård i vårt land se över riktlinjerna så att alla ambulanser ska vara utrustade med en hjärt-lungkompressionsmaskin.

Jag vill inledningsvis säga att arbetssituationen och arbetsmiljön för anställda i vård och omsorg är en viktig fråga för regeringen.

Regioner och kommuner är huvudmän för hälso- och sjukvården och omsorgen i Sverige och är därmed även ansvariga för medarbetarnas arbetsmiljö. Regioner och kommuner har ett ansvar för att systematiskt undersöka och åtgärda arbetsmiljörisker för att förebygga ohälsa och olycksfall i arbetet och främja en god arbetsmiljö.

Det är Socialstyrelsen som ansvarar för att utfärda föreskrifter om ambulanssjukvården. Föreskrifterna reglerar ansvarsförhållanden inom ambulanssjukvården och innehåller bestämmelser om bland annat personalens kompetens och ambulansernas utrustning. Av föreskriften framgår att ambulanser ska vara utrustade med den utrustning som behövs för att prehospita akutsjukvård ska kunna ges såväl i som utanför ambulansen. Med utrustningen ska hälso- och sjukvårdspersonalen bland annat kunna skapa och upprätthålla fria luftvägar, ge assisterad andning, utföra avancerad hjärt-lungräddning, stoppa yttre blödningar och förflytta patienter på ett säkert sätt. Myndigheten ansvarar för innehållet i sina föreskrifter och uppdaterar dem vid behov.

Som jag nämnde tidigare är regionerna som huvudmän ansvariga för ambulanssjukvården och även då ansvariga för medarbetarnas arbetsmiljö. Regeringen stöder regionerna i utvecklingen av ambulanssjukvården genom att 85 miljoner kronor under 2021 tillförs regionerna för ändamålet. Medel till regionerna tilldelas genom en överenskommelse med Sveriges Kommuner och Regioner om förstärkning av ambulanssjukvården. Satsningen fokuserar bland annat på kompetensutveckling av ambulanspersonalen och anpassning av ambulanssjukvården till den pågående utvecklingen mot en nära vård.

Utöver det ska Socialstyrelsen på regeringens uppdrag kartlägga den prehospita vårderna och utifrån kartläggningen lämna förslag på hur den prehospita vårderna kan utvecklas, effektiviseras och stärkas på ett ändamålsenligt och kostnadseffektivt sätt. Kartläggningen av den prehospita vårderna inklusive förslag på hur den prehospita vårderna kan utvecklas och stärkas ska redovisas senast den 1 oktober 2022.

Regeringen avser att noga följa utvecklingen av ambulanssjukvården och vid behov återkomma i prioriterade frågor.

Anf. 40 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Det här är en interpellation som jag lämnade in i januari 2021, men av olika anledningar har svaret dröjt. Men det spelar egentligen ingen roll med tanke på att frågan fortfarande är lika aktuell.

112! Vad har hänt? Varje dag ringer cirka 10 000 personer vårt nationella larmnummer med mer eller mindre akuta åkommor. Det är av stor vikt att vi har en räddningstjänst som vi kan lita på och som har den utrustning som behövs för att rädda liv. Inom ambulanssjukvården ser det olika ut i regionerna – därav min interpellation.

En av Sveriges regioner blev för ett par år sedan anmäld till Arbetsmiljöverket. Skyddsombudet vid en ambulansstation hade anmält sin arbetsgivare på grund av brister i arbetsmiljön. En medarbetare hade vid en ut-

ryckning utfört hjärt-lungräddning på en svårt sjuk patient. Detta gjordes stående i ambulanshytten, och det innebär en enorm risk för medarbetarens liv och hälsa. En inbromsning, en sväng eller annan trafik kan orsaka att en medarbetare som står upp i ambulansen ramlar och ådrar sig svåra skador. Det är precis vad som hände vid detta tillfälle, och medarbetaren är fortfarande inte helt återställd.

När fordonet ska framföras i hög hastighet är det inte trafiksäkert, och det innebär ett stort stressmoment för den som står upp och utför hjärt-lungräddning. Om en person använder bilbältet i fordonet är risken för olyckor betydligt mindre, och den frågan kan vi lämna utan att utveckla den vidare.

Det har i snart 20 år funnits mekaniska hjärt-lungkompressionsmaskiner, vilket innebär att den som utför vård i en ambulans kan sitta fastspänd. Transporten kan därmed utföras på ett betydligt säkrare sätt. Det som är märkligt är att trots att det har gått så många år finns det enligt en RUT-rapport sju regioner i vårt land där man har valt att inte installera mekaniska hjärt-lungkompressionsmaskiner i alla ambulanser.

Tyvär är mitt hemlän ett av de län där det finns endast en ambulans i varje stad utrustad med mekanisk hjärt-lungkompressionsmaskin. Sannolikheten är stor att den ambulans som är utrustad med den mekaniska maskinen är ute på annat uppdrag eftersom antalet ambulanser är begränsat i varje region.

Hur avser statsrådet att förbättra arbetsmiljön så att den blir likvärdig i hela landet? Jag anser att alla ska känna sig trygga i sin arbetsmiljö och kunna arbeta under trygga former.

Anf. 41 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Frågan handlar om arbetsmiljön för personal som arbetar i ambulanser i olika regioner. Regionerna har ett huvudansvar för hälso- och sjukvården, som jag också sa i mitt svar. Socialstyrelsen utfärdar föreskrifter om hur ambulanssjukvården ska se ut, och man ansvarar för både innehållet och för eventuella uppdateringar. Regeringen kan naturligtvis inom ett regeringsuppdrag initiera en översyn av föreskrifterna men inte bestämma hur föreskrifterna ska se ut. Det är något som myndigheten gör.

Jag nämnde i mitt svar den satsning som görs på ambulansvården och det faktum att mycket av den prehospitala vården sker i ambulanser i dag. Ambulanser är verkligen inte ett transportmedel. Det är något som jag inte behöver tala om för Elisabeth Björnsdotter Rahm men kanske för andra människor som fortfarande tror att ambulanser är en avancerad transportform. Vård bedrivs från det att ambulansen kommer fram, och det är många gånger helt livsavgörande att personalen har förutsättningar att göra det jobb som de är allra bäst på.

Den 4 mars i år fick Socialstyrelsen ett uppdrag att kartlägga den prehospitala vården. Utifrån kartläggningen ska man lämna förslag på hur vården kan utvecklas, effektiviseras och stärkas. Det gäller att stärka vården på ett sådant sätt att den är ändamålsenlig och även kostnadseffektiv. Det finns alltid ett intresse av att de resurser som avsätts till vården ger mesta möjliga vård.

Meningen är att kartläggningen ska titta på organisationen, resurserna, bemanningen, samverkan och patientsäkerhet. I den här frågan handlar det

inte minst om personalens säkerhet, men patientsäkerheten vägs naturligtvis också in. Meningen är att vi ska få en nationell bild av hur läget är i den prehospitala vården.

Sedan är det meningen att Socialstyrelsen utifrån kartläggningen ska lämna förslag på vad som kan göras annorlunda. Nu är det ett större uppdrag än den fråga som Elisabeth Björnsdotter Rahm ställer, men frågan kan falla innanför uppdraget.

Med all respekt för allvaret i situationen är 2017 ändå ett antal år sedan, och det finns ingen beskrivning i underlaget hur den situationen har hanterats. Men det är klart att föreskrifterna ska ge ett stöd till hur man ska arbeta. Om det sedan finns frågor att ställa, inte i enskilda fall men i enskilda regioner, är det viktigt att ta upp dem där. Kanske har regionerna aldrig haft ett så tydligt uppdrag och varit så adresserade som under den här pandemin. Det finns väl ingen som har missat att regionerna är huvudmän för svensk hälso- och sjukvård, och det gäller även den prehospitala vården.

Anf. 42 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Det är regionerna som är ansvariga för den prehospitala vården. Men av Arbetsmiljöverkets föreskrifter om användning av arbetsutrustning följer bland annat att arbetsutrustning ska användas så att betryggande skydd mot ohälsa och olycksfall föreligger.

Sedan finns ytterligare lagstiftning med bemyndigande att meddela föreskrifter om trafik, transporter och kommunikationer. Här framkommer att regeringen och den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om trafikregler.

Fru talman! I trafikförordningen står det att om det finns bilbälten i ett fordon ska alla använda bilbälte. I Transportstyrelsens föreskrifter om användning av bilbälte står det att det kan göras undantag för användande av bilbälte i baksätet om det på något sätt hindrar yrkesutövningen. Dessa två föreskrifter talar mot varandra, och det är regeringen som har ansvar för att i regleringsbrev till berörd myndighet se till att föreskrifterna inte krockar med varandra och får motsatt effekt.

Det är precis det de gör när det gäller användande av bilbälte i baksätet på en ambulans under utryckning. Min andra fråga till statsrådet blir därför om statsrådet avser att se över regelverken och se till att de inte motsäger varandra så att en myndighet kräver bilbälte medan en annan inte kräver bilbälte. Det handlar ju om regeringens regleringsbrev till respektive myndighet.

Anf. 43 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag vill beskriva det faktum att det som är själva frågeställningen i interpellationen är om vi inte ska tala om att det ska finnas hjärt- och lungräddningsautomatik i alla ambulanser.

Då vill jag bara säga att när det handlar om hur man utrustar en ambulans är man inte lika mycket på detaljnivå i föreskrifterna eftersom utvecklingen sker ganska snabbt, vilket gör att om man lägger in för mycket detaljer behöver man göra ständiga förändringar och omarbetningar. Jag kan inte svara på om just det här är något som faller under det. Men den medicintekniska utvecklingen går väldigt snabbt, vilket gör att man måste

lägga sig på en lagom nivå i föreskrifterna för att se till att de hela tiden kan hållas aktuella.

Sedan är det klart att också ambulanser kan ha olika syften. Iva-ambulanser behöver en annan utrustning. Det är alltså inte ambulans som ambulans, utan i det här fallet behöver man också se till att man har den utrustning som används vid varje givet vårdtillfälle men inte på ett sätt som gör att det alltför snabbt blir inaktuellt.

Jag har inte för avsikt att initiera någon översyn av de här regelverken, men jag hör vad Elisabeth Björnsdotter Rahm säger. Att de skulle krocka på det sättet, att det skulle vara något som gör att man väljer att inte ha viss utrustning och så vidare, så har jag inte fått det beskrivet. Hur jag då återkommer vet jag inte. Vi får väl återkomma i någon lämplig form för det.

Men det är klart att ambulansen har sina föreskrifter. Det är därför Socialstyrelsen har kompletterande föreskrifter – för att de har ett hälso- och sjukvårdssyfte. Det handlar inte bara om bälttestvång eller inte, utan de har särskilda föreskrifter för hur det ska vara i ambulansen.

När det gäller den väldigt specifika frågan som jag inte hade fått i förväg kan jag faktiskt inte svara på hur det egentligen ser ut eller om Elisabeth Björnsdotter Rahms påstående stämmer eller inte.

Anf. 44 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Fru talman! Finns det bilbälten i ett fordon ska de användas för att minska olycksrisken. Att det finns sju regioner som i dag inte har en mekanisk hjärt- och lungmaskin i varje ambulans är i strid mot Arbetsmiljöverkets krav på en trygg och säker arbetsmiljö.

Statsrådet säger i sitt svar att Socialstyrelsen ansvarar för att utfärda föreskrifter om ambulanssjukvården, men de ansvarar inte för att arbetsmiljön ska vara trygg genom att vårdaren som sitter i baksätet måste använda bilbälte.

Regionerna är huvudmän för ambulanssjukvården, men de bestämmer inte om arbetsmiljön ska vara trygg genom att vårdaren som sitter i baksätet måste använda bilbälte.

Det är många huvudmän inblandade, och det gör det lite knepigt. Vem är det som har huvudansvaret för att en ambulanssjukvårdare som sitter bak i en ambulanshytt och vårdar en svårt sjuk patient har en trygg och säker arbetsmiljö och inte behöver stå upp i ambulansen och göra hjärt- och lungräddning för att kunna utföra sitt arbete? Vem är det som har huvudansvaret?

Anf. 45 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag väljer att avsluta med att citera en del av mitt svar på interpellationen.

”Det är Socialstyrelsen som ansvarar för att utfärda föreskrifter om ambulanssjukvården ... Av föreskriften framgår att ambulanser ska vara utrustade med den utrustning som behövs för att prehospital akutsjukvård ska kunna ges såväl i som utanför ambulansen. Med utrustningen ska hälso- och sjukvårdspersonalen bland annat kunna skapa och upprätthålla fria luftvägar, ge assisterad andning, utföra avancerad hjärt-lungräddning, stoppa yttre blödningar och förflytta patienter på ett säkert sätt. Myndigheten ansvarar för innehållet i sina föreskrifter och uppdaterar dem vid behov.”

Som sagt: Det är myndigheten som uppdaterar. Man lägger sig inte på den detaljnivån att man behöver göra alltför täta uppdateringar. Men frågan om huruvida Trafikverkets regelverk och bältestvång skulle stå mot detta, om det i sig är ett problem, eller om det är i hur man arbetar för att uppfylla de föreskrifter som Socialstyrelsen har som det brister kan jag inte svara på. Vi kan väl återkomma till varandra om det, Elisabeth Björnsdotter Rahm och jag.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2020/21:464 om stängning av restauranger

Anf. 46 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Lotta Olsson har frågat mig varför jag inte säkrar att man använder pandemilagstiftningen i någon mån med tanke på att Folkhälsomyndigheten inte tydligt har angett just restauranger som källa till de utbrott av smitta man sett på olika platser i landet. Hon har även frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att förtydliga för landets bar- och restaurangägare vilken lagstiftning som reglerar restriktionerna för dem och säkra att specifika riktlinjer och information förtydligas och tillämpas för hela landets barer och restauranger.

Smittskyddsåtgärder på serveringsställen regleras genom lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen, som sedan den trädde i kraft den 1 juli 2020 används för att minska risken för smittspridning på serveringsställen. Sedan den 1 mars 2021 får Folkhälsomyndigheten meddela ytterligare föreskrifter om att serveringsställens öppettider ska begränsas. En förutsättning är att sådana föreskrifter är nödvändiga för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19.

Enligt Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen ska serveringsställen hålla stängt mellan klockan 20.30 och 05.00. De får dock hålla öppet för försäljning av mat och dryck som inte förtärs på stället. Föreskrifterna får inskränkas till att gälla inom ett visst geografiskt område, till exempel ett län eller en kommun, och kan således medföra mer träffsäkra smittskyddsåtgärder som kan anpassas utifrån risken för smittspridning i olika delar av landet. Detta är en viktig insats för att säkerställa att åtgärder inte vidtas i onödan eller drabbar vissa verksamheter orimligt hårt.

Eftersom det redan finns ett särskilt regelverk för serveringsställen regleras inte dessa åtgärder genom lagen om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 (covid-19-lagen).

De restriktioner avseende servering av alkohol vid vissa tidpunkter som gällde mellan den 20 november 2020 och den 11 april 2021 baserade sig på bedömningen att serveringsställen är särskilt riskfyllda ur smittskyddssynpunkt då för varandra okända personer samlas och tillbringar en längre tid i varandras fysiska närhet på en begränsad yta, vilket ökar risken för att viruset som orsakar covid-19 förs vidare till olika delar av samhället och skapar en ny smittspridningskedja. Folkhälsomyndigheten har konstaterat att det internationellt sett finns stöd för att serveringsställen är en riskmiljö för smittspridning, vilket bland annat beror på att ökad alkoholkon-

sumtion bidrar till försämrad efterlevnad av givna rekommendationer. För att läget inte ska förvärras är det viktigt att de fysiska kontakterna mellan människor begränsas även fortsättningsvis. Detta gäller även på serveringsställen.

Det är Folkhälsomyndigheten som utövar tillsyn och ger tillsynsvägledning på nationell nivå inom alkoholområdet och som har till uppdrag att utveckla stödet till berörda aktörer. Detta gäller även under covid-19-pandemin.

Folkhälsomyndigheten har tagit fram en tillsynsvägledning till berörda aktörer, däribland kommuner och serveringsställen, kring hur regelverket ser ut och hur det bör tillämpas. Jag förutsätter att Folkhälsomyndigheten utför de aktiviteter som behövs för att sprida vägledningen så att de regler som gäller är tydliga och klara för landets bar- och restaurangägare och för dem som bedriver tillsyn.

Anf. 47 LOTTA OLSSON (M):

Fru talman! Covid-19-pandemin har vänt upp och ned på mycket i vårt samhälle. Vi lever nu under en lagstiftning som är ett undantag från ordinarie lagstiftning, underställt Sveriges riksdag. Detta gör att regeringen har ökad makt men också ökat ansvar för att de inskränkningar som sker i samhället sker så genomtänkt och planerat som det är möjligt under en pandemi.

Vi har genom de utfrågningar som skett i konstitutionsutskottet kunnat följa hur regeringen planerat strategi och genomförande. Här finns stora brister. Det har inte funnits en generalplan som grund att följa, utan de flesta beslut fattas utifrån vad som för dagen rekommenderas.

Folkhälsomyndigheten har ansvar för smittspridningen utifrån den smittskyddslagstiftning som finns, självklart, men regeringen har ansvar för styret av hela landet. Då är det anmärkningsvärt att man inte utifrån olika scenarier för hur smittspridningen kan utvecklas har kunnat lägga upp någon typ av strategi för stängning av restauranger och barer. Jag ifrågasätter inte att restriktioner behövs, men hur de ser ut och med vilken framförhållning man inför dem spelar stor roll.

Fru talman! Det är varken rimligt eller nödvändigt att från ena dagen till den andra lägga om öppettiderna för en hel bransch, en bransch som dessutom redan blöder på grund av minskade intäkter från kunder och restriktioner för hur stor verksamheten får vara.

När man inte får något förhandsbesked om vad nästa steg i restriktionerna ska bli kan man i branschen med kort varsel bli tvungen att säga upp sin personal utan någon specifik ersättning. Det är en form av näringsförbud. Det har dessutom för många anställda inneburit att de från den ena dagen till den andra har förlorat sin inkomst.

Fru talman! Det jag huvudsakligen vill komma åt handlar inte om huruvida restriktioner behövs utan om hur de tillämpas. Jag har talat med både restaurangägare och anställda som har sagt att de blivit av med jobb för att riktlinjerna plötsligt ändrats. Det är inte Folkhälsomyndighetens tjänstemän som har strategiskt ansvar för att vi har en restaurangnäring kvar efter pandemin, utan det är regeringen. Det är bara regeringen som har möjlighet att styra detta.

Dessutom är jag djupt besviken över att man inte förstår sitt strategiska ansvar. Vi har satt stor tillit till regeringen, som har fria händer och ska kunna agera snabbt och effektivt. Då måste man lägga fast en strategi.

När jag talar med restaurangägare säger de att det får stora konsekvenser om de ena dagen är fulltecknade till klockan 22 och nästa dag plötsligt blir tvungna att stänga klockan 20. Man har kanske beställt mat eller dryck eller anlitat personal som man då inte kan använda. Dessutom innebär det nu att man börjar förlora anställda, för folk tycker att det är alldeles för osäkra anställningar.

Jag har stor respekt för att förhållandena ändras, men man måste ha en grundplan. Så funkar ju allting i samhället.

Anf. 48 HANS ROTHENBERG (M):

Fru talman! Välkommen tillbaka, ministern! Det blir en hård dag i dag när man samlar ihop alla interpellationer. Vi ses om en stund igen.

För några veckor sedan debatterade jag en interpellation på det här temat med näringsminister Ibrahim Baylan. Den handlade om vad regeringen gör för att motverka konkurser i restaurangnäringen.

Detta är en interpellation som Lotta Olsson har skrivit. Den skulle inte ha behövts om man hade tänkt till och använt restauranger som ett redskap för att begränsa smitta och inte sett dem som en anledning till att smitta sprids. När jag läste socialministerns svar i dag insåg jag att det finns anledning att ställa samma frågor till henne som jag ställde till näringsministern.

I svaret säger ministern att det görs en bedömning att serveringsställen är särskilt riskfyllda ur smittskyddssynpunkt då för varandra okända personer samlas och tillbringar en längre tid i fysisk närhet på begränsad yta. Sedan coronapandemin drog igång har restauranger reglerats. Man får sitta maximalt fyra personer vid ett bord. Restaurangerna är ålagda att ha avstånd mellan borden. Man får inte stå i en bar. Människor rör sig inte på restauranger på det vis de gjorde tidigare, särskilt inte i barer.

De allra flesta restaurangägare sköter efterlevnaden av reglerna mycket väl. Jag skulle vilja säga att det i dag är svårt att hitta en bar där någon bryter mot reglerna utan att det blir en tillsägelse. Framför allt är det inte heller lika mycket folk ute i dag som tidigare.

Detta har inneburit en enorm skada för den samlade restaurangnäringen. Det var illa när man inte kunde fullfölja den andra sittningen till klockan 22, och det blev än värre när man nu ska stänga för beställningar klockan 20 och låsa klockan 20.30.

Jag undrar – detta är en fråga som jag också ställde till Ibrahim Baylan – vad det är för bedömning som Folkhälsomyndigheten gör och vad den grundar sig på när man säger att det skulle vara farligare att vara kvar på en restaurang efter 20.30 än att festen flyttar hem till någon av gästerna. Då samlas man i lägenheter. De festerna skulle inte ha uppstått om man hade kunnat vara kvar i restaurangens reglerade och kontrollerade miljö. Vad är det som ligger bakom, och vems är bedömningen? Näringsministern kunde ju inte svara på vad det är för bedömning som Folkhälsomyndigheten eller någon annan gör. Vad stöder man sig på?

Faktum är att en restaurang sannolikt är en säkrare plats att festa på än hemma. Vad grundar jag detta på? Ja, det räcker faktiskt med att tala med organisationen Fastighetsägarna. Anmälningarna till deras störningsjour

har ökat dramatiskt. Nu sitter man i bästa fall på trånga balkonger i stället för på luftiga uteserveringar. Man sitter i små vardagsrum där man är för många – betydligt fler personer per kvadratmeter än om man hade varit kvar på restaurangen.

Här hävdas det också att det finns internationella studier. Vad är det för studier? Det skulle vara väldigt intressant att få veta fakta bakom detta.

Anf. 49 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Detta är en pandemi, och det är ytterst få som går skadeslösa, om jag får använda det uttrycket, ur den. Sedan har restaurangnäringen blivit mycket uppmärksam och har ett stort stöd. Vi har väl alla en kvarterskrog, en favoritrestaurang eller en bar som vi känner mycket för och vars ägare vi kanske träffar.

Också kulturliv, fritidsaktiviteter, kyrkor och många andra har fått lida väldigt mycket. Det gäller verksamheterna som sådana, dem som driver verksamheterna och alla i Sverige som hade velat besöka verksamheterna. Detta talar naturligtvis för att vi inte har infört restriktioner av något annat skäl än att vi har bedömt det som nödvändigt för att se till att smittspridningen minskar. När den väl börjar minska ska den ligga kvar på lägsta möjliga nivå; den ska pressas ned.

Det är en svår avvägning att bedöma när det är läge att ge bättre förutsättningar, alltså att lätta på de regelverk som finns. Kommer det att innebära en uppblående smittspridning? I efterhand kommer man att kunna konstatera om det blev det eller inte, men att sitta och göra bedömningen är genuint svårt.

Vi har inte gömt oss bakom någon – det var det väl heller ingen som sa att vi hade – men att svara på interpellationer i kammaren eller att komma till konstitutionsutskottet och svara på frågor är just att ta ansvar för den politik som vi bedriver. Det handlar om att försöka förklara och resonera.

Jag uppskattar både interpellanten och Hans Rothenberg, som kommer in i debatten med genuina frågor. Detta är svårt. Jag vet inte om ”internationella studier” ska förstås som forskningsstudier, men man kan ju titta runt i Europa och läsa medier och ambassadrappporter från världen. Där kan man konstatera att restauranger, nattklubbar och barer är en verksamhet som överallt har fått stänga och begränsas väldigt hårt. Man har försökt göra lättnader – jag tror att Boris Johnson skulle få gå på en pub som hade öppet till klockan 17 eller 18. Det är så det har sett ut.

Jag försökte beskriva detta i mitt interpellations svar: Restauranger, krogar och barer är miljöer där människor som i normala fall inte umgås träffas. Det betyder att om man sprider smitta är det till människor som man i normala fall inte umgås med. Man skapar alltså nya smittkedjor. Människor går hem, och så får vi ytterligare smittspridning. Om vi har låg smittspridning i samhället är den risken inte så stor, men om vi har stor smittspridning ökar förstas risken.

I dag finns det regler om avstånd och så vidare, och som det nu ser ut tycker jag själv att det känns tryggt att gå till en restaurang där man respekterar avstånden och har bordsservering.

Men som jag också försökte säga i mitt svar bjuder man in till mycket mer av kanske umgänge och after work ju senare man har öppet. Det blir mer alkohol. Det finns absolut en sådan parameter i detta.

Nu när smittspridningen går ned, när trycket på vården minskar och när vaccinationerna ökar är naturligtvis restaurangverksamheten en av många verksamheter där vi kan göra förändringar. Från och med den 1 juni är det 22.30 som gäller. Det är ett uttryck för att vi vill detta, precis som när det gäller många andra lättnader.

Sedan har den här verksamheten haft en egen lagstiftning och har kunnat anpassa sig under en lång tid. Man kan se det som positivt eller negativt. Jag tror att många andra verksamheter ser på restaurangnäringen och tycker att den faktiskt har haft en fördel av att få vara reglerad och kunna bedriva sin verksamhet.

Jag utgår från att diskussionen om alla de stöd som har funnits och som finns sker med näringsministern. Jag går inte in på dem, för jag kan dem inte i detalj.

Anf. 50 LOTTA OLSSON (M):

Fru talman! Lena Hallengren kan vara säker på att vi också manglar näringsministern i dessa frågor, så det handlar inte om det.

Detta handlar väldigt mycket om framförhållning. Nu beskriver ministern att man planerar för öppet till 22.30 från den 1 juni. Ja, men det är en sådan upplysning som är jätte viktig. Om man ska ha personal som jobbar två, tre timmar längre på kvällarna behöver man planera för det. Och de som ska arbeta behöver planera. De har ju också familjeliv och behöver barnpassning för att det ska gå ihop. Och det gör väldigt stor skillnad om man har öppet så att man kan ha flera sittningar.

När jag pratar med länsstyrelsen hemma och även med restaurangägare hör jag att man inte missköter sig. Man är noga med kontrollerna. Poliser kommer ut och kollar. Om man har en restaurang eller bar är man också van vid att jobba med hälsorestriktioner. Man vet att man inte ska hålla på och kladda med maten och att alla inte ska ta på buffén. Man vet att det kan vara enormt farligt med smittspridning på sådana ställen. Ett julbord kan vara förödande om det är fel personer som har hand om det.

Det är alltså inte där problemen har legat, vad jag har hört i mitt län. De som kommer till restaurangen går kanske och sätter sig vid borden inne på restaurangen som de ska, men de står kanske och köar alldeles för tätt. En person var jätteupprörd och sa till mig: Nej, man får inte äta mat och ta ett glas vin på en restaurang, men utanför Systembolaget står människor och trängs i stora flockar, så det kan man göra.

Då känner jag så här: Vi måste också förflytta ansvaret till alla oss andra som inte driver restaurang. Vi vill alla ha dessa verksamheter kvar. Precis som ministern säger längtar vi alla efter att få leva vanliga sociala liv.

Vi ska inte diskutera konkurser nu, för det tar vi också med näringsministern. Men det har inte varit så mycket konkurser som man kanske förväntat sig i branschen, även om vissa har lagt ned sin verksamhet. Men det jag hör är att många faktiskt har belånat sig för att kunna övervintra. Då betyder ett besked i tid, till exempel om att man från den 1 juni får ha en senare sittning, väldigt mycket. Då kan man se ljuset i tunneln.

Det finns ett annat problem som kan uppstå sedan. Många har lämnat branschen nu när det har varit osäkert, eftersom de inte har fått veta i tid hur det ska bli. Varken regeringen eller vi har ju kunnat veta hur pandemin utvecklas. Ett problem som man ser framåt, när man ska hämta hem den

ekonomi som man inte har haft under pandemin, är att man kanske måste nyrekrytera personer som inte är vana vid att jobba på restaurang. Man ser att det har stor betydelse om man kan behålla alla personer som har rutin i sin verksamhet och om man vet att man har ekonomi för det under tiden i sommar. Det handlar om att man ska kunna överleva tills bokningarna börjar komma in för hösten.

Man tror på regeringens vaccinationsstrategi och att vi alla till hösten ska bli utsläppta på ett helt annat sätt. Mitt budskap är: Alla besked som kommer i tid och som ger en hint om hur det kommer att se ut har enormt stor betydelse. Det är det man efterfrågar, inte att man ska få göra några konstiga saker.

Anf. 51 HANS ROTHENBERG (M):

Fru talman! Förhoppningsvis är vi i slutet av den här pandemin, åtminstone i dess absolut allvarligaste fas. Det har varit en lång fas, och det har varit många faser i denna fas. Anledningen till att vi har den här debatten och att jag vill gå in och ta debatten är att vi ska lära för framtiden.

Detta är inte den sista pandemin som drabbar vår generation. Förmodligen kommer det att vara flera, och pandemier kommer sannolikt att bli vanligare. Men då är det oerhört viktigt att man fattar rätt beslut och att de är välgrundade.

Folkhälsomyndigheten har en självrapporteringsmätning. Den gjordes vecka 10 för Uppsala. Uppsala har varit en ort som har varit särskilt drabbad av coronavirusspridningen. Var hade man då fått smittan? Jo, den hade man fått på arbetet, i butiker och i vården. Restauranger och barer var en försvinnande liten del av detta.

Man måste sätta detta i ljuset när regeringen lägger så mycket av sin energi på restriktioner för restaurangnäringen. Grunden för den bedömningen uppfattar jag fortfarande som obekant. Och det är stor skillnad på restaurang, bar och nattklubb. En nattklubb är ungefär som det gamla klassiska bollhavet på McDonalds. Alla är överallt, och bollarna sprutar omkring, precis som virus gör i dag. Man kan inte jämföra en nattklubb med en restaurang där fyra personer sitter vid ett bord, där avståndet är reglerat och där det finns ansvarsfulla restaurangägare som ser till att hålla restriktionerna.

När coronaviruset bryter ut klockan 20 på kvällen ska gästerna gå hem. Då flyttar festen någon annanstans. Det är tyvärr verkligheten. Detta är ett av felbesluten. Jag utgår från att regeringen kommer att utvärdera sig själv när det gäller att hantera kommande pandemi.

Anf. 52 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Nu ska jag komma ihåg att svara på det som Lotta Olsson sa om framförhållning. Jag missade det i min första replik.

Ja, men det är klart att vi vill ha framförhållning. Och nu är det betydligt enklare, för nu går det i rätt riktning. Nu har vi vaccinationer som ökar i omfattning. Vi ser hur smittspridningen minskar. I december visste vi inte hur det skulle se ut. Vi gjorde naturligtvis bedömningen att de kraftfulla åtgärder som vidtogs i slutet av november och i början av december skulle ge resultat och att vi skulle få en betydligt lägre smittspridning. Så blev inte fallet, utan det har varit en otroligt utdragen process.

Jag är inte så förtjust i att hela tiden tala om vågor, för det ger liksom en känsla av att det är så här: Det blir en våg, och sedan går den över. Sedan går det ett tag, och så kommer det en ny våg.

Det är inte riktigt så det fungerar. I efterhand kan man ju försöka läsa smittspridningen och se om det blev eller inte blev en våg eller om det blev en våg som bara liksom fick en liten plåtå och som sedan tog fart igen. Så har det känts under hela 2021, vilket var skälet till att regeringen sa: Vi har för avsikt att varannan vecka försöka göra bästa möjliga bedömningar utifrån det underlag vi har.

Detta gjorde vi just för att man skulle veta vilken förväntansbild som finns. Man skulle kunna säga: Vi låter detta ligga flera månader för säkerhets skull. Men det vill man inte heller. Pandemilagen ger inte heller regeringen rätt att vidta åtgärder som är oproportionerliga, utan man ska försöka ligga så nära det som krävs för att minska smittspridningen som möjligt. Varannan-vecka-beskedet har helt enkelt varit ett sätt att försöka ge rätt förväntansbild.

Sedan skulle jag tro att såväl myndigheterna, som vid flera tillfällen har kommunicerat gemensamt, som regeringen har en ganska välupplyst befolkning som verkligen följer med. Alla har nog känt: Det här går inte riktigt i rätt riktning. Det verkar inte som att det är så mycket bättre den här veckan än förra veckan.

Och vi har sagt att vi måste se betydande förbättringar för att vi ska kunna göra förändringar.

Jag ska också kommentera detta med att de sköter sig och att många i personalen med frustration kan säga: Det är de som kommer hit som kanske inte riktigt förstår hur de ska göra. Ibland säger man i butiker: Ja, men det är de som kommer hit som inte följer rekommendationerna. Vi har satt upp en tydlig skylt här.

Det är lite så hela den här pandemin är. Det är så den göds. Det handlar inte om regelverken utan om just efterlevnaden. Det är klart att om man inte har några kunder i butiken, restaurangen eller någon annanstans är det ju inte svårt att garantera att man inte har någon trängsel. Hur man gör det här på bästa sätt är därför en utmaning. Hur gör man med värdar, och hur kommunicerar man med besökare?

Jag vill ändå komma tillbaka till att om vi inte hade haft det regelverk som vi har för restaurangerna hade situationen varit en annan. Nu har vi ett regelverk som innebär att man sitter fyra och fyra, och vi står här och diskuterar nästan som en självklarhet att man är fyra vid borden och att det är bordsservering. Men så har det ju inte alltid varit. Från början var det absolut inte så; då kunde man trycka in hur många man ville. Det var bara en fråga om hur trångt besökarna gick med på att sitta: "Hur många är ni? Vi tar en stol till!" Visst längtar vi till detta, och man byggde kanske sin inkomst på den känslan, att bara ha en viss yta men ändå kunna få in jättemånga besökare.

Så som vi och Folkhälsomyndigheten, med föreskriftsrätt, har reglerat restaurangverksamheten och serveringsställena har det inte bidragit till smittspridning, och bilden och vår uppfattning är ju att om vi inte hade haft dessa regleringar hade vi haft en annat läge. Vi har behövt minimera alla de platser i samhället där vi skulle kunna ha en ökad smittspridning.

Det är precis som Hans Rothenberg sa eller om det var Lotta Olsson: Det finns ju ett skäl till att arbetsplatser och till exempel alla statliga myn-

digheter har påbjudit hemarbete i största möjliga utsträckning. Privata sammanhang kommer vi inte riktigt åt.

Anf. 53 LOTTA OLSSON (M):

Fru talman! Framförhållning är precis vad det handlar om. Jag upplever inte att folk är arga på sådant som man faktiskt förstår: Nu är det så här, och nu kommer det att vara så här i 14 dagar. Vi kan inte veta vad som händer om 14 dagar, men nu har vi att förhålla oss till det här. Det är snarare det här flummet från dag till dag som det ibland har varit.

Jag måste ändå säga att regeringen har blivit bättre, men från början var det enormt flummigt. Man kan heller inte förlita sig på Anders Tegnell när det gäller hela styrningen av landet. Han är inte rustad för det, även om han har många goda egenskaper och är kunnig på andra områden.

Jag upplever inte heller att det är dåliga budskap som man inte kan ta. Om man får veta att nu får ni stänga i tre veckor eftersom smittläget är katastrofalt, då är det också ett budskap. Det är det här att inte veta, för man försöker så intensivt att planera för att personalen ska ha rimlig arbetsbelastning, för att man ska få sin ekonomi att gå runt och för att kunderna också ska veta att det finns plats på restaurangen. Om inte kunderna tror att det är öppet över huvud taget kommer de ju inte att komma dit. Det handlar också om produkterna som man måste ha. När vi vill komma och äta något gott måste det ju finnas något, annars är det inte aktuellt heller.

Det handlar alltså om tydlighet. Sedan kan det vara en grundplanering, och händer det någonting måste vi alla ändra oss. Man vill ha tydlighet och ansvarstagande och inte höra att vi ska lyssna på Folkhälsomyndigheten, för det är inte deras uppgift att sammanställa allt detta. Den uppgiften har de facto regeringen, och det kan man inte backa från.

Anf. 54 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag delar inte bilden av att det har varit besked från dag till dag. Däremot håller jag med om att intresset, suget, behovet av att få så mycket information som möjligt har varit enormt. Nu kanske man inte sitter lika bänkad framför myndigheternas presskonferenser, men det gjorde man i många månader, och jag tycker att vi måste dra oss till minnes hur det var och hur man hela tiden sökte kunskap: Vad händer, vad tror ni, vad kommer att hända? Jag ska inte ha något långt försvarstal för Anders Tegnell, men jag måste säga att det är beundransvärt av en statlig tjänsteman att vara beredd att kliva fram på det sättet. Han förtjänar inte den kritik som han får från många andra håll.

När det handlar om att vara transparent och att hela tiden vilja berätta tror jag att det hade varit tvärtom. Hade man inte svarat på alla frågor och haft en idé om vad man tror och vad bedömningen är utan sagt att man inte kunde svara tror jag inte att någon hade varit mer nöjd. Det är klart att man alltid kan hitta ett sätt att säga hade ni gjort så där i stället och bara det ni var säkra på – men då hade det blivit ganska få presskonferenser, kan jag säga. Det hade blivit ganska få beslut om man bara skulle ha gjort det som man var hundra procent säker på. Det ligger lite i sakens natur.

Som politiker vet vi också att många människor lyssnar inför val och hör det som de själva vill höra. När partierna sedan kommer till makten så säger väljarna: Ni lovade ju! Nja, säger vi, vi sa så här.

Man lyssnar alltså in och vill i det här fallet kanske gärna tro att smittspridningen minskar och att detta bara var för en kort tid. Jag tror kanske inte att man från början ville höra att det här är en pandemi, att det kommer att ta tid och att ett vaccin också tar tid. Det är ju rekord att vi ett och ett halvt år efter pandemins början kommer att ha en vaccinerad befolkning. Det hade väl ingen av oss vågat tro.

Jag inser att framförhållning är jätteviktigt, men jag vill också säga att det är extremt svårt när man inte vet hur framtiden ser ut.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2020/21:470 om ökad kunskap för att motverka könsstypning

Anf. 55 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Amineh Kakabaveh har frågat mig om jag och regeringen avser att ta fram nationella gemensamma riktlinjer för hur man ska arbeta mot könsstypning i de verksamheter som jag ansvarar för. Hon har även frågat mig om jag och regeringen avser att se till att det finns fler specialistmottagningar för att arbeta med könsstypade i landet. Hon har därtill frågat mig om jag och regeringen är villiga att satsa på utbildning av vårdpersonal när det gäller könsstypning. Slutligen har hon frågat mig om jag och regeringen avser att se till att det på barnmorskemottagningar på ett tidigt stadium genomförs rutinkontroller av huruvida gravida kvinnor från länder där könsstypning förekommer blivit könsstypade.

Jag finner det verkligen djupt beklagligt att det fortfarande förekommer att flickor utsätts för något så avskyvärt som könsstypning. Könsstypning är jämförbart med tortyr och måste på alla sätt bekämpas. Hederskultur och hedersförtryck har inte någon plats i det svenska samhället. Det får det inte råda någon som helst tvekan om. Regeringen tar krafttag mot det hedersrelaterade våldet och har under mandatperioden genomfört ett flertal åtgärder för att stärka stödet till flickor och kvinnor som blivit könsstypade och för att utveckla arbetet i vården och omsorgen.

Regeringen beslutade 2016 om en nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck. Regeringen beslutade därutöver 2018 om en handlingsplan mot könsstypning av flickor och kvinnor. I samband med handlingsplanen gavs uppdrag till flera myndigheter. Bland annat ska Jämställdhetsmyndigheten utveckla effektiva arbetssätt och metoder för informationsspridning om könsstypning av flickor och kvinnor. Detta uppdrag redovisades den 18 december 2020, och Jämställdhetsmyndigheten har i regleringsbrevet för 2021 fått i uppdrag att fortsätta arbetet.

Regeringen har även gett Socialstyrelsen flera uppdrag inom ramen för regeringens strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck. Socialstyrelsen ska bland annat genomföra fördjupad fortbildning för socialtjänsten och hälso- och sjukvården om hedersrelaterat våld och förtryck samt könsstypning. Socialstyrelsen ska även inventera den vård som erbjuds flickor och kvinnor som utsatts för könsstypning och lämna förslag på hur vården kan förbättras. Uppdragen omfattar hela hälso- och sjukvården inklusive sådana verksam-

heter där könsstympning mest troligt kan uppmärksammas, till exempel inom barnhälsovården.

Myndighetens delredovisning i uppdraget att inventera vården för de flickor och kvinnor som könsstympats överlämnades till regeringen i mars 2020. Den visade på ett stort behov av fortsatt kunskapsutveckling inom området. Uppdraget ska slutredovisas till regeringen senast den 1 november 2021. I slutrapporten kommer Socialstyrelsen att mer fördjupat belysa vilken vård som erbjuds och vilka skillnader som finns mellan regioner samt utforma förslag till förbättringar. Jag avser att avvakta myndighetens redovisningar och förslag på fortsatt utvecklingsarbete innan jag tar ställning till behovet av ytterligare kunskapsstöd, utbildningar eller krav på barnhälsovårdens professioner.

När det gäller frågan om fler specialistmottagningar för att arbeta med könsstympade i landet är det, som Amineh Kakabaveh säkert känner till, regionerna som är ansvariga för merparten av hälso- och sjukvården och hur den ska organiseras. Detta gäller även den vård som erbjuds vid könsstympning. Specialistmottagningar är ett sätt att organisera vården för att möta behoven hos flickor och kvinnor som har könsstympats, men det är regionerna som ytterst avgör hur vården ska organiseras på bästa sätt för att möta patienternas behov.

Slutligen vill jag påpeka att de här frågorna är högt prioriterade för regeringen. Arbetet för att stoppa de kränkningar av mänskliga rättigheter som drabbar flickor och kvinnor kommer att fortsätta med oförminskad kraft.

Anf. 56 AMINEH KAKABAVEH (-):

Fru talman! Jag vill tacka socialminister Lena Hallengren så mycket för svaret.

Jag visste att regeringen har gett Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram underlag till regeringen. Det är väldigt bra och positivt. Men samtidigt måste regeringen vara mer medveten om att det finns en uppenbar problematik ute i landet och inte bara i storstäderna, där de få specialmottagningarna finns dit könsstympade kan vända sig.

Hedersproblematik och könsstympning är inte problem som man pratar öppet om. Särskilt könsstympning är tabubelagt. Det är också känsligt eftersom det är kvinnans liv och underliv det handlar om. Inte många barn, unga eller kvinnor berättar för vare sig en läkare eller någon utomstående.

Det gäller även det fall som polisen upptäckte. Häromveckan berättade man i Sveriges Radio om några barn som blivit misshandlade, vilket kommit till polisens kännedom. Via den kanalen fick polisen reda på att flickorna blivit könsstympade här i Sverige under 2018, tror jag att det var. Pappan höll i sina barn när ingreppet skedde – här i Sverige, trots att vi sedan 1982 har en lag som förbjuder könsstympning.

Jag välkomnar naturligtvis regeringens initiativ och alla utredningar som har lett till att barnnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning är förbjudna – jag har själv varit med och arbetat för det. Men dessvärre förekommer fenomenet. Och det är omfattande. Enligt Socialstyrelsen finns över 38 000 könsstympade i landet, även om inte alla har stympats här. Många kommer från de länder där könsstympning sker.

Men vi har inte statistik från de senaste fem till åtta åren över hur många av dem som har kommit hit som har det här problemet, över hur

många unga och vuxna kvinnor som lider på grund av att de inte vet hur situationen ser ut och att man kan få vård om man över huvud taget vågar, vill eller orkar berätta om detta.

Jag har själv varit på många föreläsningar inom till exempel sfi eller på folkhögskolor ute i landet. Jag kommer aldrig att glömma när jag var i Borås och föreläste för flera klasser tillsammans. Samtliga sa att de var könsstympade. En pappa satt också där och grät. Efteråt sa han: "Amineh, vi har bott i Sverige i sju år. Vi visste inte det du berättade, att mina barn kan få vård. Jag har ändå fyra döttrar under tolv år och min egen fru." Mannen var väldigt berörd och upprörd över att man inte får information. Det är sällan vuxna människor pratar om sådana här fenomen.

Det är positivt att Socialstyrelsen kommer med förslag. Men jag hoppas att regeringen också tar till sig och verkar för att det ska finnas nya kartläggningar. Det är viktigt att ta reda på omfattningen.

I mitt nästa inlägg ska komma jag till sjukvården. Det handlar inte bara om att en sjuksköterska, barnmorska eller gynekolog kan inrätta speciella mottagningar. Det måste komma direktiv. Jag kommer att återkomma till det.

(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.53 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

§ 14 (forts.) Svar på interpellation 2020/21:470 om ökad kunskap för att motverka könsstypning

Anf. 57 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag är övertygad om att Amineh Kakabavehs och mitt eget intresse för frågorna gör att vi kommer in i debatten igen, men jag vill gärna understryka att man kommer av sig lite när man helt plötsligt ska börja om efter uppehållet.

Amineh Kakabaveh beskrev i sitt första anförande väl hur viktigt detta är. Jag ska inte säga att man inte vågar tala om det, för det gör man mer i dag. Men fortfarande finns det all anledning att arbeta med hur vi ska öka öppenheten och förståelsen – dock inte förståelsen för könsstypning – och lära oss att lyssna på signaler. Man måste lyssna på de flickor som ger uttryck för att de befinner sig i en situation där de är eller riskerar att bli könsstympade, och man måste göra allt man kan för att förhindra det. Sedan behöver förstås vården upptäcka fall där detta redan har hänt i en annan situation.

Vi har sedan den 1 juli 2020 ett nytt brott, barnnäktenskapsbrottet, men också ett nytt verktyg, utreseförbudet, för att se till att framför allt unga flickor inte ska föras utomlands för att bli bortgifta eller könsstympade. En särskild skärpningsgrund för brott med hedersmotiv har också kommit till. Det är förstås viktigt att det här nu används, så att det i praktiken bidrar till att färre flickor råkar ut för att bli bortgift, könsstympad eller utsatt för annat brott med hedersmotiv.

Jag tycker att Amineh Kakabavehs engagemang i dessa frågor är väldigt viktigt. Jag tror att det spelar stor roll att vi står här i kammaren och har den här diskussionen.

Som jag beskrev i mitt interpellationssvar har mycket hänt på området. Många uppdrag har givits. Ett stort arbete bedrivs för att se till att man i samhällets olika delar ökar uppmärksamheten, att man förstår vad man ser och att man vet vart man ska vända sig. Polismyndigheten har ett nationellt kompetensnätverk mot hedersrelaterade brott och har uppdaterat ett särskilt metodstöd för detta. Man har gjort kompetenshöjande insatser, både för förundersökningsledare och för andra beslutsfattare inom myndigheten. Även Åklagarmyndigheten har ett nytt metodstöd: en handbok för åklagare om hedersrelaterad brottslighet.

Jag hoppas och tror att polisens och Åklagarmyndighetens arbete leder till en högre uppläringsgrad vad gäller könsstympade flickor. Man behöver verkligen lyssna på dem och säkerställa att de får den upprättelse som de förtjänar. Det är såklart viktigt att den som faktiskt vågar berätta känner att samhället står på dess sida. Andra behöver se att den som tar mod till sig och berättar kan få hjälp och stöd.

Att vi historiskt haft så få fall i domstol gällande könsstympning skulle jag tro beror ganska mycket på att det har funnits en osäkerhet i frågorna. Man har inte vetat hur man ska hantera det. Jag hoppas att det arbete som nu bedrivs kommer att förändra detta. Tystnadskulturen är någonting som vi motverkar, och vi kommer att få se konsekvenser av det.

Vi avser att inrätta ett nationellt kompetenscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsen i Östergötland. Det är klart att en del av det arbetet gällande hedersvåld kommer att riktas in mot det ämne som vi just nu står här och samtalar om. Det är ett viktigt uppdrag att förebygga och bekämpa könsstympning av flickor och kvinnor. Jag ser fram inte bara emot att vi ger det uppdraget och att man arbetar på utan även emot att vi får se resultat av det arbetet.

Anf. 58 AMINEH KAKABAVEH (-):

Fru talman! Jag tackar socialministern så mycket för resonemanget och svaret.

Det är jättepositivt att regeringen har kommit med väldigt bra och skarpa förslag i frågan, vilka vi också har fattat beslut om här i riksdagen, och att till exempel det nationella kompetensteamet och Jämställdhetsmyndigheten har fått uppdrag. Men saken är den att vi behöver se det här i ett lite större perspektiv också.

Problemen finns i kommunerna där vi har de här individerna – där barnen går i skolan, där familjerna kommer till socialtjänstens kännedom och där man går till vårdcentral, barnmorskemottagning eller gynekologmottagning. Där har vi bristande kunskaper. Vi i Varken hora eller kuivad bedriver en podd där vi intervjuar såväl utsatta personer som barnmorskor,

gynekologer och läkare från olika delar. Det de säger är att det är svårt för många att förstå detta, för individerna berättar inte. De hedersutsatta offren berättar inte öppet, om man inte till exempel undersöker en gravid kvinna som har komplikationer och svårigheter. Då kommer man att kunna prata, men hur ska vi göra med alla de unga flickorna? På vilket sätt skulle till exempel skolan och sjukvården kunna hantera detta? Det finns skolsköterskor. Hur kan man göra detta tillsammans, till exempel med öppen vård för barn och unga i kommunerna?

Jag pratar inte bara om vissa enheter som finns i landet, utan jag skulle önska mer landsomfattande information, kunskapsutveckling och kompetensutveckling, till exempel inom barnmorskemottagningarna, sjukvården och skolorna. Skolsyrrorna kan också få kunskaper om könsstympning. Jag tror och hoppas att Socialstyrelsen kommer med sådana förslag som gäller hela landet, men också att man gör en ny kartläggning. Den senaste kartläggningen gjordes för jättelänge sedan.

Enligt till exempel EU-parlamentet kommer 20 000 asylsökande i hela Europa från de 30 länder där detta finns, de flesta i Afrika och Mellanöstern. Det kommer kvinnor och flickbarn därifrån. Man menar på att 5 000 av dem har kommit till Sverige de senaste åren. Det innebär att vi absolut har väldigt många fler könsstympade än 38 000. Vi vet också att många av dem är barn; det tar lång tid för dem innan de hamnar på barnmorskemottagning eller gynekologmottagning. Därför behöver vi också verktyg för att se till att de får vård och omsorg. Och man kan inte bara satsa på storstäderna. Det finns speciella mottagningar i Göteborg och Stockholm, men de här flickorna och kvinnorna finns ju överallt, även i resten av landet. Vi måste se till att de får vård och stöd.

Anf. 59 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag kan inte understryka detta mer än vad jag gjort både i mitt interpellationssvar och i mitt förra anförande. Jag instämmer i Amineh Kakabavehs upprördhet. Detta är ju förfärligt. Det är inte bara ett fysiskt ingrepp; det är en kränkning av flickors och kvinnors rättigheter. Det är våld som utförs, och detta är någonting som de tvingas leva med. Det är väldigt viktigt att känna till för alla som arbetar och möter detta att den som har blivit könsstympad inte kan få hjälp med bara vårdinsatser; det här är förstas en kränkning, som jag sa.

Jag vet egentligen inte hur mycket mer jag kan kommentera. Jag kan bara konstatera, när det gäller kunskaperna i vården, att det självklart är viktigt att man känner till detta, att man vet hur man ska arbeta preventivt och förebyggande och att man känner till i vilka länder det är mer vanligt och att det kan ske i allt yngre åldrar.

Det kan också vara så att man inte genomför en total könsstympning. Man kanske hittar sätt att göra detta i sterila miljöer där man tycker sig kunna minska lidandet. Men det finns förstas alltid ett annat lidande kvar oavsett. WHO tar till exempel bestämt avstånd från detta, vilket är väldigt viktigt, som en global hälsoorganisation.

Jag har inte kunskap nog att veta hur alla ungdomsmottagningar arbetar med detta. Men jag hoppas och tror att kunskapen finns och successivt byggs ut. Detta arbete ska bedrivas av det nationella kompetenscentrum som ska inrättas inom ramen för Länsstyrelsen i Östergötland. Någonstans

ska det placeras. Men det betyder inte att det är där kunskapen ska stanna. Tvärtom är det viktigt att kunskapen sprids.

Som Amineh Kakabaveh säger är det inte så att det finns på några ställen i Sverige. Vår kunskap och vetskap är inte total, men det finns på många ställen. Man måste återigen lära sig att se, förstå och våga ta i problematiken och inte blunda för den och tänka att någon annan gör det. Det behöver all personal känna som möter barn och unga och inte minst om man arbetar på olika ställen i vården.

Anf. 60 AMINEH KAKABAVEH (-):

Fru talman! Tack, socialministern, för engagemanget!

Så länge hedersproblematiken finns och reproduceras från hemmet, religiösa skolor, samfund och föreningar och där tystnadskultur och kulturrelativism finns kommer det här problemet att finnas kvar och frodas. Därför menar jag på att vi inte bara kan förlita oss på regionerna och vad de ska göra eller på det nationella kompetenscentrumet, även om de gör ett gott arbete.

I hälso- och sjukvårdslagen 4 kap. 2 § står att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om ansvar och uppgifter för verksamhetschefen. Det betyder att en verksamhet som till exempel en chef för gynekologi skulle vilja inrätta på en sådan mottagning inom landstinget måste få föreskrifter antingen av en myndighet eller regeringen enligt vår lag.

Det går inte bara att förlita sig på att alla följer lagen. Min förhoppning är att ministern ser till att det finns en nationell handlingsplan men också speciella mottagningar inom landstinget och inte privata. Det ska också finnas en kartläggning. Det är viktigt med kunskaps- och kompetensutveckling redan på Lärarhögskolan och Socialhögskolan och så vidare.

Anf. 61 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Som Amineh Kakabaveh nämnde förut blev Sverige 1982 det första landet i västvärlden som förbjöd kvinnlig könsstympning. Sedan tog det 15 år, och därefter skärptes lagen. Det är klart att det förpliktar. Det handlar inte bara om att fatta de besluten och förbjuda.

Den som bryter mot lagen kan dömas till fängelse i högst fyra år. Är det så att man hotar någon, att det medför livsfara eller allvarlig sjukdom, kan det dömas till fängelse i mellan två och tio år. Det är ganska stränga straff i de fall man kommer på det.

Samtidigt är den bild jag har och den uppgift jag får att det inte är kända fall av att det pågår könsstympning i Sverige på det sättet som någon dömts för. Snarare ställs frågan: Fors man utomlands? Var händer detta, och hur går det till?

När vi nu skärper utreseförbudet och gör risk för könsstympning till en möjlig grund för att ge utreseförbud är förhoppningen förstås att det ska bidra till att färre flickor och kvinnor råkar ut för detta.

Frågan ställdes om hur många det skulle kunna vara som har varit utsatta för könsstympning. Socialstyrelsen fick ett uppdrag om det. Man gjorde en bedömning där man tittade på hur många som 2012–2018 skulle ha kunnat utsatts för könsstympning.

Man har sett att det har varit en stadig ökning, och det gäller i alla sjukvårdsregioner. Det är viktigt att veta. Den ökningen kan bero på att

man har infört en ny diagnoskod som gör att man har ett annat sätt att kunna följa detta. Vårdpersonalen blir också bättre på att registrera.

Bara det faktum att vårdpersonalen kan registrera gör att det i deras medvetande blir en fråga som de ställer sig. Vi behöver också fler metoder för att kunna kartlägga förekomsten av könsstympning för att se hur utvecklingen ser ut.

Återigen: Ett stort arbete bedrivs. Förhoppningen är att ett nationellt kompetenscentrum ska underlätta det arbetet så att kunskapen finns i hela landet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellationerna 2020/21:472 och 473 om antigenester för covid-19 och sekvensering av provsvar

Anf. 62 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Johan Hultberg har frågat mig om jag ser ett behov av ett utökat antal antigenester i Sverige, om jag avser att ta initiativ till att fler antigenester utförs, exempelvis genom att rekommendera användning av antigenester för att screena omsorgspersonal, och vilka ytterligare åtgärder som jag ämnar vidta för att skydda gruppen äldre i allmänhet och i synnerhet äldre på särskilt boende eller äldre med hemtjänst.

Vidare har Johan Hultberg även frågat mig om jag vet hur många procent av positiva virusprovsvvar som sekvenseras i Sverige i dag, när jag bedömer att Sverige kommer att nå Folkhälsomyndighetens mål om att sekvensera 10 procent av positiva provsvvar, om jag anser att målet att sekvensera 10 procent av positiva provsvvar är tillräckligt och om jag och regeringen avser att vidta några åtgärder för att understödja regionerna i deras arbete med sekvensering av provsvvar.

För närvarande rapporterar regionerna att det finns god tillgång i testningskapaciteten ute i landet, och det är mycket positivt. Alla som upplever symtom kan och bör testa sig.

Regeringen ser absolut ett behov av ett utökat antal antigenester i Sverige. För att ytterligare stärka testningskapaciteten generellt och antigenestningen i synnerhet tecknade regeringen och Sveriges Kommuner och Regioner strax före jul en tilläggsöverenskommelse om antigenester.

Bland annat kan antigenester användas för att öka testkapaciteten som ett komplement till PCR-tester och för att snabbt ställa diagnos i sjukvården. Antigenester rekommenderas också att användas vid screening av omsorgspersonal. Genom att utföra regelbunden screening av personal i känsliga miljöer, såsom äldreomsorgen, kan man fånga upp potentiellt smittsamma personer som inte upplever symtom. Det är mycket värdefullt. Genom snabbtester kan personal återgå i arbete snabbare efter förkylningssymtom, och därmed kan personalbortfallet minska.

Regionerna rapporterar att man använder antigenester, och jag välkomnar det. Självklart är antigenesterna ett steg i att öka möjligheterna att skydda äldre i allmänhet och äldre på särskilt boende eller äldre med hemtjänst i synnerhet. Antigenesterna är en väg framåt, men möjligheterna till att införa lokala besöksförbud finns kvar om det behövs för att förhindra

Prot. 2020/21:122

18 maj

Svar på
interpellationer

spridningen av covid-19. Äldre prioriteras också först i vaccinationsarbetet.

Precis som frågeställaren anger har regeringen gett Folkhälsomyndigheten i uppdrag att bevaka och utöka sekvensering till ändamålsenliga nivåer. Myndigheten ska även kartlägga vilka virusvarianter som förekommer i Sverige och undersöka vilka varianter som orsakar eventuella vaccingombrott. Det ska även säkerställas att alla regioners prover inkluderas i sekvenseringsanalyserna.

Såväl EU-kommissionen som Folkhälsomyndigheten rekommenderar sekvensering av 10 procent av positiva fall som en målnivå. Det ska inte ses som något tak utan en nivå vi bör ligga vid eller över. I ett senare läge, om vi skulle ha en stor andel av befolkningen vaccinerad och ett fåtal smittfall, kan det dessutom vara aktuellt att sekvensera en ännu mycket högre andel av positiva prover.

Folkhälsomyndigheten rapporterar att Sverige har nått 10 procents sekvensering på nationell nivå. Det finns fortfarande en viss eftersläpning av rapporteringen, men jag är glad att vi snabbt kan ställa om för att tillsammans möta nya utmaningar i den här pandemin. Regeringen säkerställer att det finns medel för ändamålsenliga analyser som behövs för att hantera pandemin.

Jag vill avslutningsvis påminna om hur centralt det är att följa råd, rekommendationer och restriktioner. De skyddar såväl mot presymtomatisk smitta som mot olika virusvarianter.

Anf. 63 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Tack till ministern för svaret på mina två interpellationer, som jag ställde för flera månader sedan! Mycket har hänt sedan dess – och mycket positivt, ska jag säga – i de här frågorna.

Jag kan dock konstatera att jag också på det här området tvingas låta som en förutsägbar opposition när jag säger att det har varit för lite och att det har varit för sent. Jag tycker verkligen att Sverige har varit alldeles för långsamt med att få igång den storskaliga testningen. Det har varit en kritik från oss moderater från pandemins början, och det gäller också användningen av antigentesterna, alltså snabbtesterna. De är ett viktigt verktyg för att kunna screena vissa personalgrupper och på det sättet upptäcka asymtomatiska personer.

Folkhälsomyndigheten rekommenderar nu att snabbtester används inom till exempel omsorgen. Man kan också använda dem inom hälso- och sjukvården för att screena patienter innan man öppnar upp dörren på akutmottagningen. Men det här borde Sverige ha använt sig av i större utsträckning tidigare. Kommuner som gick före och började använda snabbtester har kunnat rapportera goda resultat. Man har hittat medarbetare som inte har haft några symtom på att vara smittade men som ändå har visat sig vara det när man har genomfört screening. På det sättet har man potentiellt kunnat rädda liv inom omsorgen.

Nu är vi i ett mycket bättre läge än vi var då, i mitten av februari när jag skrev interpellationerna. Nu har vaccinationen kommit långt. Alla som bor på ett särskilt boende har fått möjlighet att vaccinera sig, liksom personalen och nu också egentligen alla i befolkningen i stort som är över 65 år.

Men alltså är antigenesterna någonting som jag tycker att vi ska använda oss mer av framöver. Det är välkommet att Folkhälsomyndigheten nu har en uppdaterad vägledning på området där man också lyfter att antigenester kan vara ett verktyg för att screena andra personalgrupper och användas även inom andra verksamheter.

Ett område som lyfts fram och som jag tror kan vara viktigt är skolan. Jag har fått många samtal. Jag är övertygad om att också ministern eller åtminstone departementet har fått många påringningar och samtal från bekymrade lärare som upplever att de inte kan skydda sig från smittan. De får gå till sin arbetsplats på gymnasieskolan varje dag och där träffa otroligt många elever, som potentiellt kan vara smittade.

I den här typen av situationer skulle just användningen av antigenester kunna vara ett bra komplement till det som är helt grundläggande, nämligen att vi alla tar ansvar och följer de råd och rekommendationer som finns. För det är klart att en kemilärare som genomför laborationer och så vidare med sina elever har svårt att hålla distans till dem – samtidigt som det är ett viktigt mål att hålla skolan öppen. Där kan antigenester vara ett viktigt verktyg.

Jag är dock lite fundersam över den överenskommelse som finns mellan SKR och staten. Den säger att ersättning kan utgå för antigenester där provet tas av hälso- och sjukvårdspersonal eller annan behörig personal. Då uppstår en fråga. I skolan är det inte alltid möjligt att ha utbildad hälso- och sjukvårdspersonal som genomför testet, utan det skulle behöva vara just egentester eller självtester, och då kanske inte ersättning kan utgå.

Det vore bra om ministern här kunde svara på frågan om det här, eller om inte annat ta den tillbaka till departementet och i eventuell diskussion med SKR se över hur den nuvarande överenskommelsen ser ut.

Fru talman! Jag får återkomma till den andra delen av min interpellation i nästa inlägg.

Anf. 64 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Även om jag inser att det är Johan Hultbergs roll att säga att det är för lite och för sent tycker jag att man kanske ändå kan fundera över om man alltid behöver säga det.

Det är ett faktum att vi testar väldigt mycket nu. Det är också ett faktum att även om det tog tid för alla våra regioner att skala upp en testning – som i alla länder var minimal innan pandemin började, för det var inte så man arbetade i hälso- och sjukvården – byggdes den ut och är nu väldigt omfattande.

När det gäller antigenester delar jag inte bilden att alla andra länder använder dem så väldigt mycket. Däremot har vi varit angelägna i Sverige om att se till att man använder snabbtester där de verkligen spelar roll, precis på det sätt som Johan Hultberg beskrev, när det gäller äldreomsorgen och sjukvården. Sedan kan man säga att vi använder dem jättemycket i alla andra sammanhang, men så här långt närmar vi oss nog ett läge där antigenester blir enklare att genomföra och där man kan göra ett sådant själv.

Med all respekt: Vem som helst kan inte göra ett snabbtest så som de har sett ut, utan det är ganska speciellt att stoppa upp den där pinnen väldigt långt upp i näsan. Det gör inte vem som helst på någon annan, utan det behövs egentligen vårdpersonal för att göra det. Men som sagt: Så fort

vi ser bättre teknik i detta där man också kan göra egentester tror jag absolut att det kommer att vara en viktig del och att man kommer att använda det mer. Vi har inte varit där, och jag kan inte säga att vi riktigt är där än. Men vi närmar oss.

Det är det här som lite grann påverkar i vilka sammanhang man kan ha antigenester. Kan man testa alla elever i grundskolan eller på gymnasiet när det kanske tar en kvart att få resultatet och det ska vara vårdpersonal som gör testerna? Då är det betydligt svårare.

Jag kan bara dela den bild som Johan Hultberg har. När något annat blir möjligt är det inte önskvärt att gymnasieelever tillbringar sin tid hemma och läser på distans en enda dag mer än nödvändigt. Om man kan hitta sätt som gör att man känner att eleverna kan befinna sig i skolan är det naturligtvis jätte viktigt. Jag förstår att frågan också gäller skolan i allmänhet, där lärare tycker att de befinner sig nära eleverna och inte alltid kan hålla avstånd.

Detta har egentligen varit en begränsande faktor för hur många test som görs. Det har inte funnits någon ekonomisk begränsning, och det är inte heller en fråga om att testerna inte räcker till. Det handlar om hur man kan använda dem på ett adekvat sätt. Det är egentligen lite grann det som är syftet.

Det är viktigt att säga att det finns en större diff eller en större risk för ett felaktigt provsvar med ett antigenest än om man tar ett PCR-test. Det är förstås viktigt att ha med det i ett sammanhang så att man vet att den som testar positivt också omedelbart kan komma i kontakt med vården och får göra ett ordinarie PCR-test. Först då vet man om det handlar om en person som verkligen är smittad och som man ska smittspåra och så vidare.

Det finns rekommendationer och vägledning från Folkhälsomyndigheten om hur man ska använda detta. Min bild är att redan när vi tecknade tilläggsöverenskommelsen före jul var en del regioner igång lite grann. Men de var samtidigt lite tveksamma, för man ville inte hamna i ett läge där man använde sig av tester och litade hundraprocentigt på resultatet men samtidigt inte hittade alla eller kanske hade gjort något på fel sätt. Men det där har nu skalats upp.

Avslutningsvis tror jag att när vi har möjligheten att verkligen göra detta med egentestning och inte behöver ha vårdpersonal inblandad ökar möjligheterna för hur man skulle kunna använda detta och verkligen underlätta på många olika sätt.

Anf. 65 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Självklart behöver man inte som ledamot från oppositionen alltid säga att det är för lite och för sent. Men återigen: Jag tycker i det här fallet att det är det. Det har varit mycket av min och mitt partis genomgående kritik mot regeringens hantering av pandemin att man ofta har varit både ett och två steg efter. I hanteringen av pandemin är det just tempo och att vara snabbfotad som har visat sig vara otroligt viktigt.

En av förklaringarna – det är i alla fall jag övertygad om – till att Sverige trots allt har haft en så stor smittspridning och tyvärr så otroligt många som har dött med covid-19 är det faktum att vi var lite för sena på bollen, om man uttrycker sig så. Det var ett lite för yrvaket agerande från regeringen och från myndigheten och även delvis – det ska sägas – från regionerna i början av pandemin. Vi kom inte igång med testningen, smittspår-

ningen och isoleringen i tillräckligt stor utsträckning, utan smittan fick spridning i samhället. Det har vi fått sota för under hela tiden sedan dess.

Även när det gäller sekvenseringar kom många andra länder, till exempel våra nordiska grannländer, igång snabbare. Jag bor själv, fru talman, i norra Bohuslän. Den 24 januari fattade regeringen beslut om att stänga gränsen från Norge in till Sverige med hänvisning till att den brittiska virusmutationen var ganska vanligt förekommande i Norge och att man upptäckte den där i stor utsträckning.

Jag tycker att det var ett riktigt beslut. Men min reflektion då var också: Ja, men vi vet ju inte hur det ser ut i norra Bohuslän. Där testade vi inte i samma utsträckning, och där sekvenserade vi inte provsvaren i samma utsträckning. Sverige stängde alltså gränsen mot ett land som hade kommit längre i sin sekvensering och som hade bättre koll. Men vi hade inte samma beslutsunderlag och samma koll på läget i Sverige. Det är allvarligt när man inte har koll. Utan spaning ingen aning, brukar man säga. Man behöver ha koll för att kunna vidta rätt åtgärder.

Jag är glad att vi nu har kommit upp i sekvenseringsnivå. Nu når vi de 10 procent som både Folkhälsomyndigheten och Europeiska smittskyddsmyndigheten rekommenderar. Jag hoppas att man inte nöjer sig med det utan att man jobbar vidare för att försöka höja andelen. Jag tror att det inte minst blir viktigt framöver, när vi ser att det kanske kommer ännu elakare virusmutationer. Det talas nu om den indiska, som vi har ett tjugotal konstaterade fall av i Sverige. Det finns också en risk att det kommer att uppstå nya mutationer. Då är det oerhört viktigt att vi sekvenserar i större utsträckning, och det torde också bli möjligt att sekvensera en större andel i takt med att smittspridningen förhoppningsvis går ned och vi därmed också har färre positiva svar. Då borde andelen kunna öka. Det är min förhoppning att så kan bli fallet.

Framåt är min förhoppning när det gäller antigenester som sagt att regeringen tillsammans med SKR tittar på om man behöver justera den överenskommelse som finns i dag. Som jag läser den skulle det till exempel inte vara möjligt för staten att ge ersättning eller för kommunerna att få ersättning om inte hälso- och sjukvårdspersonal är med och utför testerna. På exempelvis gymnasieskolorna, återigen, är det kanske inte praktiskt genomförbart, utan vägen framåt där är kanske just användning av egentester. Då behöver den överenskommelse som nu finns framtagen justeras och uppdateras utifrån det.

Anf. 66 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag tror att jag avstår den totala granskningen, analysen och slutsatserna när det gäller varför Sverige blev hårt drabbat och är hårt drabbat – även om jag till Johan Hultbergs utläggning också vill lägga till att överdödligheten i Sverige i jämförelse med övriga Europa, vilket väl får anses vara ganska relevant, ändå ligger på den nedre halvan. Det är inget som förringar det som har hänt i Sverige eller de dödsfall som har inträffat, men jag tycker ändå att man ska ha en relativt rättvisande bild av vilket hårt arbete som svenska folket tillsammans har bedrivit för att pressa ned smittspridningen.

Jag tror förstås att testningen spelar en väldigt stor roll. Det är skälet till hela den diskussion som har förts det senaste året, även om jag tycker att det knappast har handlat om viljan utan snarare om en väldigt tuff be-

lastning till en början. Vi har sedan i höstas, ganska lång tid nu, haft en hög och omfattande testkapacitet i Sverige. Under 2021 ligger vi på 300 000–350 000 i veckan. Det är väldigt viktigt att vi inte på något sätt minskar ned det innan vi antingen upplever att vi har en betydligt mindre smittspridning eller upplever att vi vill ersätta delar av detta med antigen- eller snabbtester. PCR-tester är dock det som är absolut säkrast och som också möjliggör den sekvensering som Johan Hultberg talar om.

Min bild är nog ändå att detta med egentester inte riktigt är framme, att det inte finns förutsättningar och möjligheter att på ett säkert sätt till exempel låta alla elever på en skola testa sig. I de pilotprojekt man har gjort har man haft vårdpersonal som har gjort detta. Det är möjligt att jag har fel i detta, men det är min bild.

Om förutsättningarna förändras tar vi hela tiden en diskussion med Sveriges Kommuner och Regioner om vår överenskommelse. Vi var överens redan när vi tecknade testöverenskommelsen om att vi måste återkomma när frågan om snabbtester klarnade och när vi upplevde att detta var ett alternativ, vilket vi gjorde bara ett par veckor senare.

Det är väl också så att när Folkhälsomyndigheten beskriver vilka områden man kan tänka sig är mest relevanta att testa i är det där man upplever att man kan göra testningen, sedan hänvisa vidare till den ordinarie vården och verkligen hantera det som kan uppkomma när man upptäcker positiva fall. Det är detta det handlar om.

Men som sagt: När egentester verkligen blir möjliga i större skala tror jag att vi alla är väldigt intresserade av att se till att de kan föras in på lämpliga områden. Om det sedan är barn och unga i skolan eller om det finns helt andra sammanhang och miljöer återstår väl att se. Jag är dock helt säker på att vi kommer att återkomma i frågan om testningen och hur vi ska se till att hålla undan covid-19, även med en hög vaccinationstäckning, om det behöver göras förändringar på något sätt.

Anf. 67 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Jag väljer att se positivt på ministerns svar. Det finns en öppenhet kring hur arbetet behöver utvecklas på det här området.

Jag tycker att det är väldigt viktigt att vi tittar på vad vi kan göra ytterligare för att skydda de grupper som ännu inte är vaccinerade och som ligger sent i vaccinationen, till exempel ungdomar, och hur vi kan skydda dem som har en arbetsplats där man omöjligen kan hålla ordentlig distans. Det är ytterst en arbetsmiljöfråga.

Jag är själv gift med en lärare som ibland hemma kanske har uttryckt viss frustration över att vi inte ska träffa någon, knappt vår egen familj, på fritiden men att hon sedan på vardagen ska möta mängder av barn, kollegor och inte sällan också föräldrar. Det är klart att jag tycker att vi måste titta på möjligheten att använda exempelvis snabbtester för att kunna ta ytterligare ett steg i arbetet med att säkerställa en trygg och säker arbetsmiljö både för eleverna och för personalen. Då gäller det såklart i första hand gymnasieskolan. Där är det lättare att göra de här testerna. Svårigheterna när det gäller mindre barn är alldeles uppenbara.

Ibland väntar vi i Sverige på den perfekta lösningen, och det gör att vi kommer lite för sent. Jag tror att vi ibland måste se att de här testerna inte är perfekta men att de ändå kan vara ett viktigt verktyg för att upptäcka en del av dem som bär på smitta och på det sättet kunna bryta smittkedjorna

– i kombination med andra viktiga insatser som behövs fortsättningsvis. Där är såklart vaccinationerna det absolut viktigaste för att vi ska kunna brotta ned den motståndare som heter covid-19.

Prot. 2020/21:122

18 maj

Svar på
interpellationer

Anf. 68 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Tack, Johan Hultberg, för en väldigt bra diskussion! Om det är någonting som kommer att ligga kvar, någonting som vi kommer att behöva under en längre tid framöver, är det just kapaciteten att testa, att känna att vi på olika sätt kan hålla undan covid-19-viruset och att kunna smittspåra när vi har positiva fall så att vi kan stoppa smittan så fort som möjligt för att klara av det öppna samhälle som vi är på väg emot igen. Jag har ingen annan uppfattning i den frågan.

I takt med att antigenesterna blir mycket bättre och att det blir möjligt att göra dem som egentester tror jag att användningsområdena ökar rejält. Det går naturligtvis att tänka sig skolor – nu tänker jag väldigt fritt; det får regionerna göra. Men det är också störst risk att man smittar varandra som kollegor. Barn har inte ansetts vara lika smittsamma. Det kan man alltid diskutera. Nu på slutet – ”slutet” säger jag; det kanske var önsketänkande – av den tredje vågen har vi ju upplevt att det sprids mer bland barn och unga. Det har inte varit fallet under hela första året, skulle jag säga, av pandemin.

Den här diskussionen fortsätter naturligtvis. Att testa kollegor och vuxna människor är en sak, och hur man – precis som Johan Hultberg säger – kan låta små barn testa sig är en annan sak. Inte minst gäller det gymnasieelever och studenter vid universitet och så vidare, som behöver kunna fullgöra sina uppgifter och sina arbetsdagar.

I kombination med en låg smittspridning och väldigt många vaccinerade kommer testningen att fortsätta vara ett viktigt verktyg. Låt oss hoppas att antigenester som verkligen lämpar sig för egenprovtagning blir tillförlitliga. Då kommer användningsområdena att öka rejält.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2020/21:485 om vaccinationsmotstånd bland vårdpersonal

Anf. 69 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Hans Rothenberg har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att hantera den situation som uppstår när vårdpersonal vägrar vaccinering för egen del.

Vaccin räddar liv, och Sverige har en hög vaccinationsvilja. I en undersökning av Folkhälsomyndigheten bland personal inom äldreboende och hemtjänst anger åtta av tio att de redan har vaccinerat sig eller kommer att vaccinera sig mot covid-19.

Regeringen strävar – det gör naturligtvis alla – efter en hög vaccinationsgrad i hela befolkningen, och Folkhälsomyndigheten och Sveriges Kommuner och Regioner bevakar noggrant frågor om vaccinationstäckning bland vård- och omsorgspersonal. Signalerna hittills är dock som sagt att vaccinviljan generellt är hög.

Jag vill påminna interpellanten om att det i Sverige finns ett grundlags-skydd mot påtvingande kroppsliga ingrepp som innebär att en arbetsgivare inte kan tvinga sina medarbetare att ta ett vaccin. Däremot kan arbetsgivaren under vissa förutsättningar göra förändringar i verksamheter för att förhindra smittspridning. En sådant ställningstagande kräver en bedömning utifrån omständigheterna i varje enskilt fall och bedöms bäst av arbetsgivaren.

Jag vill också påminna om att Folkhälsomyndigheten fortsatt rekommenderar att all vård- och omsorgspersonal, oavsett om de är vaccinerade eller inte, ska följa basala hygienrutiner, använda rekommenderad skyddsutrustning och följa gällande riktlinjer vid sjukdomssymtom.

Man kan, som jag nämnde, aldrig tvinga någon att ta ett vaccin i Sverige. Däremot kan man se till att den som får ett erbjudande om att vaccinera sig har den information som behövs för att fatta ett välgrundat beslut utifrån fakta och evidens.

Eftersom vård- och omsorgspersonal är bland de högst prioriterade för vaccination har många i gruppen redan erbjudits vaccin och då informerats av till exempel arbetsgivaren. Om man identifierar en lägre vaccinationsvilja på en särskild arbetsplats eller i en viss personalgrupp kan det vara lämpligt med särskilda informationsinsatser från regionens sida.

Arbetsgivare i vård och omsorg, men också i andra branscher, kan på olika sätt underlätta för att vaccinationen ska kunna ske. Runt om i landet finns goda exempel på sådana initiativ, och jag välkomnar dem. Vidare pågår nationella informationsinsatser från Folkhälsomyndigheten i enlighet med det uppdrag som regeringen lämnade i december i fjol.

Anf. 70 HANS ROTHENBERG (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Det händer mycket under pandemin. När jag skrev min interpellation i januari eller februari var den här frågan väldigt debatterad. Det kom rapporter från äldreboenden och sjukhus om personal som inte var pigga på att vaccinera sig. Det här är någonting som inte bara påverkar den enskilda individen, personalen, utan det påverkar patienter, grupper och annan personal.

Vi vet att det finns grupperingar som aktivt propagerar för att icke använda vaccin. Nu talar jag inte om att man vill undvika något enskilt läkemedelsbolags vaccin utan om motstånd mot vaccin som sådant. Det här inverkar negativt på hela det globala samhället, och det baseras vanligtvis inte på vetenskaplig övertygelse.

Vårdpersonal är en speciell kategori och har ett ansvar som ofta ligger utöver det som många andra yrkesgrupper har eftersom man har ett ansvar för andra människors hälsa. Genom sin egen hälsa, eller brist på hälsa, kan man också påverka andra människor negativt. Därför är detta en fråga som faktiskt kan diskuteras även om vi inte står i en pågående pandemi.

En pandemi, fru talman, är någonting som man drabbas av väldigt akut. Är man inte förberedd vet man inte vad man ska göra. Det vi lär oss av den här pandemin är att vara förberedda inför nästkommande pandemi. Då kan det vara bra att tänka på de här sakerna.

Dagens Nyheter gjorde en undersökning i vintras om vaccinationsviljan inom äldreomsorgen i storstadsregionerna. Den undersökningen visade att det då fanns kommuner som uppgav att närmare hälften av de anställda var tveksamma till att ta vaccinet. Ytterligare ett antal kommuner uppgav att en fjärdedel ville avvakta. Det handlade då främst om yrkeskategorierna undersköterskor och vårdbiträden.

Det stämmer att en arbetsgivare inte får tvinga någon att vaccinera sig. Det är inte heller tillåtet med disciplinåtgärder om någon vägrar. Det här säger grundlagen. Men då kommer vi till det som är verkligheten i dag: En pandemi är extraordinär och kan inte hanteras som vilken arbetsrelaterad fråga som helst. Även om det är få personer som vägrar att vaccinera sig och som arbetar inom vården kan konsekvenserna bli mycket stora. Vårdpersonal är en speciell nyckelgrupp, och det här är en säkerhetsfråga för personal och patienter.

När jag tar del av ministrarnas svar hör jag att det huvudsakligen handlar om information. Ja, information kan vara bra, men jag tror inte att det är informationsbrist som ligger till grund för att någon gör ett aktivt ställningstagande att inte vaccinera sig, speciellt inte om man arbetar inom vården. Därför tror jag att det är viktigt att man till exempel tydliggör under utbildningen inom de här yrkesgrupperna vad det är som gäller och vad som är viktigt och bra. Det borde också kunna finnas med avtalsmässigt vid anställning.

Man kan jämföra detta med till exempel barnmorskor som av samvets skull ej befattar sig med vissa arbetsuppgifter som ligger inom en barnmorskas profession. Det är inte bara att säga nej tack.

Jag undrar om det finns några kreativa idéer hos regeringen när det gäller hur man ska hantera det här inför en eventuell kommande pandemi.

Anf. 71 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Med all respekt för att det var några månader sedan som Hans Rothenberg ställde frågan och att situationen kanske har klarnat något hör jag, när jag lyssnar till Hans Rothenberg, att frågeställningen uppenbarligen ändå kvarstår.

Jag vill gärna säga att bilden inte är att det finns ett stort vaccinationsmotstånd. Sveriges Kommuner och Regioner, som ansvarar för såväl vaccinationerna som för att vara de stora arbetsgivarna bland vård- och omsorgspersonal, beskriver inte vaccinationsmotstånd som ett stort problem. Det betyder förstås inte att det skulle kunna finnas enstaka individer som är motvilliga. Jag vet inte om jag tar i för mycket nu, men det kan ju finnas lite gruppsyck ibland om det till exempel finns någon på en arbetsplats som inte vill vaccinera sig och som blir lite tongivande. Det behöver man naturligtvis ta tag i.

Jag vill nog säga att det är väldigt viktigt med information. Med många kommer man då långt. För den som har bestämt sig och som är genuin vaccinationsmotståndare, om uttrycket får användas, räcker ingen information. Då är det inte en framkomlig väg, utan om man upplever att situationen kan vara allvarlig får man fundera över om den personen ska få göra någonting annat hos samma arbetsgivare.

Jag vill påminna om att individerna i den grupp som man ska skydda – de gamla och de sköra – var de första att få vaccin, just för att de skulle skyddas. Det är förstås en väldigt viktig del att personalen som arbetar ska

ha relevant skyddsutrustning, men om frågan är om vi har för avsikt att förändra grundlagsskyddet mot påtvingade kroppsliga ingrepp är svaret nej. Jag tror inte att Hans Rothenberg eller Moderaterna har en annan uppfattning om det. Hans Rothenberg får i sådana fall säga det.

Jag vill inte dra några som helst paralleller till att en barnmorska förväntas utföra aborter som en viktig del i sitt yrke. Däremot ska den som arbetar i äldreomsorgen förstås göra sitt jobb, men frågan om hur man skyddar de äldre behöver arbetsgivaren ta ställning till i varje enskilt fall.

Det är kanske inte så konstigt att det fanns en viss skepticism i början av december när vaccinationerna inte hade kommit igång. Den kanske också fanns kvar en tid när ytterst få hade blivit vaccinerade. Men nu har vi sett under arbetets gång, så att säga, att kunskapen har ökat och det inte bara finns ett negativt gruppträck utan att hela samhället också talar om att man ska vaccinera sig.

Jag tycker att det är viktigt att man gör sitt yttersta från regionernas sida, från arbetsgivarnas sida, för att underlätta för vaccinationer. Men det är också viktigt att vaccinatören, vilket inte sällan är en distriktsköterska eller en annan sjuksköterska – inte heller sällan pensionerade sådana som nu går in och arbetar och gör ett fantastiskt arbete och en fin insats – sitter på kunskap och information. Det spelar ofta stor roll för många att den man möter faktiskt har en kompetens och kunskap om vad vaccinationerna kommer att kunna innebära. Det ger en väldigt stor trovärdighet.

Vi har en vaccinationsvilja i Sverige på ungefär 80 procent i allmänhet bland befolkningen. Vi behöver naturligtvis se till att de här 80 procenten inte bara finns i vissa befolkningsgrupper, i vissa delar av Sverige och i vissa åldersgrupper utan att vi når en hög vaccinationsgrad i stora delar av landet. Det är förstås viktigt för att se till att vi inte står sårbara och öppna för nya utbrott och så vidare.

Det är en viktig del, men jag vill påstå att det finns en stor vaccinationsvilja och att det är ett enormt arbete som bedrivs. Man kommer långt med kunskap. Om arbetsgivaren i allra sista hand gör en bedömning att någon kan behöva utföra en annan arbetsuppgift för att vederbörande på något sätt agerar ovarsamt gentemot dem som den arbetar för är det en fråga för just arbetsgivaren.

Anf. 72 HANS ROTHENBERG (M):

Fru talman! Det här är en fråga som kan synas något obsolet i dag när vi skriver den 18 maj. Men jag tror inte att vi ska ropa hej för tidigt, för det räcker med några individer i en yrkesgrupp och att de befinner sig på en mindre ort där de fyller en stor funktion i och med att det är en mindre population som ska vaccineras – då blir den enskilda vaccinatören eller den enskilda vårdpersonalen en väldigt viktig person.

Jag tror att det här är någonting som vi ska vara väldigt uppmärksamma på för framtiden. I dag har diskussionen flyttats över till frågan om man ska använda vaccinet från bolaget X, för det kan ju innebära en massa konstigheter, eller om man ska använda vaccinet från bolaget Y, och helt plötsligt blir hela svenska befolkningen vaccinexperter.

Vi vet också att det finns slutna antivaccinationsgrupper – såväl svenska som internationella. Där ges känslor och privata upplevelser samma eller större tyngd än vad artiklar i vetenskapliga tidskrifter ger. Den fristående journalisten Malin Lernfelt har skrivit en ingående artikel i frågan.

Hon har gått på djupet i frågan och menar att det i de grupperna inte finns något utrymme för diskussion eller nyanser. Det är svart eller vitt, och där är vaccin svart som natten. Man kan också betrakta antivaccinationspropagandan som en lömsk samhällsinfiltratör.

Varför är det så viktigt att även fokusera på vårdpersonal? Låt oss vända på resonemanget. Är det så att det finns vårdpersonal som av någon anledning är tveksam till att vaccinera sig? Ja, okej, då får vi väl respektera det. Men då kanske man ska ha ett regelverk som gör detta mer flexibelt. Om man lyssnar på vad de olika fackliga organisationernas företrädare säger är det en arbetsrättslig fråga, och frågan är lite relaterad till det som är den speciella situationen just nu. Den speciella situationen är en pandemi.

Låt oss titta utanför landets gränser. Det tilltagande vaccinationsmotståndet har fått tolv europeiska länder att införa obligatorisk vaccination. Det går! I Italien är det sedan 2017 obligatoriskt för alla förskole- och skolbarn att vaccineras mot mässling. Inget barn får gå i förskolan om det inte är vaccinerat, och föräldrar till ovaccinerade skolbarn får betala straffavgifter.

I Tyskland måste alla barn som går i förskolan och all personal född efter 1970 som arbetar i förskolan eller skolan samt all sjukvårdspersonal vara vaccinerade mot mässling. Den som inte vaccinerar sina barn riskerar böter på upp till 30 000 kronor.

Än så länge finns inget tvång i något land att vaccinera sig mot covid-19, men frågan diskuteras i dag i till exempel Schweiz där vaccinationsmotståndet är utbrett.

Nu handlar den här diskussionen inte specifikt om vårdpersonalen i dessa länder, utan den handlar om hur man förhåller sig till vaccinationer. Men vårdpersonalen är en nyckelgrupp. Om inte vårdpersonalen ställer upp till hundra procent blir det svårt att motivera dem som är tveksamma till att låta vaccinera sig. Därför skulle jag vilja se att regeringen hade en något mer öppen hållning till hur man ska hantera frågan framöver. Nästa pandemi kan vara långt mycket värre än den snuva som vi har just nu.

Anf. 73 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Nu kanske diskussionen kokar ned till något där jag förstår vad Hans Rothenberg vill komma åt.

Jag vill ändå säga att vaccinationsviljan i Sverige är hög. Vi har arbetat med den i decennier för att få svenska folket att låta vaccinera sig och att vaccinera sina barn. Det slog mig när Hans Rothenberg beskrev hur det ställs krav på mässlingvaccination för barn i Italien att över 98 procent av alla tvååringar i Sverige är vaccinerade mot mässling och har tagit sina barnvaccinationer. Det sker inte för att folk måste utan därför att vi har ett arbetssätt i Sverige där man tidigt förklarar och resonerar. Föräldrar accepterar därför att de förstår vilken roll vaccinationerna har. Många går dessutom helt frivilligt och tar sin TBE-vaccination. De betalar själva – det kan förstås diskuteras. Där finns de årliga influensavaccinationerna för de äldre. Just nu finns en stor vilja att vaccinera sig. Vi får naturligtvis se var detta slutar och vad slutsatsen blir; frågan har inte ställts till alla än.

Jag tror att det vore oklokt om Sverige valde en väg att gå ifrån frivilligheten i vaccinationerna och mot någon form av obligatorium, kanske tvång, oavsett om det gäller hela befolkningen eller vissa yrkesgrupper. Sverige har kommit långt. Jag ska inte säga att Sverige är världsledande –

det vet jag inte – men Sverige är bland de länder i världen med den högsta vaccinationsviljan. Vi ska fortsätta att arbeta så. Inte förrän något kan bevisa att Sveriges väg inte är framgångsrik och att andra länder lyckas bättre är jag beredd att byta väg.

Vi är angelägna om att få tillgång till vaccin i Europa, har gemensamt betalat och tecknat avtal, men det finns länder där vaccineringen har börjat stanna av. Även om länderna har fått vaccin får de inte ut dem, och antalet vaccinationer ligger på låga nivåer. Det finns också länder som snabbt vaccinerade många – jag tänker på USA – men det är inte säkert hur långt de egentligen kommer att nå. Jag tror att i grund och botten är vårt arbetssätt framgångsrikt. Inte minst ska vi inför kommande pandemier upprätthålla svenska folkets vilja att vaccinera sig.

Jag har till exempel besökt Rinkeby och tittat på den modell som används där. De arbetar i ett område där det inte är självklart att vaccinera sig, och de arbetar med både uppsökande barn- och hälsovård och att framhålla vikten av att vaccinera sina barn. På så sätt får de tidigt fram en hög vaccinationsvilja. Det är framgången oavsett var man arbetar.

Om det skulle visa sig att man arbetar i en verksamhet där man kan utsätta andra för smitta, där det finns en fara för patientsäkerheten eller andra omständigheter, är det en fråga för arbetsgivaren att hantera. Men jag är inte beredd att säga att Sverige borde välja en annan väg än den som har visat sig vara framgångsrik för vaccinationer. Med detta sagt har vi nu utmaningen att se till att alla vaccinerar sig, och de finns i alla delar av samhället. Och ibland finns inte ens en arbetsgivare.

Anf. 74 HANS ROTHENBERG (M):

Fru talman! Det är när vi börjar närma oss den 90-procentiga nivån för att få flockimmunitet som problemet kan återaktualiseras. Jag har stor respekt för att vi nu befinner oss tre fyra månader efter att frågan formulerades. Om jag hade skrivit interpellationen för tre veckor sedan hade jag förmodligen bakat in ett bredare resonemang, men det har vi tagit upp i diskussionen.

Det är inte när vi är på väg mot 60-, 70- eller 80-procentig vaccinationsnivå som problemet står för dörren, utan det är när vi har de där sista kvar. Oavsett om det beror på enskilda personer som vägrar att vaccinera sig eller om det handlar om vårdpersonal är det lika illa. Men vårdpersonal är en nyckelgrupp i sammanhanget, och där ska vi förvänta oss att de föregår med gott exempel.

Fru talman! Moderaterna var tidigt ute med att kräva nationella riktlinjer från regeringen. Man skulle också överväga att vidta vissa åtgärder mot vårdpersonal som vägrar att vaccinera sig. Man har kunnat försätta vissa näringar i praktiskt taget yrkesförbud på grund av extraordinära omständigheter, och då är det väl inte mer än rimligt att tänja på gränserna även i denna globala folkhälsofråga.

Man ska som patient, gammal eller sjuk, känna sig trygg i den miljö man vistas i. En mutation som nuvarande vaccin inte biter på utan där vi måste börja om på nytt igen är ett misslyckande i sammanhanget. Det är därför det är viktigt att lyckas.

Under utbildningen ska det tydliggöras vad som gäller för den som arbetar inom vården. Det ska också vara möjligt att villkora vid anställning. Och detta ska gälla under extraordinära omständigheter – ett slags force

majeure. Covid-19 är en av de största force majeure-situationer vi har upplevt i världen.

Prot. 2020/21:122
18 maj

Svar på
interpellationer

Anf. 75 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Nu har Hans Rothenberg haft två inlägg och ett avslutningsanförande, och ändå har jag inte hört Hans Rothenberg säga att Moderaterna vill att vi ska tvinga människor att vaccinera sig. Men det lät nästan som det i slutanförandet i alla fall. Vi får väl se om vi återkommer till den frågan.

Regeringen har ingen vilja att säga att människor ska tvingas att vaccinera sig. Vi tror att det är kontraproduktivt. Människor känner att de inte kan göra ett eget val utan att någon tvingar dem. Det kan göra att färre känner sig intresserade av eller är beredda att vaccinera sig.

Det är inte heller en fråga om att vaccinera sig bara precis nu. Mycket troligt är att man behöver fylla på sin covidvaccination – kanske årligen. Det vet vi inte riktigt än. Det är inte fråga om att säga att man under en pandemi har en särskild inställning, utan vi behöver alltid arbeta med att det ska finnas en hög vaccinationsvilja. Det ska vara tillgängligt och enkelt, och det ska vara så låga trösklar och barriärer som möjligt.

Sveriges Kommuner och Regioner är både ansvariga för vaccinationerna och stora arbetsgivare i vården, och jag har inte nåtts av att det skulle finnas tecken på att just vårdpersonalen skulle vara mindre villig att vaccinera sig. Det fanns initialt en oro för personalen i delar av äldreomsorgen, men vi anser inte att det är ett grundproblem eller ett generellt problem i dag. Här måste vi arbeta med frågan.

Jag vill också påminna om att vi fortfarande inte vet hur mycket man kan smitta även om man är vaccinerad. Det är otroligt viktigt att alla som är vaccinerade och arbetar i miljöer där man möter människor, inte minst gamla, med risk för svår sjukdom fortsätter att använda den skyddsutrustning som man ska ha eftersom vaccinationen inte nödvändigtvis ger ett hundra procentigt skydd mot att smitta andra.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2020/21:640 om stoppade antikroppstester och covidpass

Anf. 76 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jan Ericson har frågat mig hur jag avser att säkerställa att alla ovaccinerade får tillgång till fria antikroppstester.

Den 25 februari 2021 ändrade Folkhälsomyndigheten sina rekommendationer rörande användningen av antikroppstest till följd av bland annat den vaccinationskampanj som nu genomförs över hela Sverige. Den nu gällande rekommendationen stipulerar att storskalig antikroppspåvisning är av begränsat värde på individnivå för personer som vill veta om antikroppar mot covid-19 har utvecklats efter genomgången infektion. Det innebär att antikroppstestning endast ska genomföras vid medicinsk indikation, som en möjlighet att kartlägga immunitet eller vid genomförande av

studier. Det finns alltså fortsatt möjlighet att genomföra studier för att kartlägga immuniteten i befolkningen.

Folkhälsomyndigheten understryker i sina rekommendationer att antikroppstestning är resurseffektiv när den används i seroepidemiologiska uppföljningar på grupp- eller befolkningsnivå för att undersöka hur många som utvecklat antikroppar mot sars-cov-2 efter genomgången covid-19 eller vaccination mot sjukdomen. Antikroppstestning på individnivå är indikerad i de fall där det är medicinskt motiverat att väga in resultatet av ett antikroppstest i den fortsatta patienthandläggningen. Upprepad antikroppstestning av en person som tidigare fått ett positivt antikroppssvar rekommenderas endast om det är medicinskt motiverat.

Den överenskommelse som tecknades mellan staten och Sveriges Kommuner och Regioner i juni 2020 och som därefter förlängdes i november 2020 har fungerat väldigt väl och sett till att testningskapaciteten i Sverige är väldigt hög. Överenskommelsen stipulerar att all testning ska utföras i enlighet med rekommendation från Folkhälsomyndigheten för att ekonomiskt ersättas av staten. Det finns däremot fortsatta möjligheter för enskilda företag att erbjuda antikroppstestning i de fall intresse finns hos individen.

Givet den stora kapacitet som finns i PCR-testningen är det också möjligt att testa sig vid symtom, vilket är mycket viktigt i sammanhanget. Vecka 15 genomfördes över 335 000 PCR-tester i hela landet. Det är erkänt att regionerna har god kapacitet för provtagning, och samtliga erbjuder provtagning samma eller nästkommande vardag. Provsvar fås hos majoriteten av alla regioner senast dagen efter. Något längre svarstider finns om provet behöver transporteras utanför regionen för analys.

Anf. 77 JAN ERICSON (M):

Fru talman! Jag vill tacka för svaret och samtidigt uttrycka min uppskattning för att ministern ägnar denna eftermiddag och kväll åt att diskutera ett antal interpellationer med koppling till pandemin. Tyvärr är min interpellation mer än en månad gammal nu, vilket gör att ytterligare saker har hänt i frågan sedan den lämnades in, men jag tror att det går bra att debattera den ändå.

Bakgrunden till min interpellation är att i slutet av mars meddelade plötsligt Västra Götalandsregionen, där jag bor, och även Region Stockholm att man slutar erbjuda allmänheten att boka tider för antikroppstest. Detta för att Folkhälsomyndigheten ansåg att testerna är av begränsat värde. Fler regioner har följt efter, och nu verkar det som att den breda antikroppstestningen har stoppats över hela landet. Jag tycker att det är lite svårt att förstå logiken.

För det första kommer det att dröja mycket länge innan alla svenskar har vaccinerats, särskilt de i de yngre åldersgrupperna – om nu till exempel barn över huvud taget kommer att vaccineras. Att människor kan få tydliga besked om huruvida de har antikroppar är oerhört värdefullt för individen och dennas anhöriga. Det kan också i vissa fall vara viktigt för individens arbetsgivare eller andra.

För det andra borde det vara av stort intresse ur samhällssynpunkt att kunna se hur stor del av den ovaccinerade befolkningen som har antikroppar mot covid-19. Det är ju antikropparna tillsammans med vaccinationen som kan bidra till flockimmunitet.

För det tredje har vi periodvis haft brist på vaccin, och vaccinplaner har flyttats framåt i tiden. Ingen vet heller hur länge vaccinet verkar. I en sådan situation kunde det kanske vara rimligt att överväga om personer som saknar antikroppar ska vaccineras först och om de som har antikroppar ska ställas sist i vaccinationskön.

I hela EU diskuteras frågan om digitala vaccinationspass och covidpass, och i bland annat Danmark är det redan verklighet. I Danmark har man dock jämställt vaccination med styrkta antikroppar eller färskt negativt covidtest i sitt covidpass. EU-kommissionen har föreslagit samma sak – att vaccination, påvisade antikroppar och negativt covidtest ska jämföras när det gäller de föreslagna gröna intygen eller vad vi kallar vaccinationspass.

Problemet är bara att om Sverige inte erbjuder antikroppstester för ovaccinerade faller ju möjligheten bort att utfärda covidpass för ovaccinerade med antikroppar i enlighet med EU-reglerna.

Jag har full förståelse för att man inte vill göra antikroppstester på dem som redan är vaccinerade. Inte heller vill man att människor missbrukar detta med ständigt upprepade antikroppstester. Men i samband med tidsbokning borde man kunna se om en person är vaccinerad eller inte och även se när den senast gjorde ett antikroppstest.

Personer som är vaccinerade är det såklart meningslöst att testa, men för den övriga befolkningen borde det vara intressant med omfattande testning av antikroppar. Det gäller inte minst barn och unga, som man ju inte har för avsikt att vaccinera i närtid – om alls.

Fru talman! Jag förstår helt enkelt inte hur Sverige ska kunna leva upp till EU:s krav på gröna intyg om man inte ger den ovaccinerade allmänheten möjlighet att göra antikroppstest.

Det framgår dessutom av ministerns svar att covidtester i första hand ska göras om man uppvisar symtom. Om man inte har några symtom, kan man då göra de här testerna? Om man inte kan det, ja, då kan man ju inte få det där gröna intyget för en utlandsresa om man inte är vaccinerad. Effekten blir att den ovaccinerade delen av befolkningen – däribland huvuddelen av våra barn och ungdomar men också andra som av olika skäl är ovaccinerade – inte kommer att kunna få det av EU beslutade gröna intyget, som kommer att vara ett villkor för många utlandsresor.

Med anledning av detta vill jag upprepa min fråga till socialministern, lite på ett annat sätt än det ursprungliga. Hur avser hon att säkerställa att Sverige lever upp till EU:s krav på att positiva antikroppstester och negativa covidtester ska jämföras med vaccination vid utfärdande av gröna intyg och att hela befolkningen, även ovaccinerade, ska ha samma chans att få ett sådant intyg?

Anf. 78 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag tackar Jan Ericson för den här diskussionen och för möjligheten att svara på det som jag tänker är ärliga frågor. Jag har en del svar som jag hoppas ska reda ut det här.

Staten bekostar ju till fullo vaccinationer, PCR-tester och antigenester eller snabbtester, som det också heter. Tidigare bekostade man också antikroppstestning.

Jag vill bara säga att det kostar 550 kronor att göra ett antikroppstest, som man då inte gör för att man känner att man vill kolla. Den möjligheten fanns till en början därför att det i början av pandemin var många som med stor sannolikhet hade haft en infektion men inte hade fått göra ett PCR-test och inte visste om de hade haft covid-19. I dag ligger vi på en testkapacitet på nästan 350 000 i veckan, och människor uppmanas ju verkligen – också jag uppmanar här – att vid minsta symtom och misstanke om att man är smittad med covid-19 göra ett PCR-test så att man vet om man är smittad eller inte. Detta därför att om man vet att man är smittad vet man också att det går en viss tid, och därefter har man tillfrisknat.

Jag berättar detta därför att det är definitionen i EU när det gäller de digitala certifikaten. Det är att man ska visa att man är vaccinerad med något av de av EMA godkända vaccinerna. Det är att man har ett PCR-test som är negativt och inte äldre än 72 timmar, tror jag att det är, men också ett intyg om tillfrisknande. Det står egentligen inte att man ska ha antikroppar, utan det som står är att det ska ha förflutit en viss tid från att man hade ett positivt test. Man ska bevisa att man nu är frisk, och det bevisar man antingen genom ett vaccinationsintyg eller genom ett negativt PCR-test – eller också kan man berätta att man visserligen hade ett positivt PCR-test men att det är minst två veckor gammalt. Jag tror att det är två veckor; det får vi återkomma till. Så definierar EU det.

Det här gör man också därför att antikroppstester inte är 100 procent säkra. Jag menar då inte att de är 99,9 procent säkra, utan jag menar att den frågan har diskuterats under en längre tid. Det är inte säkert att det ger utslag. Det fanns till och med en oro: Tänk om man först vaccinerar sig och sedan ska kolla, och då har man inga antikroppar. Det är inte säkert.

Är man vaccinerad så är man vaccinerad.

Kontentan av detta är att även om Jan Ericson får veta att han har antikroppar i dag, hur länge gäller de antikropparna? Det är därför EU inte använder detta utan i stället talar om tillfrisknandeintyg. Då har man intyg på att man varit sjuk, och efter en bestämd tid bedöms man då ha antikroppar. Det fastställs inte genom ett antikroppstest utan genom att man har ett gammalt positivt test.

Jag vet inte om jag uttrycker mig otydligt, men det är alltså detta som är anledningen. Vi kan inte använda skattebetalarnas medel på alla tänkbara sätt, utan det gäller att veta vad syftet är och att se att det är välmotiverat. Ett antikroppstest kan göras på medicinsk indikation men också i studiesyfte för att man ska kunna avgöra hur det ser ut med immuniteten i befolkningen. Då finns den möjligheten.

Den som är nyfiken och vill betala själv har också möjlighet att ta ett antikroppstest. Annars ska man se till att för det första vaccinera sig när möjligheten finns och för det andra såklart göra ett PCR-test när man upplever symtom eller har misstanke om att man bär på covid-19-viruset. Det digitala passet för EU är inte konstruerat baserat på antikroppar, så ett antikroppstest kommer inte att påverka möjligheten att få ett sådant.

Anf. 79 JAN ERICSON (M):

Fru talman! Det var vissa svar här som jag kan ta till mig. Samtidigt blir jag lite fundersam. Man säger att antikroppstesterna är osäkra, men det sägs ju även om de andra testerna. Det finns ju många olika tester som man

använder, och vad jag har förstått säger man att även PCR-testerna är ganska osäkra.

Prot. 2020/21:122

18 maj

Svar på
interpellationer

(Socialminister LENA HALLENGREN (S): Nej.)

Ministern säger att de inte är det. Då får vi hoppas att det stämmer.

Ministern talar om kostnaden, 550 kronor. Visst, vi ska hushålla med skattebetalarnas pengar. Samtidigt har vi ju lagt hundratals miljarder på olika typer av krisåtgärder. Att kunna erbjuda antikroppstester tycker jag är värdefullt. Jag har själv tagit ett sådant test och fått veta att jag har antikroppar. Jag tycker att det är positivt om man kan ha med det i ett intyg i avvaktan på att man blir vaccinerad. Då slipper man ju att ta ett nytt PCR-test.

Men min första fråga får bli: Kan ministern garantera att alla som vill faktiskt kan få ta ett PCR-test om de inte har hunnit bli vaccinerade? Det kan gälla till exempel barn och ungdomar om familjen ska åka på semester, även om de inte har symtom. Det skulle jag gärna vilja ha svar på.

Sedan finns det en annan fråga som också behöver belysas i det här sammanhanget. I februari gav ju regeringen ansvariga myndigheter i uppdrag att förbereda utfärdandet av vaccinationsbevis. Redan då var det känt att EU diskuterade en bredare lösning där även negativa covidtest och intyg om att man har haft sjukdomen och tillfrisknat ingick. I mitten av mars kom beskedet att EU-kommissionen ville se en sådan lösning. Trots detta har regeringen uppenbarligen inte gett myndigheterna i uppdrag att se till att även den delen finns med, utan det är bara vaccination som finns med i uppdraget till myndigheterna.

Häromdagen konstaterade digitaliseringsminister Anders Ygeman att Sverige var ett av de länder som var först med att testa EU:s gröna intyg, men samtidigt kom det fram att man fortfarande inte har tagit initiativ till att mer än bara genomgången vaccination ska finnas med i intygen. Detta konstaterade bland annat SVT Nyheter i ett inlägg den 5 maj.

Ansvariga myndigheter har jobbat med det svenska gröna intyget i tre månader ungefär, sedan mitten av februari, och EU-kommissionens linje har varit känd i två månader. Trots detta verkar regeringen inte ha agerat på detta, utan det är fortfarande vaccination som finns med i intyget och inte någon form av tester.

Då är min fråga till socialministern varför inte regeringen för länge sedan har gett ett tydligt uppdrag till myndigheten att utforma de gröna intygen i linje med EU:s krav utan i stället valt att diskriminera alla dem som inte är vaccinerade och kanske inte heller kommer att bli det. Då tänker jag framför allt på barn och ungdomar. Vi vet fortfarande inte om barn kommer att vaccineras, och ungdomar kommer att få vänta länge för att andra ska få vaccin först.

Kommer socialministern att ta initiativ till att bredda uppdraget till myndigheterna, så att man också får med åtminstone de negativa testerna i intygen, vilket möjliggör att familjer kan resa och så vidare?

Vi satsar i EU ganska stora pengar på återstart. Vi har till exempel haft den stora återhämtningsfonden som Sverige är med och finansierar just för att få fart på EU:s ekonomi. Då känns det lite konstigt om vi inte ska medverka till att så många som möjligt kan börja resa igen och hjälpa länder i södra Europa att få fart på sin ekonomi och sin turism. Då tror jag att det är

en viktig del att en familj kan få intyg även om det bara är föräldrarna som är vaccinerade och inte barnen.

Anf. 80 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Vi kommer att svara på alla dessa frågor när arbetet har kommit lite längre. Den 26 juni är ju det datum då EU förväntar sig att det ska vara klart. Vi själva har ju sagt den 1 juni.

Anledningen till att det handlar om vaccinationer är att vi har ett nationellt register över dem. Vi har den kunskapen nationellt. Hur man ska lägga in PCR-tester och hantera frågan om tillfrisknande är mer komplicerat. Det handlar kanske inte om Digitaliseringsmyndigheten, utan snarare är det en fråga om dialogen med vården när det gäller hur man ska hantera det. Men det återkommer vi till.

Sverige kommer inte att vara ett land som inte har samma pass som alla andra länder har. Men det är inte så länge sedan EU satte ned foten och sa ungefär vad som skulle anges i passet. Vi återkommer om det, och myndigheterna arbetar på. Det vill jag verkligen säga.

Låt mig också än en gång ta upp detta med antikroppstester, så att man ska förstå. Även om man kan visa att man har antikroppar säger det inget om hur länge man har dem. Det är skälet till att detta inte tas med. Det är en annan sak att visa att man har gjort ett negativt PCR-test för ett antal timmar sedan. Det tror jag dock inte är den svåra delen.

Den svåra delen är detta med tillfrisknande och hur man ska se på det. Det bygger ju på att man har gjort ett positivt test, sedan ska det gå en viss tid tills man tillfrisknar, och efter det antas man ha antikroppar under en viss tid. Detta är också något som EU gemensamt måste vara överens om: Hur länge tycker man att detta ska vara giltigt?

Återigen: Folkhälsomyndigheten och regionerna är överens om att det inte är rimligt att alla som vill ska göra antikroppstester. Men på medicinsk indikation kan man göra det, liksom för studier om immunitet i befolkningen.

När det gäller vaccinpassen ska vi komma ihåg att man i Danmark redan har delar av detta. Tillfrisknandeintyg tror jag inte finns, men man kan göra ett test som är negativt. Det behöver man på ett annat sätt i Danmark för att få gå på restaurang eller för att få gå till en frisör. Vi har inte detta i Sverige.

Vi ska naturligtvis göra det som vi behöver för att ha samma möjlighet att resa mellan EU:s länder som alla andra har, men den roll det spelar i Sverige är en fråga för en helt annan interpellationsdebatt.

Anf. 81 JAN ERICSON (M):

Fru talman! Jag kan börja med att instämma helt med ministern om att den danska lösningen kanske inte är något som vi ska eftersträva i Sverige.

Vaccinationsintyg har vi använt många gånger vid resor till olika länder. Det vet inte minst vi i riksdagen, som reser till konstiga ställen ibland. Man måste ha vaccinationsintyg för olika saker i Afrika, Sydamerika och så vidare. Det är inget konstigt i samband med resor. Men att man däremot skulle ha krav på någon form av intyg för att få röra sig i sitt eget land och göra vardagliga saker känns inte särskilt tilltalande. Det håller jag helt med ministern om.

Ministern säger att det är komplicerat hur man ska få in testerna i intygen. Jag förstår det. Det måste vara tämligen besvärligt att lösa den frågan. Men då måste man också börja någon gång. Ministern säger att arbetet pågår, men vad jag vet har regeringen inte gett det uppdraget till myndigheterna – inte om vi ska tro medierna i alla fall. SVT Nyheter säger att det i dag inte finns någon lösning för hur man ska hantera detta med att få med testresultat i intygen.

Om man inte sätter igång arbetet och ger ett tydligt uppdrag till de ansvariga myndigheterna kommer man ju aldrig att lösa detta. Då är min fråga till ministern: Finns det ett uppdrag till Digitaliseringsmyndigheten och Folkhälsomyndigheten att göra detta och även arbeta fram en lösning för detta med testerna, eller har ministern för avsikt att driva den här frågan? Även om det kanske är digitaliseringsministern som ger det formella uppdraget måste man ju diskutera i regeringen om att myndigheterna ska få det här uppdraget, för annars kommer vi aldrig att hinna lösa detta till den 26 juni.

Anf. 82 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! När det gäller huruvida vi kommer att använda det i Sverige eller inte har vi inte satt ned foten, skulle jag säga. Men det känns som att frågan verkligen fordrar en lång och egen diskussion.

Den tekniska lösningen behöver man ta fram, och det är det som är Digitaliseringsmyndighetens uppdrag. Man ska också lägga in det här med vaccinpass. Sedan behöver vi titta på formerna för hur det ska gå till. Det handlar om att lägga in PCR-test. Ska vem som helst göra det, när som helst, hur många gånger som helst och så vidare? Det finns en del sådana frågor som inte ligger på Digitaliseringsmyndigheten. Det är frågor som vi behöver lösa, helt enkelt.

Men återigen: Vår bedömning har varit att myndigheten ska ha den tekniska lösningen färdig den 1 juni. Jag säger det med reservation för att det faktiskt är Anders Ygeman som sitter på detaljerna i frågan. Det datum som EU och kommissionen har satt upp är ändå den 26 juni. Det hänger väl ihop med att de har mycket senare semestrar runt om i Europa. Vi börjar lite tidigare. Men vi återkommer, helt enkelt, i frågan. Vi har för avsikt att se till att svenskar har samma förutsättningar och möjligheter att resa och röra sig i Europa som övriga européer.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2020/21:676 om vaccinering av Försvarsmaktens personal

Anf. 83 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Alexandra Anstrell har frågat försvarsministern vilka överväganden som ligger till grund för beslutet att inte prioritera vaccination av personal i internationella insatser, vilken bedömning försvarsministern gör när det gäller behovet av att prioritera vaccination för Försvarsmaktens personal som arbetar i samhällsviktiga och utsatta positioner, om försvarsministern agerat för att få Försvarsmaktens personal vaccinerad innan ut-

landstjänst eller tjänstgöring i utsatta positioner bland covidsjuka i Sverige och om försvarsministern avser att vidta några åtgärder för att säkerställa att Försvarsmaktens personal skyndsamt blir vaccinerad.

Interpellationen har överlämnats till mig.

Låt mig inleda med att Försvarsmaktens anställda gör ett otroligt viktigt arbete och att det görs mycket stora insatser från stat, myndigheter och regioner för att vaccinationsarbetet ska gå så fort som möjligt.

Folkhälsomyndigheten har på regeringens uppdrag tagit fram en prioritetsordning för vaccinationerna i Sverige som består av fyra faser. Syftet med att prioritera vissa grupper är att först ge ett skydd till dem som har störst risk att bli allvarligt sjuka eller dö i covid-19 och till dem som riskerar att smitta sådana grupper. Vaccinationsarbetet löper väl i regionerna, och flera regioner har nu inlett den fjärde och sista men också största fasen, som inkluderar personer som är 18–59 år och som inte prioriterats i de tidigare faserna.

Försvarsmaktens åtaganden i internationella militära insatser pågår fortsatt under pandemin, och i dag finns ett antal hundra personer på plats i länder som är drabbade av krig och konflikter. Den utsända personalen befinner sig ofta i särskilt utsatta situationer med svårigheter att följa smittskyddande åtgärder och hålla avstånd. Därtill finns en risk att utsänd personal sprider smitta i det land de verkar i. Mot bakgrund härav har bland annat FN, EU, Nato och partnerländer inkommit med krav respektive önskemål om att Försvarsmaktens personal ska vaccineras mot covid-19.

Regeringen ser att det är av högsta vikt att utsänd personal i militära insatser kan utföra sina uppdrag i enlighet med de förväntningar som finns och att de kan göra det på ett smittsäkert sätt för att minska risken att smitta sprids i det land de verkar i. Regeringen har därför givit Folkhälsomyndigheten i uppdrag att säkerställa att Försvarsmaktens personal som deltar i internationella militära insatser kan erbjudas vaccination mot covid-19. Uppdraget ska pågå till dess att regionerna själva kan ombesörja vaccinationen av denna grupp.

Anf. 84 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Vi har i denna församling tagit ett väldigt viktigt beslut. Vi tar ofta väldigt viktiga beslut, men i det här fallet gäller det att vi då och då skickar människor på utlandsmission. Vi skickar våra soldater till Mali, Afghanistan, Iran med flera länder på väldigt viktiga och svåra uppdrag. Vi skickar ut dem för att de ska göra fredsbevarande insatser och humanitära insatser.

Det är på gång att vi ska skicka 130 nya personer till Mali. Mali är ett av världens farligaste länder. Där finns det ganska ofta bilbomber. Det är nattliga attacker. Det är ganska varmt ute. När jag var där fanns det väldigt lite vatten. Jag vet att varje person som var där nere fick göra max två knaptryck i duschen per dygn.

Vi rustar dessa personer med träning och materiel men inte med vaccin. Jag tycker att det är märkligt. Nu är jag glad att ministern står här och berättar det som vi också fick höra i nyheterna i måndags: att man har tagit beslutet att Försvarsmaktens personal ska vaccineras om de ska på utlandsmission. Frågan är varför man inte har gjort det tidigare. Är det för att FN har gett en uppmaning som regeringen har blivit uppmärksam på detta? Var det faktiskt så att regeringen glömde bort de soldater som ska

på utlandstjänst? Glömde man bort att de behövde vara rustade även med ett vaccin?

Som ministern var inne på är syftet att man ska prioritera vissa grupper som har störst risk för att bli allvarligt sjuka eller dö i covid-19. Ja, de är inte långt framme i vaccinationsprogrammet i Mali, till exempel. Det är en ganska stor risk när man åker dit. Man lämnar alltså sina nära och kära, sina familjer och sina vänner för att göra enorma insatser i Sveriges namn. Det ska vi vara tacksamma för. Men jag tycker inte riktigt att man tackar dem med att inte vaccinera dem. Jag tycker att det är pinsamt. Det är näst intill skamligt, faktiskt, att regeringen inte har gjort något tidigare.

Vi har också de soldater som redan är ute och som kommer att komma hem. Under en insats åker man hem på en så kallad leave. Det är väldigt lång karantäntid i Sverige men också när man kommer ned till campen. Att ha en väldigt lång karantäntid för ett gäng som åker fram och tillbaka ger en väldigt dålig operativ effekt, vilket är olyckligt, för det blir inte så trovärdigt för oss svenskar. Man blir inte heller så populär på campen när man kommer ned och inte har vaccinerad personal. FN har ändå uppmanat Sverige att vaccinera, precis som man har rekommenderat alla andra länder att göra.

Jag undrar: Hur har regeringen låtit detta ske? Har man missat det eller struntat i det?

Anf. 85 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Alexandra Anstrell vill naturligtvis hålla ungefär samma anförande som tanken var innan jag gav mitt svar. Försvarsministern hade kunnat instämma mycket bättre och hade kunnat ha en dialog om hur läget i utlandsmission är. Det kan inte jag, men det är klart att detta är viktigt. Det spelar väldigt stor roll för oss att FN, EU, Nato och andra uppmanar och kräver och önskar att varje land har vaccinerat, eftersom man inte kan vaccinera på plats. Det är också det beslut som vi har fattat.

I grund och botten är det väldigt viktigt att vi har prioritetsordningen. Jag tror att Alexandra Anstrell är väldigt införstådd med detta. Det finns grupper som själva tycker att de borde gå före. De är väldigt angelägna. De har samhällsviktiga yrken och så vidare. Men vi har i grund och botten en prioritetsordning i Sverige för vaccinationen som handlar om dem som har risk för svår sjukdom och stor risk för död om de drabbas av covid-19. Det har varit utgångspunkten.

Men utlandsmission är speciellt. Det finns inte riktigt möjlighet att åka hem och vaccinera sig. Försvarsmakten menar också att de har alla förutsättningar och möjligheter att själva ombesörja transport av vaccin för att kunna ge dos 2 på det sätt som anbefalls. Därför har regeringen fattat beslut om att ge Försvarsmakten möjlighet att med ett antal hundra doser hantera dem som ska åka ut på utlandsmission.

Det är svaret på frågan.

Anf. 86 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Jag blir lite bekymrad. Det känns lite som att ministern pratar om att systemet ska gå före människan, och så kan vi faktiskt inte ha det. Självljklart finns det en prioritetsordning, och den är viktig. Men det måste också finnas en grundtanke att inkludera alla olika typer som vi har i Sverige. Där borde de som ska iväg på utlandsmission vara prioriterade

och ha varit prioriterade tidigare. Frågan kvarstår: Har man missat det, eller har man struntat i det?

Jag har ställt frågor i min interpellation, fru talman, om vilka överväganden som ligger till grund för beslutet att inte prioritera vaccination av personal i internationella insatser. Jag upplever faktiskt inte att jag får något svar på det. Jag är, precis som jag sa i mitt tidigare anförande, jätteglad att regeringen tog detta beslut i måndags. Jag är ledsen över att det inte kom tidigare, men nog om det. Nu finns beslutet. Men varför har man inte prioriterat det tidigare? Det är faktiskt en viktig fråga.

Jag har också frågat om ministern har agerat för att få Försvarsmaktens personal vaccinerad innan utlandstjänstgöring eller tjänstgöring i utsatta positioner bland covidsjuka i Sverige. Då måste jag ändå tolka ministerns svar som att regeringen inte har gjort några som helst insatser för att det ska ske.

Vi har även försvarsmaktspersonal här hemma som gör enorma insatser. De kör ambulanstransporter och hjälper till med provtagning, till exempel Operation Gloria. Jag var själv och besökte dem i Göteborg förra sommaren. Det var en fantastisk insats för att göra snabba, stora insatser när det gäller provtagning. Varför är inte de vaccinerade? Jag tänker att de ändå är i en utsatt position när de rör sig bland väldigt många smittade.

Jag undrar om ministern avser att göra någonting åt detta. Kan även de som ska vara kvar i Sverige och som gör fantastiska insatser här få vaccin, och det å det snaraste? Det finns ju regioner som prioriterar olika i fas 4, så här borde man kunna prioritera Försvarsmaktens personal.

Fru talman! För inte så länge sedan blev tre personer skadade i Mali. De överlevde tack och lov, och vi är tacksamma för deras och alla andras insatser där nere. Nu har vi väldigt bra, egen sjukvård med oss till Mali, men vad händer när den inte räcker till, när det inte finns tillräckliga resurser och man behöver ta hjälp på plats? Vi har alltså skickat ned soldater som inte är vaccinerade. Ska de då behöva gå till något annat sjukhus där de kanske inte har samma resurser som vi brukar ha i Sverige?

Det är inte lite som regeringen utsätter de här soldaterna för. Som jag sa tidigare är det soldater som åker iväg och lämnar familj och vänner för Sverige, för fredsbevarande och humanitära insatser. En del skriver till och med brev till sina familjer med instruktioner om vad som ska hända om de kommer hem i en kista. Vi är kvar här hemma, trygga med mat och dryck och kan duscha hur länge vi vill.

Frågan är varför ministern och regeringen inte har agerat för att Försvarsmaktens personal som åker iväg skulle kunna ha fått vaccin mycket tidigare.

Anf. 87 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag förklarade prioritetsordningen. Det kan finnas anledning att göra det, för om vi inte hade haft någon specifik prioritetsordning hade vi kunnat vaccinera med helt andra förutsättningar. Vi kanske hade vaccinerat utifrån olika samhällsviktiga yrken, några andra kategorier eller först till kvarn. Det finns många varianter man kan välja.

Jag har beskrivit hur Sverige har valt att ha sin prioritetsordning, vilket är skälet till att inga undantag har gjorts i grund och botten. Jag förklarade också regeringens beslut om undantag för att Försvarsmaktens personal i internationella militära insatser ska kunna vaccineras, detta inte minst eftersom EU, FN, Nato och partnerländerna inkommit med krav och önskemål om att varje land vaccinerar sin personal.

Vi har inte för avsikt att göra andra undantag för Försvarsmakten i Sverige. Däremot vet jag att det nu finns många inom Försvarsmakten som vaccinerar sig i fas 4. Det gäller även lärare i skolor, poliser och brandmän – jag vill egentligen inte påbörja någon lista, för jag inser att jag kommer att missa viktiga yrken. Vi har också alla som jobbar i äldreomsorgen, som kör buss och annan kollektivtrafik, vi har riksdagsledamöter och många andra. Det blir liksom en omöjlig diskussion. Alla behövs ju i det yrke och den position man har.

Det undantag vi har gjort handlar om dem som åker och deltar i internationella militära insatser. I första hand är det Mali som gäller framöver, det som också Alexandra Anstrell har beskrivit förutsättningarna och omständigheterna kring. Men om frågan är om vi också ska låta andra i Försvarsmakten gå före är svaret att i Sverige har man möjlighet att vaccinera sig utifrån den prioritetsgrupp man ingår i och i den region där man bor.

Anf. 88 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Jag förstår mycket väl prioritetsordningen, men det är ändå bra att Lena Hallengren beskriver den flera gånger.

Fas 2 innefattar exempelvis personal inom vård och omsorg. Fas 3 innefattar personer med tillstånd som innebär svårigheter att följa råden om smittskyddande åtgärder. Då undrar jag: Anser inte ministern att Försvarsmaktens personal som ställer upp och arbetar som ambulansförare eller kör iva-patienter borde innefattas där? Är det bara om man är anställd av en region, eller hur ska jag tolka ministern?

Vi kan inte utläsa exakt vilka som hör hemma i en viss prioritetsordning. Det är förståeligt. Men jag undrar fortfarande, och jag har faktiskt inte fått svar på den frågan, om Sveriges regering har missat våra svenska soldater i utlandstjänst eller om man bara har struntat i dem.

Jag undrar också, angående de soldater som är ute nu, om inte ministern håller med om att det blir väldigt dålig operativ effekt i en insats om man ska sitta i karantän och inte kunna göra någonting i sex veckor för varje gång man gör en rotation. Hur har regeringen låtit detta ske?

Som jag var inne på tidigare rustar ni de här soldaterna med träning, materiel och en massa andra saker men inte med vaccin. Jag är ingenting annat än jätteglad att regeringen tog det här beslutet i måndags, men frågan är varför man inte har gjort det tidigare. Och avser ministern verkligen inte att göra någonting åt dem som jobbar inom sjukvården i Sverige här hemma?

Anf. 89 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag sa ju att prioritetsordningen kommer att följas i övrigt och att vi inte har för avsikt att göra andra förändringar. Att tolka huruvida någon ingår i en grupp eller inte är inte en fråga för mig eller för regeringen, utan det gör regionerna och Folkhälsomyndigheten, möjligen i dialog.

Sedan tycker jag väl att jag har svarat ganska många gånger att FN, EU, Nato och partnerländerna både har krävt och önskat att varje land ska vaccinera sin egen personal. Det är i huvudsak skälet till att vi också har gjort det, skulle jag säga. Vi har sett det behovet, och det är framför allt de som ska åka till Mali som är först ut i detta. Sedan är förstås förhoppningen att alla ges möjlighet att vaccinera sig. Jag vill påpeka att väldigt många regioner i princip är i fas 4, där de flesta har möjlighet att vaccinera sig. Är man det inte nu är man det inom kort, och det gäller oavsett om man arbetar i Försvarsmakten eller någon annanstans.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 19 Svar på interpellation 2020/21:682 om Sveriges erkännande av folkmordet 1915

Anf. 90 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Markus Wiechel har frågat mig varför Sveriges regering har låtit bli att följa riksdagsbeslutet om att erkänna folkmordet 1915, vad regeringen menar med att frågan är oerhört komplex samt om jag står fast vid ordvalet att det som skedde var ett massövergrepp.

Det råder ingen tvekan om att det begicks fruktansvärda övergrepp mot den armeniska folkgruppen och andra minoriteter i det sönderfallande Osmanska riket. Skildringar från 1915 vittnar om skoningslös grymhet. Om detta råder inga som helst tvivel. Jag har stor respekt och förståelse för frågan och det engagemang den väcker. Vi följer frågan kontinuerligt.

Regeringen gav 2015 Stockholm Centre for International Law and Justice i uppdrag att undersöka förhållningssätt och benämningar till historiska massövergrepp. Deras rapport visar att regeringsuttalanden som fastställer historiska fakta i anslutning till historiska massövergrepp inte är helt oproblematiska. Frågor om hur en regering bör benämna massövergrepp i det förflutna är komplicerade och innehåller flera rättsliga och politiska aspekter. Efter Förintelsen har internationella domstolar, såvitt känt, endast betecknat brott i Rwanda och forna Jugoslavien som folkmord.

Detta är anledningen till att ytterst få regeringar gör uttalanden om de historiska massövergreppen. Jag vill påminna om att den svenska regeringens förhållningssätt inte skiljer sig från de flesta andra regeringars agerande i EU. Endast fyra regeringar har officiellt uttalat sig om hur händelserna 1915 ska betecknas, detta trots att det i många EU-länder finns resolutioner i parlamenten. Detta visar på komplexiteten i frågan.

Ordet massövergrepp är ett samlingsbegrepp för mycket allvarliga övergrepp och kränkningar av mänskliga rättigheter. Motsvarande begrepp på engelska är mass atrocities. Detta språkbruk är vedertaget för att beskriva denna typ av händelser och handlar inte om att förminska de fruktansvärda dåd som begicks 1915.

Det är viktigt att vi minns och lär oss av de mörka kapitlen i vår historia för att förhindra upprepning. Frågan om massövergreppen i det sönderfallande Osmanska riket bör hanteras på ett sätt som främjar dialog. Från regeringens sida är detta arbete på intet sätt avslutat.

Anf. 91 MARKUS WIECHEL (SD):

Fru talman! Tack, utrikesministern, för svaret!

Det här är en angelägen debatt, inte minst med tanke på att det inte är särskilt länge sedan årsdagen för det fruktansvärda folkmordet. Det är också många invånare i Sverige som har mist anhöriga i folkmordet.

Det gläder mig att utrikesministern säger att det inte råder några tvivel om att det begicks massövergrepp och att de var fruktansvärda. Men jag noterar samtidigt att utrikesministern aktivt väljer att inte använda begreppet folkmord. Det är just det som är lite intressant, inte minst med tanke på att Socialdemokraterna som parti har fattat beslut om att erkänna det här folkmordet. När man satt i opposition i Sveriges riksdag valde man också att tillsammans med den övriga oppositionen rikta ett tillkännagivande till den dåvarande alliansregeringen om att erkänna folkmordet 1915. Nuvvarande statsminister Stefan Löfven lovade också socialdemokratiska väljare i Södertälje, varav flera tillhör de folkgrupper som drabbades, att man i regeringsställning skulle erkänna folkmordet.

Fru talman! Jag förstår att många är besvikna över att det inte har skett. Frågan blev också extra aktuell när justitieministern, socialdemokraten Morgan Johansson, gick ut och talade om att man skulle förbjuda förnekelse av Förintelsen. Det här är också en fruktansvärd händelse. Jag tycker att man bör kunna kalla det för vad det är. En spade är en spade. Det här är ett folkmord. Jag ser inte vad problemet är.

Fru talman! Jag skulle återigen vilja fråga Ann Linde vad det är som gör det så komplicerat att man inte kan kalla händelsen för ett folkmord, vilket den de facto är.

Anf. 92 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Jag har full förståelse för att det här, precis som Markus Wiechel säger, är en fråga som är väldigt viktig för många, inte minst många som bor och lever i Sverige.

Låt mig vara tydlig med att regeringen aldrig har förminskat eller förnekat det obeskrivliga lidande som armenier och andra folkgrupper, till exempel assyrier/syrianer, kaldéer och greker, utsattes för i det sönderfallande Osmanska riket. Både dåtida rapporter från till exempel svenska ambassaden i Konstantinopel och nutida forskning vittnar om ett ofattbart stort antal människor som mördades, deporterades eller tvingades på flykt från sina hem. En betydande del av Osmanska rikets kristna befolkning mördades urskillningslöst. Skildringarna av det som hände är förskräckliga. Detta är historiska fakta kring vilka det inte råder några tvivel.

Vi måste dra lärdom av historien och se till att dessa brott aldrig upprepas. Regeringen strävar efter rättvisa för alla som har drabbats och fortsätter att drabbas av väpnade konflikter och massövergrepp. Tillgång till rättvisa och ansvarsutkrävande utgör tydliga prioriteringar i vår utrikespolitik. Dessa ambitioner präglar vårt arbete i internationella och mellanstatliga organisationer som EU, FN och OSSE.

Sverige är också sedan grundandet av Internationella brottmålsdomstolen, ICC, en stark förespråkare för domstolen och dess uppdrag. Grundandet av ICC innebar ett genombrott för mångåriga internationella ansträngningar för att säkra individuellt ansvarsutkrävande för allvarliga internationella brott. Det är domstolarnas uppgift att avgöra om någon har gjort sig skyldig till brott. I vissa fall, som i Rwanda och forna Jugoslavien,

har massövergrepp i modern tid efterföljts av omfattande rättsutredningar, och internationella domstolar har betecknat brotten som folkmord.

Vad gäller massövergreppen i Osmanska riket finns det ingen internationell domstol eller tribunal som har jurisdiktion över händelserna. Frågor om rättsligt ansvar är svåra när mer än 100 år har passerat. Det här är viktiga skäl till vårt ställningstagande och säkerligen också en anledning till att det är så få regeringar som gör det officiella uttalandet, trots att ett antal parlament, inklusive den svenska riksdagen, har uttalat sig i frågan. Endast fyra regeringar i EU har officiellt uttalat sig om hur händelserna 1915 ska betecknas. Regeringens förhållningssätt skiljer inte ut sig, vare sig från våra nordiska grannländer eller från de flesta EU-länder.

Anf. 93 MARKUS WIECHEL (SD):

Fru talman! Ja, det som har skett är historiska fakta. Det säger utrikesministern själv. Det jag skulle vilja veta är vad som egentligen har hänt med Socialdemokraterna och med regeringen, som utgörs av två partier som faktiskt riktade ett tillkännagivande till den tidigare regeringen om att erkänna det här. Vad är det som har förändrat bilden? Varför väljer man helt plötsligt att inte kalla det för folkmord? Varför väljer man plötsligt att kalla det för massövergrepp?

Visst, massövergrepp låter fruktansvärt. Men ärligt talat kan massövergrepp lika gärna vara det som busiga ungdomar sysslar med i Kungsträdgården i Stockholm. Det är också massövergrepp i många fall. Men det här är någonting betydligt värre. Det här förtjänar att kallas för vad det faktiskt är – ett folkmord. Det var riktat mot särskilda folkgrupper, inte minst den armeniska befolkningen.

Vad är det som gör det så komplicerat att Sverige inte kan erkänna folkmordet medan USA:s president Joe Biden kan erkänna det på årsdagen?

Anf. 94 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Som jag sagt i mina tidigare inlägg är det en mycket komplicerad fråga. Regeringen tar också det här på största allvar och följer frågan kontinuerligt. Det var därför regeringen under förra mandatperioden beställde en fördjupad studie, för att undersöka förhållningssättet till och benämningar av historiska massövergrepp. Studien visar att regeringsuttalanden som fastställer historiska fakta inte är helt oproblematiske.

Begreppet massövergrepp är ett samlingsbegrepp för mycket allvarliga övergrepp och kränkningar av mänskliga rättigheter. Ordet användes bland annat i den utredning som gjordes på regeringens uppdrag under förra mandatperioden. Regeringen har konsekvent använt det här ordet under de två mandatperioderna. Det är ett begrepp som speglar omfattningen av och allvaret i de fruktansvärda händelser som vi talar om.

På engelska heter det alltså mass atrocities. Det som Markus Wiechel hänvisar till kallar man i så fall för mass abuses. Det är två helt skilda saker. Vad jag vet använder man inte mass abuses i internationell rätt. Det gör man däremot med mass atrocities.

Det är främst historiker och andra forskare, inte politiker, som ska beskriva vad som har skett i historien och hur olika händelser bör benämnas. Det är viktigt att vi står upp för den akademiska friheten och låter historiker och forskare dra sina egna slutsatser och göra sina benämningar. Fri

forskning och fritt kunskapssökande är nödvändigt för att skapa förståelse för offren för övergreppen och skapa bättre förutsättningar för att förhindra att nya övergrepp sker. Regeringen välkomnar oberoende forskning och andra initiativ som främjar ökad kunskap om historiska massövergrepp.

I frågan om massövergreppen i Osmanska riket är en viktig aspekt att de som i dag berörs av eller berör händelserna förhåller sig till frågan på ett ansvarsfullt sätt. Under mitt besök i Ankara i oktober förra året framförde jag direkt till Turkiets utrikesminister Çavuşoğlu att vi alla har ett ansvar för att dra lärdom av vår historia.

Regeringen vill främja förståelse och dialog i dessa länder, inte minst i Turkiet och mellan Turkiet och Armenien. Det sker genom olika former av insatser, i bilaterala dialoger, genom EU och andra multiform och genom forskningsfrämjande. Från regeringens sida är detta arbete på intet sätt avslutat.

Under 2018 gav vi till exempel stöd till Armenia–Turkey Normalisation Process, ett projekt som främjar dialog och samverkan mellan armeniska och turkiska civilsamhällesorganisationer och som också finansieras av EU. Ett annat exempel är vårt stöd till Hrant Dink Foundation, som bland annat har bidragit till att etablera det första armeniska institutet i Turkiet och som arbetar för dialog och samförstånd mellan turkar och armenier. Så sent som förra året stödde vi ett av organisationens projekt med 200 000 kronor.

Anf. 95 MARKUS WIECHEL (SD):

Fru talman! Regeringen följer frågan. Men jag ser faktiskt fortfarande inte riktigt vad det är man ska följa. Vad är det egentligen som är oklart? Vi vet precis vad som hände under den här perioden. Det är historiska fakta som ligger på bordet. Om det är så att USA, som kanske är världens mäktigaste land, kan välja att erkänna det här för vad det faktiskt var, ett folk-mord, ser jag inte hur det kan vara så komplicerat för den svenska regeringen att göra detsamma.

En annan aspekt, som jag tidigare som bekant lyft fram, handlar om det här med att regeringen nu har aviserat att man ska förbjuda förnekelse av Förintelsen. Är det då helt plötsligt okej att vi i Sverige har en socialdemokratiskt ledd regering som vill förbjuda förnekelse av Förintelsen men samtidigt själva förneka detta folk-mord? Jag förstår inte hur det går ihop.

Anf. 96 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Regeringens förhållningssätt till de här avskyvärda dåden skiljer sig inte på något särskilt sätt från hållningen i de flesta andra länder i Europa. Sverige tillhör den stora majoritet länder som inte har gjort några officiella uttalanden på regeringsnivå om hur händelserna ska benämnas. Frågan om hur en regering bör benämna massövergreppen i det förflutna är komplicerad och innehåller både rättsliga och politiska aspekter.

När det gäller frågan om att förbjuda förnekelse av Förintelsen handlar det om en utredning som regeringen kommer att tillsätta för att få ett tydligare genomförande av delar av EU:s så kallade rasismrambeslut. Sverige har genomfört rambeslutets krav på kriminalisering genom brotten hets mot folkgrupp, uppvigling och olaga hot. EU-kommissionen anser att den svenska lagstiftningen inte motsvarar rambeslutets krav. Regeringen har

svarat kommissionen att vi anser att svensk rätt lever upp till kraven. Men det kan finnas skäl att förtydliga lagstiftningen när det gäller bland annat förnekelse av Förintelsen. Den här frågan berör avvägningar om yttrandefrihet. En parlamentariskt sammansatt kommitté bör göra detta. Vi skriver nu på direktiv till det här.

Fruktansvärda massövergrepp skedde mot kristna minoriteter i det sönderfallande Osmanska riket. Minnet av dessa händelser och dessa offer måste hållas levande. Regeringen fäster stor vikt vid att det ska kunna diskuteras fritt och öppet både i Sverige och utomlands. Samtal och dialog mellan berörda parter är avgörande för att hantera detta mörka kapitel i historien. Det är regeringens uppfattning att detta arbete måste fortsätta att ske på ett ansvarsfullt sätt. Vi kommer att fortsätta detta arbete.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 20 Svar på interpellation 2020/21:635 om subventionerade anställningar

Anf. 97 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Alexander Christiansson har frågat mig om subventionerade anställningar är ett effektivt sätt för att komma till rätta med arbetslösheten.

Jag vill ännu en gång understryka att forskning visar att subventionerade anställningar är effektiva insatser för att få personer med svagare förankring på arbetsmarknaden i arbete.

Det är viktigt att rikta de subventionerade anställningarna rätt, så att inte personer som ändå hade fått arbete tar del av insatserna. Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering har studerat vilka som tar del av subventionerade anställningar och funnit att deltagarnas egenskaper stämmer väl överens med målgruppen, det vill säga att de som tar del av subventionerna i stor utsträckning är individer med en svag ställning på arbetsmarknaden och med en hög risk att hamna i långtidsarbetslöshet.

Andelen som får ett arbete efter avslutad insats varierar mellan olika subventionerade anställningar. Detta beror bland annat på målgruppen för stöden, arbetsgivarna som får stödet och hur Arbetsförmedlingen arbetar med stöden. För personer som står särskilt långt från arbetsmarknaden kan det behövas en kedja av insatser innan de kan få ett osubventionerat arbete.

Extratjänster riktar sig till exempel till de personer som står allra längst från arbetsmarknaden. Det är rimligt att många av dem som haft en extratjänst behöver andra insatser eller andra typer av subventionerade anställningar innan de kan få ett osubventionerat arbete.

Det stämmer att andelen som efter vissa subventionerade anställningar direkt får ett osubventionerat arbete är förhållandevis låg. Andelen som övergår till någon form av arbete efter att ha deltagit i en extratjänst eller ett introduktionsjobb har också minskat sedan utbrottet av den pågående coronapandemin på grund av det generellt försämrade arbetsmarknadsläget.

Samtidigt skiljer sig resultatet som sagt avsevärt mellan olika typer av subventionerade anställningar. Andelen som lämnade nystartsjobb för

osubventionerat arbete låg exempelvis på mellan 31 och 37 procent under perioden 2014–2019. Andelen sjönk till 20 procent 2020 på grund av den pågående coronapandemin.

Regeringens bedömning är att insatserna inom arbetsmarknadspolitiken, däribland de subventionerade anställningarna, bidrar till förbättringar på arbetsmarknaden på flera olika sätt. Individerna stärks genom eget arbete och egen lön. Extratjänster och introduktionsjobb kan också stärka jobbchanserna för inte minst utrikes födda kvinnor. Extratjänster har bidragit till en jämnare könsfördelning i de subventionerade anställningarna. Extratjänster fungerar också som en väg in i viktiga välfärdsyrken där det i dag råder brist på arbetskraft.

Anf. 98 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret.

I februari förra året åkte arbetsmarknadsutskottet på besök till Australien för att studera landets sätt att arbeta med arbetsmarknadspolitiken, mycket för att Australien har legat som en av modellerna för den reformering som vi just nu håller på med i Arbetsförmedlingen. Det var en givande resa på väldigt många sätt, inte minst vad gäller sättet de har byggt upp sin matchning på baserat på privata aktörer. Det är ett framgångskoncept.

Nu finns det naturligtvis stora skillnader mellan Sverige och Australien, inte minst kopplat till migrationspolitiken. Australien tog emot 18 750 kvotflyktingar under förra året genom UNHCR, vilket skulle motsvara mindre än 5 000 kvotflyktingar för Sverige om man utgår från befolkningens mängd. De har begränsat antalet asylsökande kraftigt. Det är väldigt få som får stanna i landet om de inte kommer genom UNHCR. Där emot tar man in en stor andel arbetskraftsinvandrare, som man noga väljer ut efter kompetens och kravprofil. Man ställer höga krav på dem som kommer in i landet.

Enligt Department of Home Affairs, som hanterar frågor som är kopplade till invandring och integration, är det mycket svårt även för Australien att få in nyanlända i arbete, trots att de har en betydligt lägre andel. Enligt organisationen People Plus spenderar Australien 20 procent av vad Sverige enligt OECD spenderar på arbetsmarknaden. Men det sker med ett betydligt bättre resultat än i Sverige. Det kanske är därför som vi har valt att använda Australien som en av modellerna.

Nu vet jag att januaripartierna inte ser Australien som ett föredöme när det kommer till migrationspolitiken, även om jag gör det. Men det är ändå viktigt att förstå att den växande arbetslösheten beror på någonting. De flesta förstår att migrationen i någon mån så att säga ligger i den förklaringsmodellen.

Australien undviker – det här är intressant – att arbeta med subventionerade åtgärder för invandrade och långtidsarbetslösa. Jag ställde frågan till dem varför de undviker det. De menar att de helt enkelt inte ser en effekt som motsvarar kostnaden för subventionerade anställningar. De tycker inte att det är lönsamt att arbeta med subventionerade anställningar. Till skillnad från Australien och de allra flesta länderna i världen är Sverige väldigt duktiga på att jobba med just subventionerade anställningar. Det tycker jag är spännande att ta upp här i dag med arbetsmarknadsministern.

Fru talman! Ministern väljer att lyfta fram nystartsjobben. Orsaken till det är att den åtgärden har gett ett bättre resultat än de andra åtgärderna.

Prot. 2020/21:122

18 maj

Svar på
interpellationer

Om man tar alla andra åtgärder med subventionerade anställningar får 8 procent av dem som går igenom en subventionerad anställning ett riktigt jobb. Det är alltså 92 procent som inte får ett jobb. Ministern menar i sitt svar att drygt 34 procent får ett osubventionerat jobb efter nystartsjobbet. För mig är det 66 procent som inte får ett jobb. Jag kanske inte riktigt förstår vad som är bra med det.

För mig är det väldigt svårt att förstå, kanske för att jag har varit företagare hela livet och tänker mycket på hur man investerar. Om man lägger in 5–6 miljarder årligen för att drygt 6 000 personer ska få ett jobb blir frågan: Vart tar de övriga 14 000 vägen? Går de in i försörjningsstöd igen? Hur är det bra? Det skulle jag gärna vilja att ministern förklarar för mig.

Jag tänker att subventionerade arbeten kanske lite grann också används för att förfina statistiken och få nyanlända som har kommit till Sverige bort från arbetslöshetsstatistiken. Kan det stämma?

Anf. 99 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Det är ingen tvekan om att coronapandemin har påverkat svensk arbetsmarknad i väldigt hög utsträckning. Vi kommer också att få leva med effekterna av coronapandemin under en tid framåt. Det är också därför som vi behöver vidta väldigt kraftfulla åtgärder, vilket vi också gör.

Jag vill samtidigt peka på att vi i dag har en situation på svensk arbetsmarknad där vi har över 120 000 lediga jobb – om man går in och kollar på Platsbanken i dag. Vi har också sedan två månader tillbaka en situation där fler går från arbetslöshet till arbete. Många går också över till utbildning, och min uppfattning är att ännu fler behöver göra det. Det är i dag fler som går från arbetslöshet till arbete än som skriver in sig på Arbetsförmedlingen.

Det finns många ljuspunkter. I de delar av landet där jag kommer ifrån sker det nu en nyindustrialisering med stora behov av att anställa tusentals människor i de nya basindustrier som utvecklas. Samtidigt har vi en växande långtidsarbetslöshet och människor som står väldigt långt från arbetsmarknaden.

Det vi behöver se till är att vi har en bred verktygslåda av insatser som Arbetsförmedlingen kan använda sig av för att kunna ge rätt stöd utifrån de behov som människor har. Det betyder att för vissa personer som nu blir arbetslösa behövs det precis som tidigare inga insatser. De klarar sig på egen hand. De har en hög kompetens och en bred erfarenhet. För en del behövs en arbetsmarknadsutbildning eller någon form av insats, och för andra behövs det en mer långvarig och kraftfull insats.

Det kan handla om utbildning, att få möjlighet att läsa in gymnasieutbildning. Men det handlar också för vissa individer om att få ta del av en subventionerad anställning. Anledningen till att inte alla direkt går till jobb från de subventionerade anställningarna är att det är människor som står väldigt långt från arbetsmarknaden. De behöver ha ett mycket mer gediget stöd.

Det är det som jag som arbetsmarknadsminister och socialdemokrat tycker är jätteviktigt. Vi ska ha en arbetsmarknadspolitik som tillgodoser de behov som våra arbetsgivare har av att anställa rätt kompetens men som också ger rätt stöd till människor. Där vet vi att de subventionerade anställningarna är viktiga.

De är ett viktigt steg på vägen mot ett arbete. De kanske inte är det direkt. Människor kanske behöver också andra insatser. Av det skälet är det viktigt att Arbetsförmedlingen fortsatt har de subventionerade anställningarna i sin verktygslåda för att kunna leverera och se till att vi kan höja sysselsättningen.

Anf. 100 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Fru talman! Tack för svaret, ministern!

Jag tror ändå att det har lite grann att göra med just statistiken. Jag är nog inte ensam om att i varje fall misstänka att det ibland kan ha med det att göra.

Detta har inte med corona att göra, för det här har man hållit på med länge. Redan sedan 1996 har regering efter regering kastat väldigt mycket skattepengar i sjön, enligt mig. Dagens industri tog fram en tragikomisk lista på en del av de åtgärderna:

År 1996 lanserade man arbetsplatspraktiken. Det var praktikanter som subventionerades under sex månader. Utvärderingen av insatsen visade att åtgärden inte ökade anställbarheten nämnvärt.

År 1998 kom anställningsstödet. Det var subventioner med 50 procent av lönen under ett år. Den utvärderingen visade att åtgärden snarare medförde en undanträngningseffekt och att riktiga jobb då ersattes med fejkjobb.

År 2000 kom jobbcoacherna. Utvärderingen visade att chanserna till riktiga jobb ökade med 2 procent.

År 2007 kom instegsjobben. Det var en subvention av lönen med 80 procent. Utvärderingen visade att åtgärden ökade chanserna till riktiga jobb med 7 procent.

År 2009 kom nystartskontoren som skulle öka motivationen för egenföretagare. Utvärderingen visade att åtgärden saknade effekt.

År 2010 kom de avlönade etableringslotsarna. Det var ett bonussystem för att få nyanlända i arbete. Utvärderingen visade att åtgärden saknade effekt, men det skapade däremot incitament för bedrägeri.

År 2014 kom traineejobben. Löfven skulle skapa 30 000 nya jobb, återigen genom beredskapsjobb och lönesubventioneringar. Utvärderingen visade att 30 000 jobb blev 100 jobb.

Det här fortsätter man med. Efter 2014 har man fortsatt med detta konstant. Återigen: Jag vet inte. Vad man har för agenda med det kan egentligen bara ministern och regeringen svara på. Men för mig är det väldigt svårt att förstå.

Jag har suttit i riksdagen sedan 2018. Jag har kanske sett detta utifrån ett annat perspektiv än som politiker. Jag har många gånger ställt mig frågan varför man fortsätter med dåliga investeringar.

Jag tänker osökt på Albert Einsteins berömda ord att definitionen av galenskap är att göra samma sak igen och igen och förvänta sig andra resultat.

Å andra sidan kan jag förstå varför regeringen väljer att fortsätta med detta. Man måste ändå visa att man försöker lösa problemen med den integrationssskuld som man skapat.

Fru talman! I Sverige finns alla möjligheter att skapa sig en egen försörjning för dem som vill. För dem som inte kan ska staten bistå med en meningsfull sysselsättning genom Samhall, som vi ska debattera lite

senare här i kväll, eller privata aktörer som har specialiserat sig på grupper som har speciella behov.

Jag menar att Sverige inte ställer tillräckligt höga krav. Jag menar att människor hamnat i bidragsberoende i Sverige. Jag menar att det finns dåliga attityder gentemot enkla jobb som gör att bidrag är mer värt än att jobba. Den signalen får jag när jag är ute och besöker företagare som har enkla jobb att erbjuda men som inte får arbetskraften. Det blir en paradox i detta. Det är också så att en stor andel långtidsarbetslösa inte kan det svenska språket och inte har någon utbildning.

Fru talman! Statsministern hade som mål att Sverige skulle ha Europas lägsta arbetslöshet. Nu har vi den högsta. Jag har noterat att statsministern och regeringen nu hellre vill tala om sysselsättning än om arbetslöshet. Lyssna här: Personer som har utfört en timmes arbete under en mätvecka räknas som sysselsatta. Jag tycker att det blir vilseledande.

Jag vill fråga ministern om ministern på fullt allvar menar att sysselsättningsgrad är ett trovärdigt verktyg för att beskriva vilka som arbetar och försörjer sig själva.

Anf. 101 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Jag kan börja med att svara på det sista. Vi har också i Sverige gjort en del förändringar i vår arbetslöshets- och arbetsmarknadsstatistik till följd av förändringar i EU:s ramlagstiftning så att vi ska kunna ha en jämförbar statistik. Det tycker jag är viktigt.

När det gäller de subventionerade anställningarna och vad som är regeringens avsikter med det vill jag återigen understryka, fru talman, att vi har en väldigt allvarlig situation på svensk arbetsmarknad. Det är tufft för många människor, men framtiden är ljus.

Vi ser att det är väldigt många arbetsgivare som planerar för att anställa. Vi har stora investeringar på gång i hela vårt avlånga land med en nyindustrialisering som pågår. Men det är ingen tvekan om att de som står längst från arbetsmarknaden har en extra svår situation. Det är av det skälet vi behöver se till att vi får mer utbildningar i arbetsmarknadspolitiken.

Det är därför vi från regeringens sida har gett flera olika uppdrag till bland annat Arbetsförmedlingen att öka övergångarna till reguljär utbildning. Vi har gjort det möjligt för människor att studera samtidigt som de har kvar sitt aktivitetsstöd.

Från och med nu i sommar ser vi till att de som ingår i jobb- och utvecklingsgarantin, de långtidsarbetslösa, får bättre möjlighet att deltidstudera så att de kan höja sin kompetens. Men vi erbjuder också en rad olika typer av subventionerade anställningar. Det är viktigt att vi har en bred verktygslåda.

Jag vill också lyfta fram att det inte är stopp med det. Regeringen genomför också väldigt viktiga strukturella reformer på arbetsmarknadsområdet.

En sådan sak som vi är på väg in i en slutfas i är att ta om hand parternas överenskommelse om trygghet och omställning. Det kommer att öka förutsättningarna för matchning och för företag att hitta rätt kompetens.

En annan fråga som är väldigt viktig är etableringsjobben. De kommer att tillgodose just det som ledamoten inledningsvis lyfte, nämligen företagets behov och vilja att anställa. Etableringsjobben utgår från en parts-

överenskommelse som handlar om att det kommer att kosta 8 400 kronor i månaden, och detta är riktat till nyanlända och utrikes födda.

Vi reformerar a-kassan i syfte att fler ska omfattas. Man kvalificerar sig stegvis in i försäkringen, och det är också en trappa ut för att se till att detta är en omställningsförsäkring.

Regeringen har en hel del arbete på gång när det gäller just att vidta åtgärder som handlar om strukturella reformer för att se till att arbetsmarknadens funktionssätt blir ännu bättre. Det handlar också om att se till att de som står längst från arbetsmarknaden verkligen får rätt stöd för att kunna komma in.

Det här är inte alltid en quickfix. Vi genomför nu intensivåret med start från april. Det handlar om att man under ett år ska ha intensiva insatser för att komma i jobb. Men för alla är det inte möjligt att komma i jobb efter ett år, utan det krävs ännu mer. Då kan det krävas en subventionerad anställning, utbildning på det, någon typ av praktik efteråt och ytterligare en anställning innan man sedan kan försörja sig själv och ha en fast etablering på arbetsmarknaden.

Men vi får aldrig ge upp om människor. Vi måste se till att ha en politik som riktar sig till människor och ge rätt stöd så att alla ska kunna ha ett eget jobb och med det den frihet en egen lön innebär.

Anf. 102 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Fru talman! Återigen: Tack, ministern, för svaret!

Mycket av det som ministern tar upp här kan jag skriva under på. Det som jag vänder mig emot kopplat till de arbetsmarknadsåtgärder som regeringen bakåt i tiden har valt att satsa på är just den typ av extremt dåliga åtgärder som kostar enormt mycket pengar och som ger väldigt lite resultat. Det är där jag tänker att man någon gång kanske behöver tänka till, för det är skattepengar vi har att göra med. Är det här väl investerade pengar, eller ska vi jobba på ett annat sätt?

Jag tänker mycket på folkhemmet och egentligen på hela arbetarrörelsen. Jag tänker mycket på ”gör din plikt, kräv din rätt” och alla de här sakerna som någonstans byggde det samhällskontrakt som min morfar gärna pratade om i Göteborg och i Göteborgs hamn. Han pratade om hur viktigt det var att inte utnyttja staten och så vidare.

Det vi ser är tyvärr att mycket av denna mentalitet håller på att krackelera i Sverige i dag, och det gör mig orolig – genuint orolig. Jag hör hur företag pratar och hur folk pratar om att man inte längre har det här förtroendet för staten. Då är det fara å färde, menar jag.

Jag har även hört statsministern nämna den gamla parollen ”gör din plikt, kräv din rätt”. Jag skriver under på det, men då måste också politiken gå i linje med detta. Man måste ställa krav, man måste utmana och man måste förvänta sig av människor som har kommit hit eller som har bott här länge att de också ska leverera någonting tillbaka till staten innan de kan ta del av allt detta som vi har. Det är det här som gör mig lite orolig.

Ministern har redan svarat på frågan om vilka åtgärder det finns utöver subventionerade anställningar, som kostar så många miljarder. Jag tackar för debatten, och jag tycker att det här är en intressant fråga som kräver samtal.

Prot. 2020/21:122

18 maj

Svar på

interpellationer

Anf. 103 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Det är väldigt viktigt att vi har en arbetsmarknadspolitik som levererar den kompetens som våra företag och våra arbetsgivare behöver så att de kan utveckla sina verksamheter. Det är liksom själva kärnan i att Sverige ska kunna vara ett välfärdsland att vi har företag som går bra och att de anställer.

Det är med glädje jag säger att vi ser väldigt stora investeringar just nu. Vi kommer att behöva diskutera hur vi får fler människor att flytta upp till norra Sverige, till exempel, eftersom det sker miljardinvesteringar där. Det är fantastiska investeringar som ger Sverige nya möjligheter i form av fler nya, gröna och bättre jobb.

Men arbetsmarknadspolitiken handlar också om att ge människor rätt stöd att komma i arbete. Där får vi aldrig ge upp om människor, och det är därför det är så viktigt att vi har många olika typer av insatser.

För mig som socialdemokrat är det självklart att säga detta: Det handlar om att göra sin plikt, att göra sig anställbar, att delta, att anstränga sig och att tacka ja till de möjligheter som ges i form av utbildning och andra typer av insatser.

Men det handlar också om att ha rätt till stöd – att inte stå där ensam. Det är det som också är en så viktig del av bygget av folkhemmet, som det refererades till här. För oss socialdemokrater är det självklart att om man blir av med sitt arbete står man inte ensam. Då ska man ha en bra arbetslöshetsförsäkring så att man inte behöver sälja hus och hem och fortsatt kan köpa fotbollsskorna till barnen. Man ska också ha stöd att komma i utbildning eller insatser som leder närmare jobb.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 21 Svar på interpellation 2020/21:681 om kostnaden för LAS-överenskommelsen

Anf. 104 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Lars Beckman har frågat mig hur kostnaden om 140 miljarder kronor ska finansieras, hur många jobb regeringen beräknar att LAS-uppgörelsen ska ge och vilka de beräknade samhällsekonomiska vinsterna är av en kostnad på 140 miljarder för skattebetalarna.

Förhandlings- och samverkansrådet PTK, IF Metall, Kommunalarbetsareförbundet och Svenskt Näringsliv har tecknat en principöverenskommelse om trygghet, omställning och anställningsskydd. Den 4 december 2020 hemställde parterna gemensamt om att regeringen ska modernisera arbetsrätten i enlighet med principöverenskommelsen.

Parterna har genom sin historiska överenskommelse tagit ett stort ansvar för att utveckla den svenska arbetsmarknadsmodellen. Överenskommelsen tar ett helhetsgrepp för att ge omställningsförmåga och flexibilitet för företagen och trygghet och omställning för de anställda. Det gör att vi står bättre rustade att hantera strukturomvandling och en arbetsmarknad i förändring. Det är även viktigt för svensk konkurrenskraft.

Principöverenskommelsen om trygghet, omställning och anställningsskydd ska ses som en helhet. För att kunna hantera frågorna på ett bra sätt

har Regeringskansliet beslutat om tre interna bokstavsutredningar för att genomföra partsöverenskommelsen.

Utredningarna har i uppdrag att lämna förslag till hur principöverenskommelsen ska genomföras i de delar som rör anställningsskydd och tillhörande a-kassefrågor och att lämna förslag till hur principöverenskommelsen ska genomföras i linje med parternas förslag i de delar som rör en ny offentlig omställningsorganisation samt de delar som rör ett nytt och parallellt offentligt studiestöd.

Utgångspunkt för respektive uppdrag är att utforma förslag till genomförande som är samhällsekonomiskt effektiva och kostnadseffektiva. Det ingår även att redovisa förslagens offentligfinansiella och samhällsekonomiska konsekvenser.

Jag ser fram emot att närmare analysera utredningarnas förslag. Regeringen kommer att återkomma i dessa frågor.

Anf. 105 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Under 2020, fru talman, var det 790 242 helårspersoner, som Ekonomifakta uttrycker det, mellan 20 och 64 år som försörjdes genom bidrag. Det är 13 procent av Sveriges befolkning i åldern 20–64 år. 790 242, fru talman – det är vad den här debatten borde handla om. Hur får vi fler i jobb? Hur ser vi till att få en bättre funktion på arbetsmarknaden?

Det är därför jag har ställt den här interpellationen, som handlar om kostnaden för parternas LAS-överenskommelse. Den ligger ute publikt; den som vill läsa överenskommelsen kan gå in på till exempel Svenskt Näringslivs hemsida. Där står det tydligt vad man har kommit överens om.

Jag har låtit riksdagens utredningstjänst räkna på de förslag som ligger. Vi kan konstatera att den omställning som statsrådet pratar om kostar ungefär 1,9 miljarder. Friåret, som man har kommit överens om och som företrädare för Transport kallade friår light, kostar fullt utbyggt 17 miljarder. Höjningen av taket i arbetslöshetsförsäkringen kostar ungefär 1 miljard. Det blir sammanlagt ungefär 20 miljarder per år. Till detta ska läggas den löntagarfondsliknande kollektivavtalade a-kassan, som handlar om 62 miljarder. I värsta fall, eller högsta fall, kan det då komma att kosta 140 miljarder.

Det är detta jag har ställt frågor om, nämligen de här 20 miljarderna. Hur ska det här finansieras?

Då kommer statsrådet i sitt nästa inlägg att säga att det är en sak i budgeten, och det må så vara. Jag misstänker dock, fru talman, att det för dessa 790 242 personer – 13 procent av Sveriges befolkning i åldern 20–64 år – måste finnas någon liten idé hos statsrådet och regeringen om hur många jobb denna LAS-överenskommelse för 20 miljarder ska ge. Annars finns det ju alternativ som man skulle kunna använda 20 000 miljoner – 20 miljarder – till i stället.

Och vad är vinsten om man skulle gå *all in* och säga att det kostar 140 miljarder? Vad är den samhällsekonomiska vinsten?

Fru talman! Detta är en väldigt stor förändring av arbetsmarknaden som är på gång. Men den verkar ske i det dolda och i det tysta. Den smygs omkring. Det är motsatsen till öppenhet och transparens, vilket ministern också har fått väldigt kraftig kritik för både från arbetsgivarorganisationer och från företagorganisationer.

I fredags, fru talman, var det meningen att de här tre interna bokstavsutredningarna skulle presenteras – den 15 maj. Det var nog väldigt många som var nyfikna på det datumet. Det var nog väldigt många som var nyfikna och tänkte: Hur många jobb blir det? *Ekot* avslöjade i dag, fru talman, att LO tänker kalla in sitt högsta beslutande organ. Och just som av en tajmning kom inte de här utredningarna som skulle presenteras den 15 maj i fredags utan ska komma någon gång i framtiden, kanske i slutet av maj.

Jag skulle gärna vilja veta, fru talman, varför de här tre utredningarna inte är presenterade. Och hur många jobb tror ministern att man får i en LAS-överenskommelse för 20 miljarder?

Anf. 106 SOFIA WESTERGREN (M):

Fru talman! LAS har varit i behov av modernisering länge. Lagen om anställningsskydd kommer ofta upp som skäl till att företag väljer att inte anställa.

Fru talman! Som företagare med 10–15 anställda vet jag att det här förslaget kommer att ge färre jobb, inte fler. Jag vet hur LAS fungerar när man är ett litet företag. Arbete finns och behöver göras. Det kan inte vara så att arbete ska finnas för att sysselsätta en person. Det är fel fokus. Det är inte de riktiga skattepengarna som produceras i det förhållandet. Då pratar vi sysselsättningsgrad och extratjänster. Sysselsättningsgrad kan handla om endast en timme i veckan i en aktivitet vid Arbetsförmedlingen eller någonting annat. Det kan vara bra för den enskilda personen, men det handlar inte om generering till statskassan utan om konsumering av statskassan.

Producerar gör livskraftiga företag med anställda som driver företaget framåt och uppåt. Så gott som alla företagare jag känner och pratar med har råkat ut för en anställd som inte längre producerar och driver företaget framåt och uppåt, en anställd som behöver lösas från företaget för att båda ska kunna gå vidare på skilda vägar. Därför ska LAS moderniseras.

Moderaterna står bakom lagförslaget om en moderniserad LAS. Nu har parterna gjort upp, och något helt annat ligger på bordet. Det som skulle vara kostnadsneutralt har ändrats till något helt annat, som min kollega Beckman sa i sitt förra anförande. A-kassan ska stärkas, höjas, bli obligatorisk och i framtiden tillhöra facket. Det är alltså facket som i framtiden kommer att höja a-kassan när facket ser behov av det.

En förbättring på marginalen ligger på bordet. Tidigare har man kunnat undanta två personer; nu kommer det att ökas i någon omfattning, lite oklart hur.

Visstidsanställningen justeras så att kvalificeringstiden kortas ordentligt och medför en säkrare anställning för den anställde. Men de företag som ofta använder visstidsanställning kommer antagligen inte att anställa fler. Det kommer att höja tröskeln för första jobbet på restaurangen, första jobbet för ungdomar och första jobbet för utlandsfödda. De kommer att få svårare att ta klivet in på arbetsmarknaden.

Den värsta delen av LAS-förslaget, den dyraste och den som är svårast att motivera, är att friår light kommer att dyka upp. Har du arbetat i åtta år ska du ha rätt till åtta månaders ledighet på skattebetalarnas bekostnad. Det är ännu oklart vad som ska läras, om det ska vara knyppling eller flugfiske, oavsett vilket yrke du har. Det kallas för kompetenshöjning, men till vad saknas uppgift om.

Fru talman! Är det rimligt att Sveriges skattebetalare ska betala för friår light för att anställda ska lära sig något den anställde vill men som kanske inte Företagsverket frågar efter?

Prot. 2020/21:122
18 maj

Svar på
interpellationer

Anf. 107 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Om interpellanten tycker att det är viktigt att debattera jobben och hur vi skapar fler jobb får han gärna skriva en särskild interpellation om det. Det vi diskuterar nu är den partsöverenskommelse som är tecknad mellan parterna på svensk arbetsmarknad.

Jag måste säga att interpellanten spekulerar vilt om både det ena och det andra. Med all respekt är de uttalanden som görs här i talarstolen häpnadsväckande: Parterna har gett upp. Facket kommer att höja a-kassan. Friår light.

År 2017 påbörjades ett förhandlingsarbete mellan parterna på svensk arbetsmarknad. Sedan dess har man förhandlat om ett nytt huvudavtal och om förändringar i omställning, anställningsskydd och arbetslöshetsförsäkring. Dessa förhandlingar har resulterat i två överenskommelser i december 2020 – dels ett huvudavtal som reglerar villkoren i kollektivavtal mellan de avtalstecknande parterna, dels en principöverenskommelse som är parternas gemensamma krav på de förändringar i lagar och förordningar som krävs för att man ska kunna anta det nya huvudavtalet.

Detta är en överenskommelse som en stor majoritet av de organisationer som företräder såväl arbetsgivare och företag som fack och arbetstagarare står bakom. Avsikten från parternas sida har hela tiden varit att ta ett helhetsgrepp om faktorer som i kombination kan skapa flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden.

De villkor som har förhandlats fram svarar mot de utmaningar som finns på dagens arbetsmarknad. De rustar också den svenska modellen inför framtiden. Detta är villkor som kommer att ge arbetsgivarna flexibilitet och förutsägbarhet och stärka de anställdas anställbarhet och trygghet på arbetsmarknaden. Sammantaget innebär reformen att vi stärker svensk konkurrenskraft och tillväxt.

Precis som sas här har vi från regeringens sida tillsatt tre utredningar som har i uppdrag att se hur partsöverenskommelsen ska kunna genomföras. Utredningarna kommer att presentera sina resultat inom kort.

Vi är inne i en mycket viktig slutfas. Jag kommer inte att kunna ge besked i dag om de frågor som är ställda, eftersom de ingår i utredningarnas uppdrag att analysera. Jag kan dock konstatera att investeringar i både omställning och jobbskapande är helt nödvändiga om vi ska kunna konkurrera på en alltmer globaliserad arbetsmarknad.

Anf. 108 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Med all respekt för statsrådets irritation över att få konkreta frågor när hon inte vill ge konkreta svar ska jag läsa den andra frågan i min interpellation högt: ”2. Hur många jobb beräknar regeringen att LAS-uppgörelsen ska ge?”

Jag tar den en gång till, fru talman, långsamt och tydligt: ”Hur många jobb beräknar regeringen att LAS-uppgörelsen ska ge?”

Det var alltså därför jag kallade statsrådet hit till kammaren i dag. Statsrådet står och raljerar över att jag skulle ha ställt en annan interpellation. Men, fru talman, det är bara att läsa innantill. Det står klart och tydligt här,

och det är en konkret fråga: Hur många jobb ska LAS-överenskommelsen ge?

Varför är då den här frågan så viktig? Jo, det finns insiders på arbetsmarknaden, och det finns outsiders. Under 2020 försörjdes 790 242 helårs-personer i åldersintervallet 20–64 år genom bidrag. Det är 13 procent av den gruppen, fru talman. De här uppgifterna kommer från Ekonomifakta. Moderaterna har presenterat en annan utredning där man talar om att 670 000 utrikesfödda inte är självförsörjande.

Det säger sig självt, fru talman, att det inte finns något samhällssystem eller någon ekonomi i världen som på sikt orkar med att finansiera en sådan stor grupp som befinner sig i ett utanförskap. Det är därför det är så relevant och intressant att parterna, fack och arbetsgivare, nu har gjort en överenskommelse. Jag vill säga att jag älskar partsöverenskommelser, och jag tycker att kollektivavtal är det bästa som finns, för då håller man politiken borta, och fack och arbetsgivare tar ett gemensamt ansvar.

Problemet i den här överenskommelsen är att fack och arbetsgivare har suttit och förhandlat med varandra om en överenskommelse som en tredje part ska betala för, och det är de svenska skattebetalarna som ska betala. Enligt riksdagens utredningstjänst kan det bli 140 miljarder som de ska betala. Då kan man inte säga att parterna har gjort den här överenskommelsen på riktigt, för om de hade gjort den på riktigt hade de också tagit fullt finansiellt ansvar, till exempel genom att inom ramen för löneutrym-met komma överens om ett friår.

Såvitt jag förstår den här överenskommelsen ska de hårt prövade skat-tebetalarna betala det som Transport kallar för friår light. Datumet den 15 maj var så intressant för att det var då som regeringen skulle presentera de tre interna bokstavsutredningarna. Men i stället, fru talman, meddelade LO i dag att man ska kalla ihop sitt högsta beslutande organ, och hips vips råkade det bli så att regeringen sköt på de tre interna utredningarna som skulle ha presenterats i fredags.

Fru talman! Jag tycker inte att det är att visa respekt för alla som arbetar i Sverige att man inte gör det här i öppenhet, i transparens och tydligt och klart så att alla kan följa det här och se vad man tänker komma överens om och vad det ska kosta. För det är någon som betalar för denna överenskom-melse.

Tidningen Arbetet skrev att det kommer att kosta 7 ½ miljard. Låt oss leka med tanken att det blir 7 ½ miljard. Då måste det finnas en alternativ-kostnad för 7 ½ miljard. Vad skulle man kunna göra i stället för att skicka någon på en flugfiskeutbildning i åtta månader? Det var ett av exemplen i DN:s artikel.

Jag frågar igen: Hur många jobb beräknar regeringen att LAS-uppgö-relsen ska ge?

Anf. 109 SOFIA WESTERGRÉN (M):

Fru talman! Det talas om ett helhetsgrepp om arbetsmarknaden. Ar-betsmarknadsministern sa tidigare att ett välfärdsland behöver ha starka företag, och jag håller med. LAS har varit svårt för många företag, och nu nämner arbetsmarknadsministern att vi ska stärka den anställde. Jag tänker på alla säsongsarbetare som kommer att få en starkare anställning. Det kommer att bli svårare för företagen som ska vara starka i ett välfärdsland. Regeringen gör det allt svårare för företagen som ska uppskattas mer än

beskattas och som ger jobb, skatteintäkter och grunden för all vår välfärd. Trösklarna höjs, och det blir allt svårare för företagen.

Fru talman! Jag vill fråga arbetsmarknadsministern om hon tror att förslaget kommer att leda till fler eller färre jobb.

Anf. 110 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Jag är helt övertygad om att vi kan möta de utmaningar som vi har sett på arbetsmarknaden sedan tidigare, nämligen ett behov från arbetsgivarnas sida att få en ökad flexibilitet och ett behov från löntagarnas sida att kunna få en ökad trygghet och bättre möjlighet att ställa om under ett helt yrkesliv. När vi på det sättet skapar trygghet i den förändring som sker på arbetsmarknaden gynnar det också framväxten av nya jobb. Det är det som har varit och är den svenska modellens stomme, alltså att vi kan kombinera bra villkor för våra företag och arbetsgivare med goda och trygga villkor för de anställda. Det är det som är poängen här.

Som jag sa, fru talman, kommer jag inte här i kammaren i dag att föregå utredningarnas arbete eller spekulera om det exakta resultatet eller vilka effekter vi ser framför oss. Vi är precis inne i ett intensivt slutskede med utredningarna. Det är stora förändringar som sker där förordningstexter ska komma på plats, och jag ser fram emot att kunna presentera helheten någon gång runt månadsskiftet.

Jag vill understryka att det här inte handlar om förslag som politiker av en viss färg har lagt fram, utan det här är ett reformpaket som en stor del av arbetsmarknaden, både företag och anställda, har ställt sig bakom.

Jag värnar den svenska arbetsmarknadsmodellen. Jag tycker att vi också behöver se att vi har en unik, framgångsrik modell som har gett vårt land en god omställningsförmåga. Vi har rekordfå konfliktdagar. Vi ska komma ihåg att under förra året, 2020, då det var ett väldigt allvarligt och ansträngt läge på svensk arbetsmarknad och många företag krisade samtidigt som vissa gick bättre – då lyckades parterna trots detta att sätta märket för hela arbetsmarknaden utan en enda konfliktdag, och 3 miljoner löntagare fick sina löner satta. Det är ett riktigt styrkebesked för den svenska modellen. Vi har också haft reallöneökningar under de senaste 20 åren.

Fru talman! Det är också ett riktigt styrkebesked för den svenska modellen när fackförbund och arbetsgivare fortsätter att ta ansvar för att utveckla den svenska arbetsmarknadsmodellen i takt med att arbetsmarknaden förändras. Jag vill återigen understryka att jag välkomnar den historiska överenskommelse som parterna på arbetsmarknaden har presenterat.

Anf. 111 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Jag vet inte om man kan prata om en fungerande arbetsmarknad när 13 procent i åldersintervallet 20–64 år inte är med. Det är 790 242 personer. Jag såg en uträkning från Svenskt Näringsliv där kostnaden för det här utanförskapet beräknades till hisnande 270 miljarder.

Fru talman! Det är ingen hemlighet att vi ligger i botten i Europa, det vill säga att vi har högst arbetslöshet, en skenande ungdomsarbetslöshet och en mycket ansträngd situation. Det innebär att varje enskild krona som används naturligtvis måste ha ett enda syfte: att få fler i jobb, fler i jobb och ännu fler i jobb.

Vi hade möte med landshövdingen i mitt hemlän i förra veckan, och till Gävleborg importerar vi hundratals skogsplanterare, för det finns ingen

av de arbetslösa i Gävleborg som vill skogsplantera, för det är inget högteknologiskt jobb i Boden på en ny vätgasfabrik eller ett stålverk. Vi har nog alltså väldigt stora utmaningar med detta.

Det var därför, fru talman, som jag ställde frågan som hade varit så enkel att besvara för statsrådet i kväll, nämligen: Hur många jobb beräknar regeringen att den här LAS-uppgörelsen ska ge? Och den kanske viktigaste frågan är: Vilka är de beräknade samhällsekonomiska vinsterna när man ska använda upp till 140 miljarder av skattebetalarnas pengar?

Det var två enkla frågor. Den mittersta av mina tre frågor som jag ställde i interpellationen måste ändå arbetsmarknadsministern ha reflekterat över. Svara gärna på detta nu: Hur många jobb tror ministern att det ger?

Anf. 112 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Jag kommer inom kort att presentera alla de utredningar som vi är i slutfasen med att färdigställa. Det ser jag fram emot att göra, och då kommer givetvis interpellanten och alla andra som är nyfikna att få svar.

Arbetsmarknaden förändras i hög takt till följd av globalisering, teknikutveckling och den gröna omställningen. Vi vet också att vissa jobb försvinner och att nya jobb tillkommer i ekonomin. För att människor ska få ta del av de nya jobben och vara anställbara krävs också kompetensutveckling på ett helt annat sätt i dag än för ett antal år sedan. Det betyder också att vi behöver en dynamisk arbetsmarknad som innebär att det går att fylla på och ställa om under hela arbetslivet så att också arbetsgivarna kan få del av den kompetens de behöver för att utveckla sina verksamheter.

Arbetsmarknadens parter har presenterat en bred överenskommelse, och det kommer att innebära att svensk tillväxt, konkurrenskraft och omställning stärks. Jag hoppas också att det i Sveriges riksdag kommer att finnas en bred samsyn och en bred majoritet för att genomföra de viktiga reformerna för Sverige.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 22 Svar på interpellation 2020/21:683 om Samhalls grunduppdrag

Anf. 113 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Alexander Christiansson har frågat mig om jag delar uppfattningen att Arbetsförmedlingen har använt Samhall för att dölja nyanlända ur arbetslöshetsstatistiken samt hur regeringen ska återuppbygga förtroendet för Samhall över tid.

Det är viktigt att det finns ett stort förtroende för de statliga insatserna och däribland Samhalls verksamhet. Staten avsätter betydande belopp för insatser som ska hjälpa personer med funktionsnedsättning att komma i arbete, och det är viktigt att dessa används på ett ändamålsenligt sätt.

En del i att stärka tilliten till att Samhalls verksamhet fungerar väl är de åtgärder som regeringen vidtagit utifrån det tillkännagivande som riksdagen beslutat om avseende Samhalls uppdrag.

Jag instämmer inte i påståendet att Arbetsförmedlingen använder sig av Samhall på ett sådant sätt att nyanlända döljs från arbetslöshetsstatistiken. Under 2020 var under 1 procent av dem som anvisades till Samhall klassificerade som nyanlända enligt Arbetsförmedlingens statistik. Där emot är en relativt stor andel av dem som anvisas till Samhall födda i ett annat land än Sverige. Huruvida dessa uppfyller regelverket för vem som kan anvisas går dock inte att avgöra utifrån födelseland.

Samhall är en viktig insats för dem som har störst behov av stöd inom arbetsmarknadspolitiken. Oavsett om man är inrikes eller utrikes född ska en anvisning till Samhall endast ske om man tillhör målgruppen, det vill säga arbetssökande vars arbetsförmåga är så nedsatt till följd av en funktionsnedsättning att personen inte kan få något annat arbete och vars behov inte kunnat tillgodoses genom andra insatser. För att arbetstillfällena ska användas på rätt sätt har regeringen vidtagit ett flertal åtgärder.

Regeringen har nyligen beslutat om regeländringar som avser att förtydliga regelverket för anvisningarna till skyddat arbete. För att anvisas till skyddat arbete har regeringen förtydligat att en persons arbetsförmåga ska vara så nedsatt till följd av en funktionsnedsättning att personen inte kan få något annat arbete och att personens behov inte kan tillgodoses genom andra insatser.

Regeringen har även gett ett antal uppdrag till Arbetsförmedlingen för att se över anvisningarna till Samhall. För det första får Arbetsförmedlingen i uppdrag att se över definitionen och målnivån för prioriterade grupper så att de som har störst behov prioriteras mest. För det andra ska Arbetsförmedlingen se över kodningen av funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. För det tredje ska Arbetsförmedlingen följa upp anvisningarna till Samhall för att se till att det är den avsedda målgruppen som anvisas. Slutligen ska Arbetsförmedlingen se över hur man kan möta de dubbla behov som finns hos personer med funktionsnedsättning med annat modersmål än svenska. Behov av insatser avseende kunskaper i svenska språket bör omhändertas innan en person anvisas till Samhall.

Grundläggande är även att bolaget och Arbetsförmedlingen efterlever de uppdrag de fått. Regeringen har höga förväntningar på de statligt ägda bolagen och vill att de ska agera föredömligt inom arbetet med hållbart företagande. Det inkluderar en sund och säker arbetsmiljö samt goda och anständiga arbetsvillkor.

Förra året reviderades Samhalls ägaranvisning genom att uppdragsmål har införts avseende engagerade medarbetare samt för sysselsättningsgraden bland de anställda inom samhällsuppdraget. Ägaren för en löpande dialog kring bolagets arbete och utveckling gällande arbetsmiljöfrågor. Min uppfattning är att Samhall arbetar löpande med arbetsmiljön och har ett systematiskt arbetsmiljöarbete, men med dessa förändringar kommer regeringen att kunna följa frågan bättre.

Regeringen har även nyligen beslutat att revidera Samhalls ägaranvisning på flera punkter. Det anges att bolaget i syfte att möjliggöra en bred tillgång på arbetsuppgifter anpassade för olika medarbetares behov över tid bör söka affärsmöjligheter inom ett flertal branscher. Det förtydligas att en ökad omsättning syftar till att skapa tillräckligt många arbetstillfällen. Regeringen tar även bort kravet på fortsatta strukturella förändringar i syfte att minska kostnaderna för produktionen men betonar värdet

av god kostnadskontroll. Även styrningen på förädlingsvärdets tillväxt avskaffas.

Anf. 114 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret. Svaret gläder mig. Regeringen agerar på många av de punkter där kritik har framförts under lång tid.

Låt mig kort ta upp historien. Samhall grundades 1980 när den svenska ekonomin såg annorlunda ut. I dag befinner vi oss i en tjänsteekonomi, vilket till viss del har förändrat förutsättningarna för Samhalls uppdrag. Man har haft som mål att få ut 1 100 av medarbetarna varje år i riktiga jobb, så att säga. Där har man historiskt haft bra resultat, vilket har varit glädjande.

År 2008 var jag själv med om att starta en filial för ett Stockholmsbaserat bemanningsföretag. Affärsidén byggde på att erbjuda entreprenader inom tillverkningsindustrin, underleverantörer till Volvo och så vidare. Jag minns hur man då i branschen pratade om Samhalls orättvisa konkurrensfördelar. Det blev många gånger ett problem för oss i branschen när vi stötte på Samhall. Efter det har jag arbetat i bolag som har köpt in entreprenadtjänster från Samhall, också kopplat till tillverkningsindustrin. Jag har sett den sidan av Samhall. Med detta sagt har jag velat förmedla att jag har sett Samhall ur ett par olika vinklar under min karriär.

Samhalls grunduppdrag är att erbjuda sysselsättning till personer med funktionsnedsättning. Eftersom man under 1980-talet hade mycket egen produktindustri var det kanske lättare att styra de delar jag tar upp i min interpellation. Allteftersom arbetsmarknaden har förändrats har vi sett hur Samhalls verksamhet har förändrats. I dag finns många av uppdragen inom serviceyrken och entreprenader inom andra företag.

Men Samhalls grunduppdrag består, det vill säga att ge människor med psykiska och fysiska funktionshinder möjlighet att få meningsfulla jobb. Där är Samhalls huvuduppdrag att skapa utvecklande jobb åt personer med dokumenterad funktionsnedsättning. Där menar jag och Sverigedemokraterna att Samhall är en viktig pusselbit i arbetet att skapa meningsfulla arbetstillfällen, och det är därför kritiken har blivit så allvarlig när man med en enkel googling kan läsa så många vittnesmål från människor som har blivit illa behandlade av Samhall. Det är ju motsatsen till hela visionen med Samhall, och det gör naturligtvis ont att höra om det.

Eftersom jag är företagare vet jag att så fort en negativ företagskultur har satt sig är det mycket svårt att förändra den. Vissa proffs menar att om det ens går behöver man verkligen göra strukturella förändringar i grunden av ett bolag för att lyckas förändra kulturen.

Återigen: För oss är Samhall en viktig grundpelare för just funktionsnedsatta. Det visar sig inte minst i vår budget, där vi faktiskt ökar anslaget till Samhall.

Jag upplever att vi delar denna bild av Samhall och av vad Samhalls grunduppdrag är. Men även om det som ministern nämnde i sitt svar pekar åt rätt håll är det verkligen dags att också ta på sig arbetshandskarna, kavla upp ärmarna och på allvar rensa upp bland de problem som Samhall har utvecklat under väldigt lång tid. Detta för att återuppbygga förtroendet.

Min fråga är varför det har dröjt så länge för regeringen att ta tag i de här frågorna när man har känt till problemen under så lång tid.

Anf. 115 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Under våren har ju Samhall uppmärksammats i flera kritiska granskningar och reportage. Jag vill verkligen understryka att jag välkomnar att problem eller brister i verksamheten lyfts fram, för om de inte kommer upp på bordet är det svårt att göra något åt dem. Det är väldigt viktigt – finns det problem ska de upp på bordet så att vi kan agera från politiskt håll och så att ledningen inom Samhall kan ta tag i dem.

När det gäller frågan om anvisningar och om det är rätt målgrupp som anvisas – det är ju en fråga som har ställts till mig av ledamoten – vill jag först konstatera att vi som sagt vidtar flera olika åtgärder för att säkerställa att det är rätt målgrupp som anvisas till Samhall. Det ska liksom inte råda något som helst tvivel om det.

Därför har vi förtydligat regelverket när det gäller anvisningar till bland annat skyddat arbete. Vi har också gett en lång rad uppdrag till Arbetsförmedlingen, vilket jag redan har redogjort för i mitt svar på interpellationen. Jag vill ändå passa på att säga några ord om det uppdrag som Arbetsförmedlingen har fått när det gäller situationen då personer har både bristande kunskaper i svenska och en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

Behovet av insatser för att förbättra språkkunskaperna ska omhändertas innan man anvisas till Samhall. Arbetsförmedlingen ska nu se över sina arbetssätt och processer för att lämpliga insatser ska ges till personer med funktionsnedsättning som har ett annat modersmål än svenska.

Personer som har både funktionsnedsättning och svaga kunskaper behöver förstås få stöd för att kunna ta sig till arbete. En utgångspunkt från vår sida är att bristande kunskaper i svenska språket ska motverkas tidigt, bland annat för att öka möjligheten till arbete utan andra statliga insatser även då personen har en funktionsnedsättning. Det är väldigt viktigt.

Alla ska få stöd att komma i arbete. Utrikesfödda och inrikesfödda, personer med eller utan funktionsnedsättning – alla ska få det stöd som de behöver utifrån just sina specifika förutsättningar. Därför är det viktigt för regeringen att anvisningarna till Samhall blir rätt, och vi har alltså vidtagit en rad åtgärder för att förtydliga och följa upp de här anvisningarna.

Nu ser jag fram emot den avrapportering som Arbetsförmedlingen kommer att göra. Jag ska titta på vad de har kommit fram till utifrån de uppdrag som har lämnats och se om det möjligen finns skäl att vidta ytterligare åtgärder från regeringens sida.

Anf. 116 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Fru talman! Tack för svaret, ministern! Svaret gläder mig återigen, för det som har efterfrågats under så lång tid är just att de här problemen ska uppmärksammas och att man ska börja agera för att lösa dem.

Det var väl någonstans där min fråga landade. Har det varit så att ministern och regeringen, Samhalls ledning och Arbetsförmedlingens ledning inte varit varse de här problemen? Varför har man annars inte agerat tidigare? Det är ju inte ett nytt fenomen. Det är inte ett nytt problem, menar jag, och det var i någon mån utifrån den aspekten frågan ställdes.

Under åren jag arbetat ute i näringslivet har ryktet på stan, om vi uttrycker det så, varit att många av de som arbetar på Samhall inte har funktionsnedsättningar. Jag har också pratat med och ställt frågor till människor som jobbar på Samhall, inte bara på stan utan i företag nära mig. Ofta

finns det inte en funktionsnedsättning. Då blir frågan naturligtvis hur man hamnar på Samhall. Är brister i det svenska språket en godtagbar funktionsnedsättning? Det är ju därifrån den här diskussionen har börjat rulla.

Alla som jobbar på Samhall ska ha en funktionsnedsättning, är det sagt. Men så är det inte i dag. Det är bara att åka ut i verkligheten och se efter. Det tycker jag är väldigt tragiskt. Jag menar att Arbetsförmedlingen använder funktionshinderskoderna på ett högst tveksamt sätt. Jag har även pratat med handledare från Arbetsförmedlingen som menar att det faktiskt förekommer viss diffus hantering av det här.

Av den anledningen är jag jätteglad att ministern svarar som hon gör – att man tar det här på allvar och att man har börjat titta på detta. Då kanske vi kan få ordning på det här.

Jag och många med mig undrar dock om ministern och ledningen på Samhall verkligen inte har känt till att koderna missbrukas och att Samhall väljer vilken arbetskraft som ska till Samhall. Det är en relevant fråga, som jag också får höra ganska ofta, särskilt med tanke på ministrarnas svar på interpellationen att man nu börjar agera och har sett över de här sakerna. När jag såg *Uppdrag granskning* fick jag inte riktigt känslan från ministern att man ser de här problemen. Snarare verkade man mena att de inte finns. Man svarade att ”så ska det inte gå till” och så vidare. Men den här kritiken har ju framförts länge till regeringen och till Samhall, så jag skulle gärna vilja få svar på den frågan.

Oavsett om det är oavsiktligt eller inte blir effekten att utomeuropeiskt födda utan funktionsnedsättning tränger undan personer som på riktigt har behov av Samhalls tjänster, som det är tänkt ska ge dem en trygg och stabil arbetsplats. Det var den bilden man fick ta del av i *Uppdrag granskning*, och det är otroligt beklagligt.

Jag nöjer mig med den undran. Har ni varit medvetna om tveksamheterna kopplade till kodningen tidigare? Varför väljer ni annars att agera nu?

Anf. 117 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Jag vill vara väldigt tydlig och säga att kodningen givetvis ska fungera. Det ska som sagt vara rätt målgrupp som anvisas till Samhall. Samhall väljer inte själva vilka som ska arbeta där, utan det är Arbetsförmedlingen som ska anvisa dem som har de behoven. Det har vi diskuterat tidigare.

Jag vill passa på att säga några ord om varför jag tycker att modellen med Samhall är så viktig och varför det är så viktigt att vi värnar Samhall.

Det är inget tvivel om att det har kommit mycket kritik mot Samhall den senaste tiden. Den har kommit från lite olika håll. Som jag sa är det bra att problem lyfts upp, för det är på det sättet vi kan åtgärda dem. Men eftersom jag själv precis som interpellanten haft förmånen att följa Samhall under ett antal år vill jag också lyfta fram bland annat vikten av avkastningskravet i Samhall.

Samhall är ju ett bolag som drivs med avkastningskrav. Idén är att människor ska få riktiga jobb. I många andra länder har vi sett att man i stället har valt en väg med låtsasjobb där människor faktiskt passiveras. Men på ett av mina första möten som arbetsmarknadsminister på den nordiska arenan visade det sig att det finns kollegor i andra länder som är väldigt intresserade av att se hur vi jobbar så framgångsrikt med konceptet Samhall.

Vi ska ha riktiga jobb. Vi tror inte på idén att ha låtsasjobb, utan människor ska få möjlighet att utvecklas och bidra där de verkligen behövs. För att det ska vara möjligt måste Samhall också producera sådant som verkligen efterfrågas på marknaden och arbetsmarknaden. Det betyder i praktiken att de konkurrerar med andra aktörer om uppdrag på marknaden.

De som anvisas till Samhall har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Självklart måste då arbetet anpassas efter deras förutsättningar. Det är därför Samhall får ersättning från staten – för att kunna kompensera för detta och anpassa arbetet.

Affärsmässigheten får aldrig vara på bekostnad av medarbetarna. Det är ju för dem som Samhall existerar. Det är det vi ska komma ihåg. Det är för de 26 000 medarbetarna som varje dag gör mycket viktiga insatser runt om i hela vårt avlånga land.

Konkurrensen med andra företag på marknaden måste förstås ske på rättvisa villkor, och det är därför det finns ett avkastningskrav. Det är även viktigt att bolaget har en ekonomi i balans över tid. Men låt mig samtidigt vara tydlig: Det plockas inte ut någon vinst, utan överskottet går tillbaka till verksamheten för att den ska kunna utvecklas.

Vissa menar och har lyft fram att det är ett problem att det finns avkastningskrav, men jag håller inte med om det. Jag menar att det är avgörande för att Samhall ska kunna vinna nya uppdrag och för att medarbetarna ska kunna få riktiga jobb. Avskaffar vi detta riskerar vi både att orsaka snedvriden konkurrens och att skapa ett helt annat Samhall, som inte ger riktiga jobb där det finns en efterfrågan, utan det blir mer av låtsasjobb. Det vore inte rätt väg att gå. Jag tror att det vore ett slöseri med potentialen hos alla dem som i dag jobbar på Samhall.

Men allteftersom arbetsmarknaden förändras måste också Samhall förändras. Det har inneburit, precis som interpellanten sa, att Samhall har sökt sig till nya branscher och också är verksamma inom tjänstesektorn. Just eftersom det finns en efterfrågan där är det viktigt att Samhall också är verksamma där.

Jag drömmer mig inte tillbaka till de skyddade verkstäderna. När arbetsmarknaden förändras ska också Samhall utvecklas och förändras.

Anf. 118 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Fru talman! Det är lite grann detta jag menar. Ministern inledde sitt inlägg med att säga att Samhall inte väljer ut sin personal. Men det är uppenbart att Samhall väljer ut sin personal. Det finns jättemånga vittnesmål som bekräftar precis detta.

Det jag hör är: Men så är det inte! Fast man vet ju att det *är* så. Varför kan man då inte säga: Förmodligen har detta missbrukats i någon mån, och därför vill vi agera nu. Då blir det lättare att förstå hur ministern tänker när det gäller själva problemhanteringen.

Jag har jobbat som säljare i nästan hela mitt liv, inom olika branscher, och bemanningsbranschen är en av dem. Jag vet hur en säljorganisation fungerar. Utan att veta exakt hur Samhalls säljorganisation är uppbyggd vet jag att det finns mål och krav på att hitta nya uppdrag och nya projekt.

Samtidigt har vi en arbetsförmedling som före pandemin hade 75 procent långtidsarbetslösa, alltså personer som stod långt från arbetsmarknaden. De handläggare på Arbetsförmedlingen som jag har pratat med

säger själva att de gärna vill hitta kreativa vägar framåt för att lösa sitt uppdrag. Dessa båda komponenter ihop tror jag skapar en gråzon.

Vad som har skett här handlar om en förmedling som behöver få ut långtidsarbetslösa och om Samhall, ett bolag med vinstkrav, som vill nå sina mål. Det är klart att det skapar kreativa lösningar. Det är helt uppenbart.

Återigen: Jag är jättetacksam för svaret från ministern att man nu tänker agera på detta. Jag kommer att följa det med intresse för att se att det faktiskt kommer på plats.

Sverigedemokraterna tror på Samhall, och vi ökar anslagen dit. Vi vill se mer av den typen av tjänster på svensk arbetsmarknad.

Anf. 119 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Om det finns missförhållanden ska de omedelbart åtgärdas. Jag har haft förmånen att få verka nära Samhall under ett antal år, och jag känner en oerhörd stolthet över Samhall.

Jag har varit på många arbetsplatsbesök och träffat väldigt många medarbetare som är jättestolta över sina insatser varje dag. De får vara med och bidra, tjäna pengar och också utvecklas tillsammans med andra på jobbet.

Regeringen vidtar nu åtgärder för att möta detta och bemöta de olika frågor som har varit uppe i den här diskussionen. Det handlar om arbetsmiljön, anvisningarna och de ekonomiska förutsättningarna för bolaget och om att säkerställa att Samhall är verksamt inom en bredd av områden. Det är viktigt för att Samhall ska kunna erbjuda just meningsfulla och utvecklande jobb där individen får arbeta utifrån sina egna förutsättningar.

Finns det problem ska de åtgärdas. Det vill jag vara väldigt tydlig med. Men jag tänker inte låta problemen stå i vägen för att se att Samhall är en oerhört viktig verksamhet som vi i Sverige ska vara stolta över.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 23 Svar på interpellation 2020/21:687 om reformeringen av Arbetsförmedlingen

Anf. 120 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Ali Esbati har frågat mig om jag avser att ta konsekvenserna av det rådande läget på Arbetsförmedlingen och stoppa den pågående så kallade reformeringen, om det är min mening att det statistiska profileringsverktyg som nu används för pilotprojektet Kundval rusta och matcha är en adekvat del av en fungerande aktiv arbetsmarknadspolitik samt om det är min mening att de kommuner som i slutändan kommer att ha ansvar för långtidsarbetslösa invånares försörjningssituation även fortsättningsvis ska hindras från att ta egna initiativ där Arbetsförmedlingen fallerar.

Arbetsförmedlingen reformeras för att på ett bättre sätt ge stöd till arbetslösa och möjliggöra för fler arbetsgivare att hitta rätt kompetens. Som ett steg i ett successivt, ordnat och ansvarsfullt genomförande av reformen har Arbetsförmedlingen fått i uppdrag att införa utvecklade matchnings-

tjänster. Ett viktigt och tydligt syfte med uppdraget är att lärdomar ska kunna dras inför utformningen av det reformerade systemet.

Arbetsförmedlingen har valt att genomföra uppdraget i form av tjänsten som myndigheten kallar Kundval rusta och matcha, Krom. I samband med att Arbetsförmedlingen fick i uppdrag att utveckla och förbereda matchningstjänster 2019 fick Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, IFAU, i uppdrag att analysera utvecklingen i den nya tjänsten.

Det statistiska bedömningsstöd som Arbetsförmedlingen har infört syftar till att bedöma avstånd till arbetsmarknaden och därmed den arbetsökandes stödbehov. På så sätt kan Arbetsförmedlingen identifiera arbetsökande som riskerar lång tid i arbetslöshet. Arbetsförmedlarna har fortsatt en viktig roll och fattar besluten om vilka som ska anvisas till Krom. Det statistiska bedömningsstödet är under utveckling, och kontinuerliga förbättringar är viktiga för att öka träffsäkerheten. Jag välkomnar IFAU:s rapport, som bidrar med kunskap till detta arbete.

Staten har genom Arbetsförmedlingen ansvaret för att arbetslösa som har behov av stöd för att komma i arbete ska få detta. Arbetsförmedlingen behöver vara garant för att detta stöd kan ges oavsett var i landet den arbetslösa bor. Det är även viktigt att kommunernas insatser och verksamheter som syftar till att underlätta individers inträde på arbetsmarknaden tas till vara. Regeringen kommer att återkomma om hur Kommunutredningens förslag fortsatt hanteras.

Arbetsförmedlingen fattar beslut om leverantörer i Krom utifrån en bedömning av de krav som myndigheten uppställer för att bli godkänd som leverantörer av tjänsten. Kraven är desamma för alla som ansöker. Både regeringens utredare och Arbetsförmedlingen bedömer fortfarande att det är möjligt för kommuner att bli LOV-aktörer.

Det ska säkerställas att Arbetsförmedlingen har närvaro och en fungerande verksamhet i hela landet, både under genomförandeperioden och på lång sikt. Samverkan med kommuner, myndigheter och andra aktörer ska säkerställas.

För att förhindra och bryta långtidsarbetslöshet vidtar regeringen flera åtgärder. Utöver satsningar på utvecklade matchningstjänster har Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag förstärkts och resurser tillförts för fler deltagare i arbetsmarknadsutbildning, extratjänster och introduktionsjobb. Intensivår för nyanlända har införts, och etableringsjobb kommer att införas. Regeringen strävar även fortsatt efter att fler arbetslösa med utbildningsbehov ska studera. Detta är strukturellt viktiga åtgärder som kan bidra till förkortade arbetslöshetstider och en effektivare matchning.

En väl fungerande arbetsmarknadspolitik är avgörande för svensk omställningsförmåga, konkurrenskraft och välbefinnande.

Anf. 121 ALI ESBATI (V):

Fru talman! Jag får tacka ministern för svaret, även om innehållet var lite nedslående och möjligen alarmerande. Vi befinner oss ju i dag i en situation med väldigt hög arbetslöshet och en mycket allvarlig utveckling av långtidsarbetslösheten.

Prot. 2020/21:122

18 maj

Svar på
interpellationer

Pandemin har blottlagt en massa brister i vår samhälleliga beredskap i bred mening. När egna myndigheter och offentliga verksamheter fungerar bra är Sverige ett väldigt bra land, men när de inte gör det, ofta på grund av en lång tid av överdriven tro på marknadslösningar, kommer människor i kläm.

I det läget är det smått otroligt att den så kallade reformeringen av Arbetsförmedlingen, som de flesta tidigt förstod skulle leda till stora problem, är tänkt att fortsätta och intensifieras under en socialdemokratiskt ledd regering.

Det är ett agerande som i ljuset av det som händer i verkligheten framstår som orimligt, oansvarigt och samhällsekonomiskt mycket kostsamt.

Jag måste erkänna att jag tycker att det är lite svårt att ta den här interpellationsdebatten. Det är svårt att veta var man ska börja, för det finns många problem här. Men man kan börja i det grundläggande och påminna om att en majoritet i riksdagen tvingade regeringen att skjuta upp delar av den kaosprivatisering av Arbetsförmedlingen som januariavtalet föreskrev, bland annat mot bakgrund av de dokumenterat problematiska och kostsamma effekter som tidigare marknadsexperiment inom detta område har skapat. Regeringen och ministern tvingades också meddela att den del av detta privatiseringsexperiment som kallas för Kundval rusta och matcha inte skulle vila på lagen om valfrihet, LOV.

Nu har regeringen hittat ett slags semantisk lösning på detta. Man kör på men tvår sina händer genom att säga att det är Arbetsförmedlingen, alltså den myndighet som regeringen styr, som har bestämt att det ska vara så här, inte regeringen själv. Det kan låta slugt om man ser på det som en skojig parlamentarisk lek, men särskilt klokt är det inte, framför allt inte för den som vill ta ansvar för en fungerande arbetsmarknadspolitik i Sverige.

Vi är några som minns rubriker som handlade om så kallade jobb-coacher, som fanns tidigare, som visade sig ha sadlat om från att leda en sekt till att tvinga på arbetssökande olika sorters healing. Några av de så kallade etableringslotsarna misstänktes ha rekryterat folk till terrorgruppen IS. Nyligen kunde vi läsa om en extern leverantör av just coachningstjänster till Arbetsförmedlingen som visade sig ha härbärgerat anhängare av den högerextrema nätkulturen Qanon. Samma dag stoppade AF samarbetet med ett annat kommersiellt jobbmatchningsföretag.

Det är inte så att jag tror att det dåliga med privatiseringen av AF i första hand är risken för rekrytering till olika sekter. Men detta är en illustration av det grundläggande problem som finns när komplexa samhällstjänster läggs ut på kommersiella aktörer.

Det är svårt att förstå att regeringen fortsätter att agera som ett lydigt och aktivt verktyg för de skrivningar som finns i januariöverenskommelsen och som bygger på en, skulle jag vilja säga, marknadsfundamentalistisk världsbild. Detta går ut över människor som i dag behöver hjälp och stöd av Arbetsförmedlingen.

Jag skulle egentligen vilja fråga mer övergripande, eftersom jag inte får tydliga svar på mina ursprungliga frågor: Anser ministern att detta är en rimlig sak för en socialdemokratiskt ledd regering att göra? På detta sätt öppnar man ännu ett område för överföring av skattemedel under svårkontrollerade former till kommersiella aktörer.

Anf. 122 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att det finns en väldigt bred samsyn i Sveriges riksdag om behovet av att reformera Arbetsförmedlingen och att utveckla arbetsmarknadspolitiken. Vi står just nu i ett läge då det verkligen är nödvändigt att se till att vi har en effektiv och aktiv arbetsmarknadspolitik som funkar i hela landet och som kan tillgodose de behov som arbetsgivarna har av att få tag på rätt kompetens men också ge stöd till människor så att de kommer närmare arbete eller direkt i arbete.

När vi nu ska reformera Arbetsförmedlingen ska såklart kvalitet, kontroll och effektivt användande av skattebetalarnas pengar vara styrande. I det reformerade systemet ska det också finnas en mångfald av aktörer men inte fler än att det går att säkerställa kontroll av kvalitet och resultat.

Vi kommer såklart att ha tydliga krav på leverantörerna och på aktörerna om hur ersättningar utformas. Leverantörer som presterar goda resultat ska ges bättre ekonomiska förutsättningar att stanna kvar i systemet än vad som gäller för de aktörer som presterar sämre resultat. Det är klart att detta sammantaget kommer att innebära ett tydligt fokus på resultat, en hög lägstanivå genom tydlighet och strikta krav på de fristående aktörerna och en gedigen kontroll.

Det pågår just nu ett arbete, som sagt, inom Regeringskansliet med att ta fram det regelverk för reformeringen av Arbetsförmedlingen som ska finnas på plats 2022. Och Arbetsförmedlingen förbereder reformen genom försöksverksamheten med upphandlade matchningstjänster, som nu utökas.

Ali Esbati har, fru talman, frågat mig om jag avser att stoppa den pågående reformeringen. I detta läge ser jag inte hur ett stopp för utvecklingsarbetet skulle gagna de arbetssökande eller de arbetsgivare som behöver rekrytera när vi återstartar efter krisen.

Det allra viktigaste nu är att vi blir klara med ramarna för reformen, så att Arbetsförmedlingen och även andra aktörer får tydliga och långsiktiga förutsättningar för sitt viktiga arbete. Även om läget är allvarligt just nu finns det fortfarande många lediga jobb att söka – över 120 000 i dag på Platsbanken. Och när vi återhämtar oss i ekonomin kommer ännu fler lediga jobb att växa fram i hela vårt avlånga land.

Jag skulle säga: Efterfrågan på arbetskraft kommer inte att minska de kommande åren när vi ser de stora investeringarna i klimatomställning och grön teknik och också välfärdssatsningar som är helt nödvändiga. Därför bedriver regeringen en tydlig arbetsmarknadspolitik som syftar till att arbetslösa ska kunna söka sig till de framväxande jobben. I många fall behöver den som saknar jobb en utbildning för att skaffa sig de yrkeskunskaper som efterfrågas. Därför har det nu, inte minst under pandemin, varit ett stort fokus på att se till att den viktigaste arbetsmarknadspolitiska insatsen just är utbildning för väldigt många människor som står långt från arbetsmarknaden. Det ska vi inte glömma bort när vi diskuterar utvecklingen av arbetsmarknadspolitiken och reformeringen av myndigheten, tycker jag.

Arbetsförmedlingen kommer också fortsatt att spela en mycket viktig roll för att motverka arbetslösheten och för att arbetsgivarna ska hitta den kompetens som de behöver för att utveckla sina verksamheter.

Anf. 123 ALI ESBATI (V):

Fru talman! Det är fint att ministern nämnde pilotprojektet Kundval rusta och matcha, som är tänkt att sedan rullas ut över hela landet. Den undersökning som jag tog upp i min interpellation och som ministern bara diskuterade i väldigt allmänna ordalag visar något väldigt anmärkningsvärt. Hela det här systemet bygger på att man ska styra med hjälp av olika ersättningar till aktörerna, beroende på hur svåra de arbetssökande är att få ut i jobb.

Då har Arbetsförmedlingen tagit fram det här profileringsverktyget. Till och med om man tycker att det verkar vara en klok idé att förlita sig mer på profileringsverktyget än på arbetsförmedlarna, som då mönstras ut, måste man konstatera att det är väldigt oroväckande när IFAU konstaterar: Verktygen visar inga påtagliga skillnader i aktiviteter mellan deltagare beroende på vilken nivå de tillhör.

Den slutsats som jag drar av detta är att hela det här projektet vilar på en väldigt skakig grund, precis som många har varnat för. Hela insäljningen av upplägget har ju handlat om att de magiska marknadskrafterna ska se till att systemet ställer in sig självt. De privata aktörerna får då rätt intäkter, så att de kan ha rätt utgifter. Det blir liksom dynamiskt och jättebra.

Nu ser det inte ut att bli så ens i det här enkla skedet. Vi hörde tidigare ministerns slutsats. Den är värd att upprepa: ”Det statistiska bedömningsstödet är under utveckling, och kontinuerliga förbättringar är viktiga.”

Det är ett svar som är ganska svagt, skulle jag vilja säga. Det går ut på att det som är dåligt inte ska vara dåligt. Det ska i stället vara bra utan att man, så att säga, tar tag i det som är själva kärnan i problematiken. Det tycker jag inte bådär särskilt gott för framtiden och för den fortsatta styrningen.

Det är samma typ av svar som ges gällande min andra fråga, som handlade om den lokala närvaron och de problem som den bristande lokala närvaron skapar i detta läge. Precis som ministern själv säger är det väldigt viktigt i det här läget att staten tar ett ansvar för exempelvis den snabbt ökande långtidsarbetslösheten. Men vad är då regeringens budskap till kommunerna och till de långtidsarbetslösa? Jag citerar ur svaret:

”Det ska säkerställas att Arbetsförmedlingen har närvaro och en fungerande verksamhet i hela landet.” Ja, men problemet är att det inte är så, och det finns inget som tyder på att det ska bli så. Det är inte särskilt lugnande eller förtroendeingivande.

Det är inte heller särskilt rimligt att frågan om hur det ska bli om och när kommersiella aktörer inte vill eller kan täcka upp vissa områden fortsatt hänger i luften. Som jag konstaterar i interpellationen har den utredning som ska lösa det här problemet sågats av flera viktiga parter, intressant nog både av LO och Svenskt Näringsliv om än av lite olika skäl, och de kommuner som hittills har försökt anmäla sitt intresse för att delta har fått nej.

Vi går alltså snabbt mot en situation där man först slår sönder viktiga delar av den sammanhållna statliga Arbetsförmedlingen och sedan inte tar ansvar för att klargöra hur de problem som liksom ligger i korten ska lösas. Det är någonting som oroar mig. Det oroar uppenbarligen också väldigt många kommunala företrädare, varav många för övrigt är partikamrater med ministern.

Jag tror att många verkligen funderar över hur staten ska göra och hur regeringen ska agera för att ta ansvar för de problem som regeringens eget agerande har skapat på det här området.

Prot. 2020/21:122

18 maj

Svar på
interpellationer

Anf. 124 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Jag vill börja med att vara väldigt tydlig med beskedet att Arbetsförmedlingen även i ett reformerat system ska finnas med lokal närvaro i hela landet. Oavsett var man bor någonstans ska man ha rätt att få det stöd man behöver och vid behov till exempel kunna boka möten med en arbetsförmedlare. Det har vi varit väldigt tydliga med i regleringsbrevet för i år. Vi ska såklart ha en likvärdig service i hela vårt avlånga land.

Jag vill påminna om att det inte är många år sedan som flera partier skrev att Arbetsförmedlingen ska avvecklas. Vi har nu en bred samsyn i Sveriges riksdag om att vi behöver en myndighet och en statlig arbetsmarknadspolitik, och vi kommer att se till att fler av de matchande och rustande insatserna också utförs av fler aktörer än i dag.

Jag vill också säga att jag är väldigt positiv till att vi ska använda digitalisering och ny teknik även i våra myndigheter. Om det kan underlätta och hjälpa till är det någonting positivt, men det är klart att vi också måste förstå att vi behöver lära oss av detta.

Fru talman! I april deltog 8 531 personer i matchningstjänsten Kundval rusta och matcha. Det innebär att de möter en fristående förmedlare som ger individuellt anpassade aktiviteter som stöd för att hitta ett jobb eller att börja studera. Leverantören har en stor frihetsgrad när det gäller innehåll. Det kan till exempel handla om att få kontakt med arbetsgivare, stöd att söka arbete, hitta arbete, och få information om utbildningsmöjligheter, vägledning, kurser och mycket annat sådant.

Krom består alltså av insatser som är väl beprövade inom arbetsmarknadspolitiken. Det är inga konstigheter. Men självklart ska vi följa insatsen för att se hur vi kan förbättra den ytterligare, och det är därför som regeringen har gett IFAU i uppdrag att analysera utvecklingen i den nya tjänsten. Det här är viktigt.

Vi kommer som sagt att återkomma om den närmare styrningen av det reformerade systemet. I den departementsskrivelse som är tänkt att remitteras innan sommaren kommer en övergripande beskrivning att ges av hur det reformerade systemet kommer att utformas och styras. Det ska såklart därefter också finnas möjlighet till kontinuerlig utveckling och förbättring vid behov.

Fru talman! Jag vill understryka att matchningstjänster bara är ett av många verktyg som Arbetsförmedlingen har till sitt förfogande. Arbetsförmedlingen kommer i framtiden att tillhandahålla en bredd av arbetsmarknadspolitiska insatser och tillhandahålla dem på ett sätt som är mest ändamålsenligt för respektive insats.

Med årets budget har regeringen bland annat 772 miljoner kronor till arbetsmarknadsutbildning för att stärka arbetssökande genom yrkesutbildningar och lösa bristyrken samt 500 miljoner till introduktionsjobb och extratjänster för nyanlända och långtidsarbetslösa för att stärka deras ställning på arbetsmarknaden. Med vårändringsbudgeten kommer ytterligare en halv miljard kronor som utöver matchningstjänsterna ska gå till extratjänster och introduktionsjobb.

Många människor har förlorat jobbet under och efter pandemin. Andra var arbetslösa redan sedan tidigare. Men den som drabbas står inte ensam. Arbetslösheten är någonting som angår oss alla, och den som är utan jobb ska därför både möta tydliga krav och goda möjligheter att hitta nästa jobb och även skaffa de yrkeskunskaper som efterfrågas.

Anf. 125 ALI ESBATI (V):

Fru talman! I den bekymmersamma situation som vi har på arbetsmarknaden behövs kraftfulla insatser från samhället för att undvika att kostnaderna blir väldigt stora, och ännu större i framtiden, för individerna och för samhällsekonomin. Det behövs investeringar och satsningar på utbildning i många olika former.

Regeringen har gjort en del under pandemin även om mycket återstår att göra. Men det är bara att konstatera att när det gäller arbetsmarknadspolitiken har regeringen och januaripartierna med berått mod skapat en situation som innebär att även om man skulle ha goda intentioner kommer det ändå att vara svårt att faktiskt genomföra de sakerna, eftersom den centrala statliga myndighet som ska stå för genomförandet har blivit miss-handlad och avlövad. Det är den tragiska verkligheten.

Vi har i dag en situation i samhället där vi på ett bra sätt, återigen, har börjat diskutera de ganska allvarliga problem som en långtgående marknadisering av exempelvis svensk skola skapar för kvalitet och för likvärdighet. Vi har också sett exempel på hur vinstmotivet har skapat allvarliga problem inom äldreomsorgen. Jag tror att många börjar förstå att det här inte är enskilda händelser utan inbyggda systemproblem när man så att säga marknadiserar samhällstjänster.

Det jag ser nu är dock att regeringen är angelägen om att driva ännu en omfattande marknadisering av samhällstjänster på det område som vi diskuterar. Jag vill vara tydlig med att om den här processen fortsätter kommer problemen att växa, och då ska ingen kunna komma och säga att de inte visste eller att det här är inkörningsproblem som löser sig om man har lite bättre kontroll och skruvar lite i modellerna.

Det kommer att vara problem som har kunnat förutses, och ansvaret vilar i så fall tungt på regeringen och på arbetsmarknadsministern.

Anf. 126 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Vi befinner oss i ett väldigt allvarligt läge på svensk arbetsmarknad, och jag skulle vilja säga att det inte råder någon tvekan om att vi behöver kraftfulla insatser och en kraftfull, aktiv arbetsmarknadspolitik i det här landet.

Det är faktiskt ingenting nytt att vi använder oss av andra aktörer än staten i arbetsmarknadspolitiken. Sedan lång, lång tid använder vi oss av privata aktörer, utbildningsbolag, folkhögskolor, ideella organisationer och idéburen sektor. Det är väldigt viktigt att säga det.

Vi ska ha en mångfald av aktörer. Vi ska se till att vi formar en arbetsmarknadspolitik som också är möjlig att anpassa lokalt och regionalt, där många olika krafter både behövs och kan mötas för att skapa de bästa förutsättningarna för människor att komma i arbete men också ställa om till alla de nya, gröna och bättre jobb som också växer fram runt om i vårt avlånga land.

Vi är nu inne i ett arbete med att reformera Arbetsförmedlingen. Jag avser att återkomma innan sommaren med en departementsskrivelse när vi kan redogöra för hela den här styrningen och mer hur det är tänkt. Jag är säker på att vi får möjlighet att debattera den här frågan också då, men jag vill understryka att reformeringen ska ske ordnat och successivt. Steg för steg tar vi arbetet vidare. Det är viktigt att vi har det förhållningssättet, därför att när arbetsmarknaden förändras måste också arbetsmarknadspolitiken kunna förändras.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 24 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2020/21:195 Förlängd giltighetstid för yrkeskompetensbevis

2020/21:196 Pausad BNP-indexering av skatten på bensin och diesel för 2022

2020/21:197 Kompletterande bestämmelser till vissa delar av avtalet mellan Europeiska unionen och Förenade kungariket

Motioner

med anledning av prop. 2020/21:172 Anpassningar till EU:s nya förordningar om medicinteknik – del 2

2020/21:4046 av Acko Ankarberg Johansson och Camilla Waltersson Grönvall (KD, M)

med anledning av prop. 2020/21:183 Utfodring av vilt

2020/21:4038 av Nina Lundström m.fl. (L)

2020/21:4045 av Elin Segerlind m.fl. (V)

2020/21:4050 av Martin Kinnunen m.fl. (SD)

2020/21:4052 av Peter Helander (C)

2020/21:4054 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD)

2020/21:4055 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M)

med anledning av prop. 2020/21:185 Hållbarhetskriterier – genomförande av det omarbetade förnybartdirektivet

2020/21:4060 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD)

2020/21:4062 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M)

2020/21:4065 av Elin Segerlind m.fl. (V)

med anledning av prop. 2020/21:186 Kompletterande bestämmelser till EU:s cybersäkerhetsakt

2020/21:4069 av Pål Jonson m.fl. (M, KD)

med anledning av prop. 2020/21:188 Moderna tillståndprocesser för elnät

2020/21:4067 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD)

2020/21:4068 av Lars Hjalmered m.fl. (M)

2020/21:4071 av Rickard Nordin (C)

2020/21:4074 av Camilla Brodin m.fl. (KD)

Prot. 2020/21:122
18 maj
-----

med anledning av prop. 2020/21:190 Förarbavis för vattenskoter
2020/21:4057 av Maria Stockhaus m.fl. (M)
2020/21:4058 av Jimmy Ståhl m.fl. (SD)
2020/21:4061 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD)
2020/21:4066 av Jens Holm m.fl. (V)

med anledning av prop. 2020/21:191 Ändrade regler i utlänningslagen
2020/21:4059 av Fredrik Malm m.fl. (L)
2020/21:4063 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M)
2020/21:4064 av Christina Høj Larsen m.fl. (V)
2020/21:4070 av Jonny Cato m.fl. (C)
2020/21:4073 av Jimmie Åkesson m.fl. (SD)
2020/21:4075 av Hans Eklind m.fl. (KD)

med anledning av skr. 2020/21:178 Riksrevisionens rapport om effekt-
utvärderingar av näringspolitiken – bristande tillförlitlighet
2020/21:4051 av Tobias Andersson m.fl. (SD)
2020/21:4053 av Camilla Brodin m.fl. (KD)
2020/21:4056 av Lars Hjalmered m.fl. (M)

§ 25 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 7 maj

2020/21:712 Bristen på rastplatser för yrkesförare

av *Thomas Morell* (SD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

den 10 maj

2020/21:713 Vatten-, väg- och skogssporter

av *Angelika Bengtsson* (SD)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:714 Pandemilagen och begränsningar vid stora evenemang

av *Angelika Bengtsson* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:715 Besked gällande slutförvaret

av *Lars Hjalmered* (M)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

den 11 maj

2020/21:716 Förvaring av hjälpmedel

av *Lars Beckman* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:717 Boverkets hantering av lagen om bostadsanpassningsbidrag

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet Märta Stenevi (MP)

2020/21:718 Vindkraft och spridning av mikroplaster
av *Alexandra Anstrell* (M)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:719 Älvdalska som språk

av *Gudrun Brunegård* (KD)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:720 Besöksnäringens förutsättningar

av *Tobias Andersson* (SD)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

den 12 maj

2020/21:721 Utökat kontaktförbud eller vistelseförbud för dömda pedofiler

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:722 Objektiv undervisning i skolan

av *Tobias Andersson* (SD)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:723 Likvärdig bedömning och tillsyn av impregnerat trä

av *Larry Söder* (KD)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:724 Anslaget till radonbidrag

av *Larry Söder* (KD)

till statsrådet Märta Stenevi (MP)

2020/21:725 Vård till de som utsatts för sexuella övergrepp som barn

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:726 Medel till underhåll

av *Lars Beckman* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:727 Information från utrikesministern och UD med anledning av svenskars död i Dominikanska republiken

av *Mats Green* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:728 Sälpopulationen

av *Magnus Oscarsson* (KD)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:729 Lagstiftningen om könsdysfori

av *Mikael Oscarsson* (KD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:730 Israels ockupation av Palestina

av *Håkan Svenneling* (V)

till utrikesminister Ann Linde (S)

den 17 maj

2020/21:731 Statligt stöd till klimatskadlig verksamhet

av *Lorena Delgado Varas* (V)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:732 Tullverkets uppdrag

av *David Lång* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:733 Vindkraftens påverkan på djurlivet

av *Alexandra Anstrell* (M)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:734 Åtgärder för ökad trafiksäkerhet för jakthundar

av *Erik Ottoson* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:735 Driftssäkerheten i kraftsystemet

av *Mattias Bäckström Johansson* (SD)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:736 Bodelning på lika villkor

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:737 Bensinmackarnas överlevnad i landet

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:738 Lagen om köp av sexuell handling av barn

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:739 Mackar på landsbygden

av *Helena Lindahl* (C)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

§ 26 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 7 maj

2020/21:2776 Smittorisen i skolorna

av *Sten Bergheden* (M)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:2777 Smittorisk bland lärare och elever

av *Sten Bergheden* (M)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:2778 Ett säkerhetspolitiskt perspektiv för Exportkreditnämnden

av *Hans Wallmark* (M)

till statsrådet Anna Hallberg (S)

2020/21:2779 Polisiär kontroll av olaglig taxitrafik

av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:2780 Digitaliseringen av den offentliga sektorn

av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:2781 Tillväxthinder för företag

av *Tobias Andersson* (SD)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:2782 Kontakter med Samhallav *Lars Beckman* (M)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2020/21:2783 Turkiska trakasserier mot Frontexav *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2784 Mottagningscenter utanför EUav *Björn Söder* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2785 Nya omständigheter kring EKN-affär med Belarusav *Markus Wiechel* (SD)

till statsrådet Anna Hallberg (S)

2020/21:2786 Diplomatisk relevans för diplomaterav *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2787 Kinesisk censur av appar för troendeav *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

den 10 maj

2020/21:2788 Sveriges skogsreservatav *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:2789 Förebyggande åtgärder mot skuldsättningav *Angelica Lundberg* (SD)

till statsrådet Åsa Lindhagen (MP)

2020/21:2790 Kinas religiösa cyberkrigav *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2791 Antal åtaganden för ställföreträdareav *Mikael Eskilandersson* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2792 Uppskjutna val i Palestinaav *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2793 Uttalande från OSSE:s Minskgruppav *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2794 Pisamätningenav *Boriana Åberg* (M)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:2795 Allmänhetens förtroende för public serviceav *Boriana Åberg* (M)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:2796 PCR-test vid tvångsutvisningav *Boriana Åberg* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2797 Bearbetningskoncession för Kallakav *Mattias Karlsson* i Luleå (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

Prot. 2020/21:122
18 maj

2020/21:2798 Övervåld från poliser

av *Anders Österberg* (S)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:2799 Register över biotoper i skogar

av *Sten Bergheden* (M)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:2800 Möjlighet att ringa 112

av *Björn Söder* (SD)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:2801 Lärdomar av Pisagranskningen

av *Boriana Åberg* (M)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

den 11 maj

2020/21:2802 Sanitära olägenheter längs vägarna för transportsektorn

av *Ann-Charlotte Hammar Johnson* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:2803 Kortare jakttid på ripa

av *Peter Helander* (C)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:2804 Regeringens narkotikapolitik

av *Niels Paarup-Petersen* (C)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2805 Långtidsarbetslöshet bland äldre

av *Arman Teimouri* (L)
till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2020/21:2806 Covidvaccinering för utlandssoldater

av *Björn Söder* (SD)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2020/21:2807 Myndigheternas könsbeskrivningar

av *Markus Wiechel* (SD)
till statsrådet Lena Micko (S)

2020/21:2808 Vinterjakt på ripa

av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:2809 Förlängd ersättning till riskgrupper

av *Maria Malmer Stenergard* (M)
till statsrådet Ardalán Shekarabi (S)

2020/21:2810 Ökad övertid i staten under pandemin

av *Sultan Kayhan* (S)
till statsrådet Lena Micko (S)

2020/21:2811 Representant i kommitté om rennärlagsstiftningen

av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:2812 Ripjakt

av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:2813 Sveaskogs direktiv

av *John Widegren* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:2814 Våldet i våra fängelser

av *Sten Bergheden* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2815 Tulltjänstemännens rätt att bära tjänstevapen

av *Boriana Åberg* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:2816 Folkhälsomyndighetens agerande mot kritiker

av *Tobias Andersson* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2817 Bistånd i utbyte mot sex i Ghana

av *Markus Wiechel* (SD)

till statsrådet Per Olsson Fridh (MP)

2020/21:2818 Beredskap inför solförmörkelser

av *Mattias Bäckström Johansson* (SD)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:2819 Lånevillkor för företag

av *Angelica Lundberg* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:2820 Vattenfalls köp av ryskt kärnbränsle

av *Mattias Bäckström Johansson* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2821 Erkännande av Islamiska statens folk mord på yazidier

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2822 Rättspsykiatrisk vård för personer med intellektuell

funktionsnedsättning

av *Pia Steensland* (KD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2823 Omrättning nationella prov

av *Betty Malmberg* (M)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:2824 Norgeavtalet om sillråvara till beredningsindustrin

av *Betty Malmberg* (M)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:2825 Tillgång för sexualbrottsutsatta till rätt behandling och stöd

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2826 Köp av sexuell handling av barn

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2827 Nationella riktlinjer för sexualbrottsutsatta barn och vuxna

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

- 2020/21:2828 Hot och våld mot Kriminalvårdens personal**
av *Ellen Juntti* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)
- 2020/21:2829 Utbildning om sexualbrottsutsatta människor för personal inom hälso- och sjukvård**
av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)
- 2020/21:2830 Narkotikaimport**
av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)
- 2020/21:2831 Skuldregister**
av *Mattias Karlsson i Luleå* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)
- 2020/21:2832 Kommissionens studie om genomiska tekniker**
av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)
- 2020/21:2833 Narkotika som smugglas in i Sverige**
av *Sten Bergheden* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)
- 2020/21:2834 Säkerhetsläget i Afghanistan**
av *Magnus Jacobsson* (KD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)
- 2020/21:2835 Förhinderande av bankers utlåning till kriminella**
av *Boriana Åberg* (M)
till statsrådet Åsa Lindhagen (MP)
- 2020/21:2836 Hamas raketattacker**
av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)
- 2020/21:2837 Objektiv undervisning i skolan**
av *Markus Wiechel* (SD)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)
- 2020/21:2838 Förlängd rätt till tjänstledighet för att bedriva näringsverksamhet**
av *Tobias Andersson* (SD)
till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)
- 2020/21:2839 Myndighetsadministrerad varningslista**
av *Tobias Andersson* (SD)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)
- 2020/21:2840 Utökat stöd till bestridande av felaktiga fakturor**
av *Tobias Andersson* (SD)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)
- 2020/21:2841 Naturvårdsverkets regeltillämpning**
av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)
- 2020/21:2842 Lagen gällande köp av sexuella handlingar av barn**
av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)
- 2020/21:2843 Utnyttjande av barn för köp av sexuella handlingar**
av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2844 Trafikverket och rapportunderlagav *Jessica Thunander* (V)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:2845 Vägen till val i Somaliaav *Håkan Svenneling* (V)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2846 Ökad information till kommunerna för att ha kvar kvinnojourernaav *Maj Karlsson* (V)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2847 Besittningsskyddetav *Momodou Malcolm Jallow* (V)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2848 Vapenexport till Colombiaav *Håkan Svenneling* (V)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2849 Nedstängningar av banker på landsbygdenav *Gudrun Nordborg* (V)

till statsrådet Åsa Lindhagen (MP)

2020/21:2850 Attacker mot palestinier i Jerusalem och Gazaav *Håkan Svenneling* (V)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2851 Mobiltäckning i norra Sverigeav *Birger Lahti* (V)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:2852 Att värna demokratinav *Michael Rubbestad* (SD)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:2853 Att värna demokratinav *Michael Rubbestad* (SD)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:2854 Folkhälsomyndighetens sammansättning och arbetsättav *Markus Wiechel* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2855 Individuell läkarbedömningav *Markus Wiechel* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2856 Plastfria bärkassarav *Eric Westroth* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:2857 Klassning av ”biprodukt”av *Betty Malmberg* (M)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:2858 Omsättningsstödet för handelsbolagav *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:2859 Licensjakt på sälav *Ulrika Heie* (C)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:2860 Granbarkborrens spridningav *Anders Åkesson* (C)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

Prot. 2020/21:122
18 maj

2020/21:2861 Solidariska åtgärder med Tjeckien

av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2862 Smittsäkert idrottsutövande

av *Peter Helander* (C)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2863 Ett vaccinationspass i Norden

av *Angelika Bengtsson* (SD)
till statsrådet Anna Hallberg (S)

2020/21:2864 Möjligheten att lösa mord genom dna-släktforskning

av *Björn Söder* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2865 Den långväga kollektivtrafiken

av *Thomas Morell* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)
den 13 maj

2020/21:2866 Våldsamheterna i Jerusalem

av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

den 14 maj

2020/21:2867 Icke anställbar vårdpersonal

av *Boriana Åberg* (M)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

den 17 maj

2020/21:2868 Ökad radikaliserings av våldsbejakande islamism

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:2869 Vaccination under arbetstid för statligt anställda

av *Johan Hultberg* (M)
till statsrådet Lena Micko (S)

2020/21:2870 Stöd till anhöriga när närstående radikaliserar

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:2871 Användningen av Astra Zenecas vaccin mot covid-19

av *Johan Hultberg* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2872 Vaccinpass

av *Björn Söder* (SD)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:2873 Beroendeställningar inom Sveriges Radio

av *Staffan Eklöf* (SD)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:2874 Bilbränder och attacker mot polis

av *Björn Söder* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2875 Effekterna av långtidscovid
av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)
till statsrådet *Ardalan Shekarabi* (S)

2020/21:2876 Hastigheten för A-traktorer
av *Lars Beckman* (M)
till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

2020/21:2877 Nedläggningen av kopparnätet
av *Mattias Karlsson* i *Luleå* (M)
till statsrådet *Anders Ygeman* (S)

2020/21:2878 Regelkrångel och långa beslutstider
av *Elisabeth Björnsdotter Rahm* (M)
till näringsminister *Ibrahim Baylan* (S)

2020/21:2879 Förhöjda strålningsnivåer i Tjernoby
av *Alexandra Anstrell* (M)
till miljö- och klimatminister *Per Bolund* (MP)

§ 27 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 7 maj

2020/21:2705 Hjälpsändningar med respiratorer till Indien
av *Ann-Christine From Utterstedt* (SD)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)

den 11 maj

2020/21:2612 En nedläggning av Bromma flygplats
av *Björn Söder* (SD)
till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

den 12 maj

2020/21:2687 Skogsreservaten
av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet *Jennie Nilsson* (S)

2020/21:2688 Krisstöd till företagare som varit föräldradediga
av *Ulla Andersson* (V)

till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2020/21:2722 Skärpta straff mot rattonykterhet
av *Pål Jonson* (M)

till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

2020/21:2712 Digitalisering av samhällsbyggnadsprocessen
av *Magnus Stuart* (M)

till statsrådet *Märta Stenevi* (MP)

2020/21:2723 Tillgängligheten för ledarhundsekipage
av *Boriana Åberg* (M)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2020/21:2716 Islamism i regeringens demokratifirande
av *Jonas Andersson* i Lingham (SD)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:2719 Kinas Sverigeambassadörs fortsatta agerande
av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2721 Vaccin för gränspendlare
av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)
till statsrådet Anna Hallberg (S)

2020/21:2718 Stärkt institutionell kapacitet i Armeniens parlament
av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2714 Tjeckiens markering mot Ryssland
av *Hans Wallmark* (M)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2713 Riktade åtgärder till kommuner som är beroende av gränshandel
av *Pål Jonson* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:2715 Vargbestånd i Gävleborg
av *Lars Beckman* (M)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:2728 Panchen Lama
av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2736 Bekämpning av rättor inom lantbruket
av *Mikael Larsson* (C)
till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:2733 Korruption inom Globala fonden
av *Björn Söder* (SD)
till statsrådet Per Olsson Fridh (MP)

2020/21:2755 Svindel med svenskt bistånd
av *Boriana Åberg* (M)
till statsrådet Per Olsson Fridh (MP)

2020/21:2757 Missbruk av biståndsmedel
av *Boriana Åberg* (M)
till statsrådet Per Olsson Fridh (MP)

2020/21:2725 Brott mot eldupphör i Ukraina
av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2735 En skola utan otillbörlig politisk påverkan och föräldrars rätt att bevaka detta
av *Eric Palmqvist* (SD)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:2729 Inställda val i Palestina
av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2792 Uppskjutna val i Palestina
av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2740 Anslagen till vägunderhållav *Johan Hultberg* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:2739 Cabotagetrafikav *Sofia Westergren* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:2731 Föräldrabalkens tillämpning vid vårdnads målav *Mikael Eskilandersson* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2730 Strider mellan Kirgizistan och Tadzjikistanav *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2734 IVO:s bristande tillsyn inom tvångsvårdenav *Clara Aranda* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2724 Äldre arbetslösaav *Ann-Christine From Utterstedt* (SD)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2020/21:2732 Kyrkor och hockeyarenorav *Mikael Oscarsson* (KD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2726 Åtgärder mot PFAS i miljönav *Staffan Eklöf* (SD)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:2727 Certifiering av skyddade boendenav *Linda Lindberg* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2738 Tydligare kontroll av kosttillskottav *Saila Quicklund* (M)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:2759 Kännedom om felaktigheter i Pisarapportav *Björn Söder* (SD)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:2767 Samhalls grunduppdragav *Saila Quicklund* (M)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2020/21:2773 Gårdsförsäljning i Skåneav *Maria Malmer Stenergard* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2762 Teknikneutral elproduktionav *Sofia Westergren* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:2754 Minskad sekretess mellan myndigheterav *Ellen Juntti* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2743 Strategin för romsk inkluderingav *Tina Acketoft* (L)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:2753 Skyddade identiteterav *Boriana Åberg* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:2768 Framtidens växtskydd

av *Staffan Eklöf* (SD)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:2765 Klädstölderna

av *Emma Ahlström Köster* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2763 Bostäder till våldsutsatta kvinnor

av *Maj Karlsson* (V)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2774 Ersättningsjobb i Kiruna

av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)
till statsrådet Lena Micko (S)

2020/21:2746 Tillgängligheten för människor med ledar- eller assistanshund

av *Lina Nordquist* (L)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2756 Vårdnadshavares tillgång till sina barns journaler

av *Boriana Åberg* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2744 Huvudmannaskap för personlig assistans

av *Pia Steensland* (KD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2761 Riksdagens tillkännagivande avseende Sjöfartsverket

av *Jessica Thunander* (V)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:2775 Den så kallade mängdrabatten

av *Ellen Juntti* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2769 Åtgärder för ökad lönsamhet inom jordbruket

av *Staffan Eklöf* (SD)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:2745 Omprövningsstopp för kommunal assistans

av *Pia Steensland* (KD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2737 Internationella militära insatser

av *Caroline Nordengrip* (SD)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2020/21:2752 Utvecklingssamarbetet i Afghanistan

av *Boriana Åberg* (M)
till statsrådet Per Olsson Fridh (MP)

2020/21:2750 En lag i Hongkong mot pressfrihet

av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2749 Utökade resurser till polisen för åtgärder mot pedofiler

av *Björn Söder* (SD)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:2766 Samhall

av *Saila Quicklund* (M)
till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2020/21:2747 Hormonbehandling för sexualbrottslingar

av *Linda Lindberg* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2760 Åtgärder för att minska antalet cykelstölder

av *Mikael Damsgaard* (M)
till statsrådet *Mikael Damberg* (S)

2020/21:2751 Vägran att ta covidtest

av *David Josefsson* (M)
till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

2020/21:2758 Verkställighet av utvisningar

av *Björn Söder* (SD)
till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

2020/21:2772 Samhalls uppdrag

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)
till arbetsmarknadsminister *Eva Nordmark* (S)

2020/21:2748 Antalet placerade barn i samma familjehem

av *Linda Lindberg* (SD)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2020/21:2771 Riksrevisionens rapport om Pisa

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)
till utbildningsminister *Anna Ekström* (S)

2020/21:2764 Det tillfälligt anpassade sjöfartsstödet

av *Jessica Thunander* (V)
till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

2020/21:2770 Bolagsföreträdares ansvar

av *Mikael Eskilandersson* (SD)
till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

2020/21:2741 Socialjour dygnet runt

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2020/21:2742 Socialtjänst dygnet runt för utsatta barn

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)

§ 28 Kammaren åtskildes kl. 21.29.

Sammanträdet leddes

av andre vice talmannen från dess början till och med § 12 anf. 39 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.53,
av andre vice talmannen därefter till och med § 20 anf. 99 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

EMMA PAAKKINEN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Avsägelse	1
§ 3 Meddelande om frågestund	1
§ 4 Meddelande om återrapportering från Europeiska rådets möte den 25 maj	1
§ 5 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 6 Ärenden för hänvisning till utskott	4
§ 7 Ärenden för bordläggning	4
§ 8 Svar på interpellationerna 2020/21:477 och 491 om munskydd mot smittspridning.....	5
Anf. 1 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	5
Anf. 2 MARKUS WIECHEL (SD)	6
Anf. 3 BJÖRN SÖDER (SD)	7
Anf. 4 ANDRE VICE TALMANNEN	8
Anf. 5 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	8
Anf. 6 MARKUS WIECHEL (SD)	9
Anf. 7 BJÖRN SÖDER (SD)	10
Anf. 8 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	11
Anf. 9 MARKUS WIECHEL (SD)	12
Anf. 10 BJÖRN SÖDER (SD)	12
Anf. 11 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	13
§ 9 Svar på interpellation 2020/21:443 om långtidssjuka i covid-19.....	14
Anf. 12 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	14
Anf. 13 LOTTA OLSSON (M).....	15
Anf. 14 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	16
Anf. 15 LOTTA OLSSON (M).....	16
Anf. 16 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	17
Anf. 17 LOTTA OLSSON (M).....	18
Anf. 18 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	19
§ 10 Svar på interpellationerna 2020/21:444 och 474 om en nationell kampanj för vaccination.....	20
Anf. 19 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	20
Anf. 20 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M)	21
Anf. 21 JOHAN HULTBERG (M)	21
Anf. 22 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	22
Anf. 23 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M)	24
Anf. 24 JOHAN HULTBERG (M)	24
Anf. 25 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	25
Anf. 26 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M)	27
Anf. 27 JOHAN HULTBERG (M)	27
Anf. 28 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	28
§ 11 Svar på interpellationerna 2020/21:689 och 695 om tävlingsverksamhet för idrotter med högt smittskydd	29
Anf. 29 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	29

Anf. 30 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	29
Anf. 31 SOFIA WESTERGREN (M)	30
Anf. 32 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	31
Anf. 33 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	32
Anf. 34 SOFIA WESTERGREN (M)	33
Anf. 35 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	34
Anf. 36 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	35
Anf. 37 SOFIA WESTERGREN (M)	35
Anf. 38 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	36
§ 12 Svar på interpellation 2020/21:451 om en likvärdig arbetsmiljö i alla ambulanser.....	36
Anf. 39 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	36
Anf. 40 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M).....	37
Anf. 41 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	38
Anf. 42 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M).....	39
Anf. 43 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	39
Anf. 44 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M).....	40
Anf. 45 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	40
§ 13 Svar på interpellation 2020/21:464 om stängning av restauranger	41
Anf. 46 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	41
Anf. 47 LOTTA OLSSON (M)	42
Anf. 48 HANS ROTHENBERG (M)	43
Anf. 49 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	44
Anf. 50 LOTTA OLSSON (M)	45
Anf. 51 HANS ROTHENBERG (M)	46
Anf. 52 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	46
Anf. 53 LOTTA OLSSON (M)	48
Anf. 54 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	48
§ 14 Svar på interpellation 2020/21:470 om ökad kunskap för att motverka könsstämpning.....	49
Anf. 55 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	49
Anf. 56 AMINEH KAKABAVEH (-).....	50
(forts.).....	51
Ajournering.....	51
Återupptaget sammanträde	51
§ 14 (forts.) Svar på interpellation 2020/21:470 om ökad kunskap för att motverka könsstämpning	51
Anf. 57 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	51
Anf. 58 AMINEH KAKABAVEH (-).....	52
Anf. 59 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	53
Anf. 60 AMINEH KAKABAVEH (-).....	54
Anf. 61 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	54
§ 15 Svar på interpellationerna 2020/21:472 och 473 om antigentester för covid-19 och sekvensering av provsvar	55
Anf. 62 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	55

Anf. 63 JOHAN HULTBERG (M)	56
Anf. 64 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	57
Anf. 65 JOHAN HULTBERG (M)	58
Anf. 66 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	59
Anf. 67 JOHAN HULTBERG (M)	60
Anf. 68 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	61
§ 16 Svar på interpellation 2020/21:485 om	
vaccinationsmotstånd bland vårdpersonal	61
Anf. 69 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	61
Anf. 70 HANS ROTHENBERG (M)	62
Anf. 71 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	63
Anf. 72 HANS ROTHENBERG (M)	64
Anf. 73 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	65
Anf. 74 HANS ROTHENBERG (M)	66
Anf. 75 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	67
§ 17 Svar på interpellation 2020/21:640 om stoppade	
antikroppstester och covidpass	67
Anf. 76 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	67
Anf. 77 JAN ERICSON (M)	68
Anf. 78 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	69
Anf. 79 JAN ERICSON (M)	70
Anf. 80 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	72
Anf. 81 JAN ERICSON (M)	72
Anf. 82 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	73
§ 18 Svar på interpellation 2020/21:676 om vaccinering av	
Försvarsmaktens personal	73
Anf. 83 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	73
Anf. 84 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	74
Anf. 85 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	75
Anf. 86 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	75
Anf. 87 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	76
Anf. 88 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	77
Anf. 89 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	77
§ 19 Svar på interpellation 2020/21:682 om Sveriges	
erkännande av folkmordet 1915	78
Anf. 90 Utrikesminister ANN LINDE (S)	78
Anf. 91 MARKUS WIECHEL (SD)	79
Anf. 92 Utrikesminister ANN LINDE (S)	79
Anf. 93 MARKUS WIECHEL (SD)	80
Anf. 94 Utrikesminister ANN LINDE (S)	80
Anf. 95 MARKUS WIECHEL (SD)	81
Anf. 96 Utrikesminister ANN LINDE (S)	81
§ 20 Svar på interpellation 2020/21:635 om subventionerade	
anställningar	82
Anf. 97 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	82
Anf. 98 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	83
Anf. 99 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	84
Anf. 100 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	85

Anf. 101 Arbetsmarknadsminister EVA	
NORDMARK (S).....	86
Anf. 102 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	87
Anf. 103 Arbetsmarknadsminister EVA	
NORDMARK (S).....	88
§ 21 Svar på interpellation 2020/21:681 om kostnaden för	
LAS-överenskommelsen	88
Anf. 104 Arbetsmarknadsminister EVA	
NORDMARK (S).....	88
Anf. 105 LARS BECKMAN (M).....	89
Anf. 106 SOFIA WESTERGREN (M)	90
Anf. 107 Arbetsmarknadsminister EVA	
NORDMARK (S).....	91
Anf. 108 LARS BECKMAN (M).....	91
Anf. 109 SOFIA WESTERGREN (M)	92
Anf. 110 Arbetsmarknadsminister EVA	
NORDMARK (S).....	93
Anf. 111 LARS BECKMAN (M).....	93
Anf. 112 Arbetsmarknadsminister EVA	
NORDMARK (S).....	94
§ 22 Svar på interpellation 2020/21:683 om Samhalls	
grunduppdrag	94
Anf. 113 Arbetsmarknadsminister EVA	
NORDMARK (S).....	94
Anf. 114 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	96
Anf. 115 Arbetsmarknadsminister EVA	
NORDMARK (S).....	97
Anf. 116 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	97
Anf. 117 Arbetsmarknadsminister EVA	
NORDMARK (S).....	98
Anf. 118 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	99
Anf. 119 Arbetsmarknadsminister EVA	
NORDMARK (S).....	100
§ 23 Svar på interpellation 2020/21:687 om reformeringen av	
Arbetsförmedlingen	100
Anf. 120 Arbetsmarknadsminister EVA	
NORDMARK (S).....	100
Anf. 121 ALI ESBATI (V).....	101
Anf. 122 Arbetsmarknadsminister EVA	
NORDMARK (S).....	103
Anf. 123 ALI ESBATI (V).....	104
Anf. 124 Arbetsmarknadsminister EVA	
NORDMARK (S).....	105
Anf. 125 ALI ESBATI (V).....	106
Anf. 126 Arbetsmarknadsminister EVA	
NORDMARK (S).....	106
§ 24 Bordläggning	107
§ 25 Anmälan om interpellationer	108
§ 26 Anmälan om frågor för skriftliga svar	110

Prot. 2020/21:122
18 maj
-----

§ 27 Anmälan om skriftliga svar på frågor	117
§ 28 Kammaren åtskildes kl. 21.29.	121

Tryck: Elanders Sverige AB, Vällingby 2021